

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ศศินภา รัตน์ยอดกฤษ

GRAD VRU

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

พ.ศ. 2558

EFFECTIVENESS OF TOURISM MANAGEMENT
OF PHU RUEA NATIONAL PARK, LOEI PROVINCE

SASINAPA RATTANAYODKIT

GRAD VRU

AN INDEPENDENT STUDY SUBMITTED IN PARTIAL FULFILLMENT OF THE REQUIREMENTS
FOR THE DEGREE OF MASTER OF PUBLIC ADMINISTRATION
IN PUBLIC ADMINISTRATION
GRADUATE SCHOOL
VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY
UNDER THE ROYAL PATRONAGE PATHUM THANI

2015

ใบรับรองการค้นคว้าอิสระ
บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ ..... ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ
จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา ..... ศศินภา รัตนยอดกฤษ
รหัสประจำตัว 55B53330119
ปริญญา ..... รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา ..... รัฐประศาสนศาสตร์

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

..... ประธาน

..... ประธาน

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

(รองศาสตราจารย์ ดร.สุรินทร์ นียมางกูร)

..... กรรมการ

..... กรรมการ

(อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง)

(อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง)

..... กรรมการ

(อาจารย์ พลเอก ดร.เกษมชาติ นเรศเสนีย์)

..... กรรมการและเลขานุการ

(ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิ

(อาจารย์ ดร.บุญเลิศ ไพรินทร์)

.....

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ธีร์ธนิษ ศรีโวหาร)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

วันที่ 16 เดือน สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๘

ลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ	ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ภูเรือ จังหวัดเลย
ชื่อนักศึกษา	ศศิณภา รัตนยอดกฤษ
รหัสประจำตัว	55B53330119
ปริญญา	รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชา	รัฐประศาสนศาสตร์
ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง
กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ	อาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย 2) เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) ศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำนวน 400 คน จากประชากร 5,723 คน ที่เป็นนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2557 - สิงหาคม 2557 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าสถิติที่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า

1. ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.50) และด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการของอุทยานแห่งชาติภูเรือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.49)

2. การศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่างกัน เห็นว่าประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีสหสัมพันธ์ทางบวกระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการจัดการพื้นที่ ($r = 0.54$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ ($r = 0.41$) ด้านจัดการทรัพยากร ($r = 0.47$) ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับสูง ($r = 0.81$)

Independent Study Title	Effectiveness of Tourism Management of Phu Ruea National Park, Loei Province
Student	Sasinapa Rattanayodkit
Student ID	55B53330119
Degree	Master of Public Administration
Field of Study	Public Administration
Independent Study Advisor	Professor Dr.Boonton Dockthaisong
Independent Study Co-Advisor	Dr.Wimon Homying

ABSTRACT

The objectives of this research were to 1) study the level effectiveness of tourism management of Phu Ruea national park, Loei province 2) compare the effectiveness of tourism management of Phu Ruea national park, by personal factors and 3) study the factors of tourism management that are correlated to the effectiveness of tourism management of Phu Ruea national park, Loei province. The sample of this research consisted of 400 respondents who were selected from a population of 5,723 tourists of Phu Ruea national park, Loei province during July-August 2014. The sample size was obtained using Taro Yamane's formula. It was selected by accidental sampling. The tool for data collection was a 5 level rating scale questionnaire with a reliability of 0.95. The statistics used to analyze the data consisted of percentage, mean, standard deviation, t-test, one way ANOVA and Pearson Product Moment Correlation Coefficient.

The research findings were as follows:

1. The effectiveness level of tourism management of Phu Ruea national park, Loei province was overall, at a moderate level. The aspect with the highest mean was satisfaction of tourists, at a high level ($\bar{X} = 3.71$, S.D. = 0.50), followed by the objectives achievement of the services ($\bar{X} = 3.66$, S.D. = 0.49).

2. The comparisons of the effectiveness of tourism management of Phu Ruea national park, by personal factors showed that differences in gender, age, education level, occupation and income did not affect how respondents viewed the effectiveness of tourism management.

3. The factors of tourism management that are correlated to the effectiveness of tourism management of Phu Ruea national park, were overall, at a moderate level. The individual aspects that had a positive correlation at a moderate level were the aspect of area management ($r = 0.54$), tourism and recreation activities ($r = 0.41$), and resources management ($r = 0.47$) only the aspect of people's participation was positively correlated at a high level ($r = 0.81$)

กิตติกรรมประกาศ

การค้นคว้าอิสระฉบับนี้สำเร็จลงอย่างสมบูรณ์ได้ด้วยความอนุเคราะห์ของ ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง ประธานที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ และอาจารย์ ดร.วิมล หอมยิ่ง กรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระ ที่ได้กรุณาเสียสละเวลาให้คำปรึกษา ให้ข้อเสนอแนะ เอาใจใส่ ตลอดจนตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ทำให้ภาคนิพนธ์ฉบับนี้ เสร็จเรียบร้อย และมีความสมบูรณ์มาก และขอกราบขอบพระคุณ อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล และ ดร.ชรินทร์ สีทับทิม ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแบบสอบถาม และให้คำแนะนำ ปรับปรุง แก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งยิ่งจึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูเรือ เจ้าหน้าที่ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านและนักท่องเที่ยว ที่กรุณาตอบแบบสอบถามและให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์สำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณบิดา มารดา คณาจารย์ รวมถึงญาติพี่น้อง ตลอดจน ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ได้ให้กำลังใจและสนับสนุนผู้วิจัยตลอดการวิจัยที่ผ่านมา ทั้งนี้ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า ผลที่ได้จากการการวิจัยฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ไม่มากนักน้อยต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานประกอบการพิจารณาการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินการและนำไปสู่การอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สามารถเอื้อประโยชน์ต่อประชาชนในพื้นที่โดยรวมได้อย่างยั่งยืนต่อไป

ศศิณภา รัตนยอดกฤษ

GRAD VRU

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญตาราง.....	ฉ
สารบัญภาพ.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	2
1.3 สมมติฐานของการวิจัย.....	3
1.4 ขอบเขตของการวิจัย.....	3
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	4
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	6
2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล.....	6
2.2 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ.....	8
2.3 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว.....	12
2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ.....	32
2.5 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504.....	43
2.6 อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย.....	47
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	50
2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	53
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	55
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	55
3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	56
3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ.....	57
3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล	58
3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล.....	59
3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์.....	59
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
4.1 การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล	60
4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย.....	61
4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	61
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	75
5.1 สรุปผลการวิจัย.....	75
5.2 อภิปรายผล.....	77
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	79
บรรณานุกรม.....	81
ภาคผนวก	87
ภาคผนวก ก รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ.....	88
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	94
ภาคผนวก ค การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น ด้วย วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC).....	101
ภาคผนวก ง ผลการวิเคราะห์ทางสถิติ.....	104
ประวัติผู้วิจัย.....	114

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
4.1	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ.....	62
4.2	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ.....	63
4.3	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ.....	63
4.4	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา.....	64
4.5	จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้.....	64
4.6	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ.....	65
4.7	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว.....	66
4.8	สรุปผลระดับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน.....	67
4.9	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ.....	68
4.10	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ.....	68
4.11	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ.....	69
4.12	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา.....	69
4.13	ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา.....	70
4.14	ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ.....	71

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ.....	72
4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้.....	72
4.17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้.....	73
4.18 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย.....	74

สารบัญญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 ตัวแปรที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย.....	54

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ที่สงวนไว้เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติ โดยเฉพาะป่าไม้และสัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ธรรมชาติที่สวยงามที่ประกอบไปด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ เช่น ป่าไม้ สัตว์ป่า หรือพืชป่าที่น่าสนใจและหายาก มีความหลากหลายทางชีวภาพหรือมีปรากฏการณ์ธรรมชาติที่น่าสนใจหรือพื้นที่มีจุดเด่นที่เป็นเอกลักษณ์หาได้ยาก หรือมีประวัติความเป็นมาที่มีคุณค่าในทางประวัติศาสตร์ หรือโบราณคดี เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวพักผ่อนหย่อนใจ พักค้างแรม หรือการศึกษาหาความรู้ จะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติจึงเป็นที่นิยมอย่างมากของประชาชนและปัจจุบันพื้นที่อุทยานแห่งชาติแต่ละแห่งมีแนวโน้มของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้นทุกปี หากการบริหารจัดการไม่เหมาะสมกับจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป อาจเกิดผลกระทบต่อสภาพทางธรรมชาติของอุทยานแห่งชาติได้ ในทางตรงกันข้ามหากทางราชการมีการบริหารงานด้านการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอย่างเป็นระบบย่อมจะสามารถสร้างแรงดึงดูดใจ สร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวให้มีความต้องการที่จะเดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติอีก ดังนั้น จึงเห็นว่าการให้ความสำคัญในการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการที่ดีในพื้นที่อุทยานแห่งชาติย่อมต้องส่งผลกระทบต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวทั้งทางด้านบวกและด้านลบโดยตรง ความจำเป็นในการที่จะพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการเพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนนั้นย่อมเป็นสิ่งหลีกเลี่ยงไม่ได้ แต่เนื่องจากอุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ป่าอนุรักษ์ การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพด้วยความระมัดระวัง และเหมาะสมควบคู่ไปกับการปฏิบัติงานด้านการอนุรักษ์ให้สามารถคงสภาพธรรมชาติให้มากที่สุดควบคู่กันไปกับการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

อุทยานแห่งชาติภูเรือ มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอภูเรือและอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย อาณาเขตด้านทิศเหนืออยู่ติดกับประเทศลาว รูปพรรณสันฐานของภูเรือมีรูปร่างลักษณะเหมือนเรือใหญ่บนยอดดอยสูงเป็นภูผาสีสนิมสะดุดตา หินบางก้อนมีลักษณะเหมือนถูกปั้นแต่งไว้ชาวบ้านเรียกว่า “กวางสมอ” โดยรอบจะเห็นยอดดอยเป็นขุนเขาน้อยใหญ่ใกล้เคียงเป็นผ้าขาวด้วยละอองน้ำหมอกปกคลุมไว้ท่ามกลางป่าอันอุดมสมบูรณ์ มีเนื้อที่ประมาณ 120.84 ตารางกิโลเมตร ภูเรือประกอบด้วยทิวเขาสูง สลับซับซ้อนเรียงรายเป็นรูปต่างๆ น่าพิศวงสลับกับที่ราบเป็นบางส่วนสาเหตุที่ขนานนามว่า “ภูเรือ” เพราะมีภูเขา ลูกหนึ่งมีชะง่อนผายื่นออกมาดูคล้ายสำเภาใหญ่และที่ราบบนยอดเขามีลักษณะคล้ายท้องเรือตลอดจนมีธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงามเหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ นับเป็นอุทยานแห่งชาติ ลำดับที่ 16 ของประเทศ

แหล่งท่องเที่ยวและทัศนียภาพที่น่าสนใจในอุทยานแห่งชาติ ได้แก่ ฝ่าโหล่นน้อย ยอดภูเรือ ผาฆ่าทองหรือผากุหลาบขาว น้ำตกห้วยไผ่ สวนหินพาลี แหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ เช่น ในเขตอุทยานแห่งชาติยังมีจุดเด่นที่สวยงามอีกหลายแห่ง เช่น ลานหินแตก หินค้างหม้อ หินววนอน หินพระศิวะ สวนหินเต่า ศาลารับเสด็จ ลานเหมือนแอ ลานสาวเอ้ พุงหินเหล็กไฟ น้ำตกแก่งสุข และสระสวรรค์

ตามตำนานรักภูท่ง (ภูเรือ) และภูครั้ง เป็นต้น จากยอดภูเรือมีเส้นทางเดินป่าผ่านบริเวณที่มีดอกไม้ เล็กๆ เช่น กระดุมเงิน ดาวเรืองภู เปราะภู ซึ่งออกดอกสวยงามในช่วงหน้าหนาว ที่ป่าสนบริเวณ ภูท่งกวางตาย มีดอกกระเจียวบานในช่วงต้นฤดูฝนราวเดือนพฤษภาคม นอกจากนั้นยังมี ลานหินพาน ชันหมาก เป็นลานหินแตกเป็นรอยตื้นๆ ที่จะพบดอกไม้ที่ชอบขึ้นตามลานหิน เช่น เอื้องม้าวิ่ง อยู่ ทั่วไป เส้นทางเดินป่าจะวกกลับไปลานกางเต็นท์ในบริเวณที่ทำกรอุทยานแห่งชาติ และยังมีกิจกรรม สำหรับนักท่องเที่ยว คือ เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ขี่จักรยานศึกษาธรรมชาติ ชมพรรณไม้ ชมทิวทัศน์ เทียนน้ำตก เทียนถ้ำ/ธรณีวิทยา คุณก เป็นต้น (กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช, 2557)

จากการที่มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ อยู่หลายแห่ง ส่งผล ทำให้มีนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นจำนวนมากทำให้การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของเจ้าหน้าที่มีผลกระทบต่อความประทับใจของ นักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งพบว่าบางเวลามีจำนวนของนักท่องเที่ยวที่มากเกินไป จนน่าเป็น กังวลว่าอาจส่งผลกระทบต่อการท่องเที่ยว เช่น สิ่งอำนวยความสะดวกไม่เพียงพอและการบริการของ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ ดูแลไม่ทั่วถึงหรือไม่เป็นที่พึงพอใจของนักท่องเที่ยว จนในที่สุดปัญหา เล็กๆ เหล่านี้หากไม่ได้รับการแก้ไขปรับปรุงอาจจะส่งผลกระทบต่อให้บริการในด้านการศึกษาความ ปลอดภัย ด้านการให้ข้อมูลและประชาสัมพันธ์ ด้านการรักษาความสะอาด ของอุทยานแห่งชาติภูเรือได้

ดังนั้น หากมีการศึกษาวิจัยประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ภูเรือย่อมจะเห็นประโยชน์ของข้อมูล ซึ่งจะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการปฏิบัติงานของ อุทยานแห่งชาติภูเรือ ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้วิจัยได้เล็งเห็นประโยชน์ของข้อมูลดังกล่าว จึงมีความประสงค์จะทำการศึกษาประสิทธิผลการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ โดยคาดหวังว่า จะนำข้อมูลที่ได้ไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อนำไปแก้ไขปรับปรุงแนวทางในการบริหารจัดการและการ พัฒนาอุทยานแห่งชาติให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในพื้นที่ รวมถึงสามารถนำข้อมูลที่ได้จาก การศึกษาไปใช้ในการกำหนดแผนงานและรูปแบบการพัฒนาการให้บริการให้ตรงกับความต้องการของ นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการด้าน ท่องเที่ยวทางธรรมชาติในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ ให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดและเกิดความยั่งยืนสืบ ต่อไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ภูเรือ จังหวัดเลย

1.2.2 เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ ภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

1.2.3 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีความสัมพันธ์ กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.3 สมมติฐานของการวิจัย

1.3.1 นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก

1.3.2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย แตกต่างกันไป

1.3.3 ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.4 ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาถึงประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.4.1 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.4.1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2557 - สิงหาคม 2557

1.4.1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำนวน 400 คน

1.4.2 ขอบเขตเนื้อหา

เป็นการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย

1.4.2.1 ตัวแปรอิสระ คือ

- 1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้
- 2) การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน

1.4.2.2 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

1.4.3 ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้

การวิจัยและเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคม 2557 – สิงหาคม 2557

1.4.4 ด้านสถานที่ที่ใช้ในการวิจัย คือ อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ประสิทธิผล หมายถึง การดำเนินงานขององค์การเพื่อมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในที่นี้หมายถึง ด้านของการบริหารจัดการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการให้บริการนักท่องเที่ยว ด้านการให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว

การบริหารจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง ความสามารถในการควบคุมดูแลการดำเนินงานการจัดการแหล่งท่องเที่ยว

อุทยานแห่งชาติ หมายถึง เขตพื้นที่รวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง และลำน้ำ ซึ่งทางราชการได้มีพระราชกฤษฎีกาประกาศกำหนดให้เป็นเขตพื้นที่อนุรักษ์ตามพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ในที่นี้หมายถึง อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

การจัดการพื้นที่ มีการแบ่งเขตการบริหารจัดการพื้นที่เป็นเขตๆ เช่น เขตบริการเขตนันทนาการ และเขตหวงห้าม เป็นต้น คู่มืออนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เช่น การจัดตั้งด่านตรวจในพื้นที่อุทยานก่อนเข้าอุทยานแห่งชาติภูเรือ มีการพัฒนาปรับปรุงพื้นที่อุทยานแห่งชาติ

กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ หมายถึง มีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องกับผู้เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่น และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว จึงเป็นการท่องเที่ยวด้านสิ่งแวดล้อมศึกษา

การบริหารจัดการทรัพยากร หมายถึง บุคลากรภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ โดยมีการให้คำปรึกษาและให้คำแนะนำในด้านต่างๆ ในการท่องเที่ยว มีการส่งเสริมและสนับสนุนในการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ

การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่นหรือชุมชนท้องถิ่น ที่มีบทบาทในการมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติตามแผน และร่วมได้รับประโยชน์อย่างเสมอภาค คอยติดตามตรวจสอบ รวมถึงร่วมบำรุงรักษาทรัพยากรท่องเที่ยวอันจะก่อให้เกิดผลประโยชน์ในท้องถิ่น ทั้งการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทน เพื่อนำกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย ในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยว

การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ หมายถึง นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง ได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ และด้านการประชาสัมพันธ์ภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ

ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกในทางบวกหรือในทางลบ ความชื่นชอบหรือชื่นชม ความประทับใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการรักษาความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการของอุทยานแห่งชาติภูเรือในระหว่างช่วงที่เดินทางมาท่องเที่ยวหรือเดินทางมาดำเนินกิจกรรมต่างๆ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเรือจังหวัดเลย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ทำให้ทราบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.6.2 ทำให้ทราบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.6.3 ทำให้ทราบถึงปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีความสัมพันธ์ต่อการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

1.6.4 เป็นแนวทางหรือแผนงานประกอบในการวางแผนพัฒนาในการในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ หรืออุทยานแห่งชาติอื่น

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัย เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ” จังหวัดเลย ผู้ศึกษาได้ศึกษาค้นคว้าเอกสาร เกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำมาประกอบการศึกษาตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล
- 2.2 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ
- 2.3 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
- 2.4 แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ
- 2.5 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504
- 2.6 อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

2.1 แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผล

2.1.1 ความหมายของประสิทธิผล

แนวคิดเรื่อง “ประสิทธิผล” (Effectiveness) มีผู้ให้ความหมายไว้ในหลายลักษณะ ซึ่งมีเนื้อหาสาระไม่แตกต่างกันมากนัก จากการค้นคว้าสามารถสรุปความหมายได้ดังต่อไปนี้

เชสเตอร์ (Chester, 1938 อ้างถึงใน สวัสดิ์ ภูทอง, 2546) กล่าวถึง ประสิทธิผลว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานขององค์กรนั้น เพื่อจะมุ่งให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรการดำเนินงานที่เรียกว่าก่อให้เกิดประสิทธิผลนั้น ก็คือ การดำเนินงานที่บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ดุสิต ทองสาย (2551) ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ หมายถึง การปฏิบัติการ (Performance) ที่ทำให้เกิดปริมาณและคุณภาพสูงสุด เพราะในแต่ละกิจกรรมหรือกิจการจะมี วัตถุประสงค์เป้าหมายในการปฏิบัติการที่บรรลุถึงวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ทั้งในด้าน ปริมาณและคุณภาพ

รุ่ง แก้วแดง และ ชัยณรงค์ สุวรรณสาร (2536) ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ว่ามีความสัมพันธ์กับผลงานที่องค์กรพึงประสงค์ หมายถึง ความสำเร็จของการปฏิบัติที่เป็นไปหรือบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กร ดังนั้น ประสิทธิภาพ จึงหมายถึง ผลที่เกิดขึ้นของงานนั้นจะต้องสนองตอบหรือบรรลุตามวัตถุประสงค์องค์กร

สุพจน์ ทรายแก้ว (2545) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ว่าการทำกิจกรรมการดำเนินงานขององค์กรสามารถสร้างผลงานได้สอดคล้องกับเป้าหมาย/วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ล่วงหน้า ทั้งในส่วนของผลผลิตและผลลัพธ์เป็นกระบวนการเปรียบเทียบผลงานจริงกับเป้าหมายที่กำหนดไว้ การมีประสิทธิผลจึงมีความเกี่ยวข้องกับผลผลิตและผลลัพธ์การดำเนินงานเป็นกระบวนการวัดผลงานที่เน้นด้านปัจจัยนำออก

ศุภชัย ยาวะประภาส (2540) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพ เป็นความสามารถในการบรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของนโยบาย การพิจารณาทางเลือกโดยใช้ประสิทธิภาพเป็นเกณฑ์ ทำได้โดยการวิเคราะห์ทางเลือกนั้นว่าสามารถบรรลุวัตถุประสงค์มากหรือน้อยเพียงใด

สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2541) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ไว้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง สภาวะที่องค์การสามารถเพิ่มผลผลิตขึ้นในขณะที่ปัจจัยการผลิตลดลงหรือผลผลิตคงที่และปัจจัยการผลิตลดลง

รังษิยา อมาตยคง (2544) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ว่าหมายถึง สภาวะที่องค์การสามารถเพิ่มผลผลิตขึ้นในขณะที่ปัจจัยการผลิตลดลงหรือผลผลิตคงที่

ทองหล่อ เดชไทย (2544) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ (Effectiveness) ว่าเป็นการแสดงให้เห็นทราบผลที่ได้รับของโครงการหรือบริการที่มีส่วนร่วมช่วยลดและแก้ปัญหาหรือพัฒนางานไว้ในโครงการ

ยงยุทธ เกษสาคร (2545) ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพ ว่าเป็นการสมดุลอย่างดีที่สุดระหว่างกิจการด้านการปรับตัวและการรักษาสภาพ ดังนั้น กิจกรรมขององค์การซึ่งเป็นเครื่องตัดสินการปฏิบัติขององค์การว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ จึงประกอบด้วยกิจกรรมต่อไปนี้

1. การได้มาซึ่งทรัพยากร
2. การใช้ตัวป้อนอย่างมีประสิทธิภาพเมื่อเทียบกับผลผลิต
3. การผลิตผลผลิตในรูปบริการหรือสินค้า
4. การปฏิบัติงานด้านเทคนิคและด้านการบริหารอย่างมีเหตุผล
5. การลงทุนในองค์การ
6. การปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของพฤติกรรม
7. การสนองตอบความสนใจที่แตกต่างกันของบุคคลและกลุ่มกิจกรรมเหล่านี้แต่ละ

กิจกรรมมุ่งไปสู่การรักษาไว้ ซึ่งปัจจัยในวงจรของตัวป้อนกระบวนการผลิตผลและปรับให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

พิทยา บวรวัฒนา (2541) อธิบายว่า องค์การที่มีประสิทธิภาพ หมายถึง องค์การที่ดำเนินการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องของความสำเร็จขององค์การในการกระทำสิ่งต่างๆ ที่ตั้งเป้าหมายไว้ องค์การที่มีประสิทธิภาพสูงจึงเป็นองค์การประสบความสำเร็จอย่างสูงในการทำงานตามเป้าหมาย ส่วนองค์การที่มีประสิทธิภาพต่ำ เป็นองค์การที่ไม่ประสบผลสำเร็จในการทำงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

วรเดช จันทรศร และ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล (2541) ได้กล่าวไว้ว่า เกณฑ์ประสิทธิภาพการประเมินประสิทธิภาพเป็นเกณฑ์พิจารณาระดับการบรรลุวัตถุประสงค์เฉพาะด้าน โดยดูจากผลลัพธ์จากการดำเนินงาน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของประชากรกลุ่มเป้าหมายตามโครงการ ประกอบด้วยตัวชี้วัด 4 ประการ คือ

1. ระดับการบรรลุเป้าหมาย เป็นตัวชี้วัดว่าโครงการบรรลุเป้าหมายด้านใดบ้างและการบรรลุเป้าหมายส่งผลต่อประชากรเป้าหมายอย่างไรโดยสามารถวัดการเปลี่ยนแปลงในเชิงปริมาณและคุณภาพของประชากรเป้าหมาย อาทิ การบรรลุเป้าหมายด้านเศรษฐกิจสังคม อาจดูจากการเพิ่ม

รายได้ตัวหัวต่อคน การเพิ่มความรู้ความเข้าใจ และการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่สอดคล้องกับกฎกติกาของสังคม

2. ระดับการมีส่วนร่วม เป็นตัวชี้วัดระดับความสำเร็จโดยให้ความสำคัญกับมิติการมีส่วนร่วม โดยสามารถอธิบายความสัมพันธ์เชิงเหตุผลได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนส่งผลต่อระดับความสำเร็จมากน้อยเพียงไร และโครงการจะปรับปรุงส่งเสริมการมีส่วนร่วมได้อย่างไร ระดับการมีส่วนร่วมสามารถวัดจาก จำนวนประชากร ความถี่ระดับและกิจกรรม ซึ่งครอบคลุมการร่วมตัดสินใจ วางแผน และติดตามผล

3. ระดับความพึงพอใจ เป็นเกณฑ์วัดระดับการยอมรับโดยอาจพิจารณาจากสัดส่วนของประชากรเป้าหมายที่พึงพอใจกับบริการของรัฐ สัดส่วนของครัวเรือนที่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าหน้าที่โครงการระดับความพึงพอใจในมาตรการตามโครงการ

4. ความเสี่ยงของโครงการ เป็นตัวชี้วัดประสิทธิผลเพื่อดูว่าโครงการมีความเสี่ยงในการบรรลุเป้าหมายด้านใดด้านหนึ่งหรือเป้าหมายรวมของโครงการหรือไม่ ซึ่งค่าความเสี่ยงจะประเมินจากการเปลี่ยนแปลงสถานะแวดล้อมของโครงการ ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทั้งระยะสั้นและระยะยาว

จากความหมายของประสิทธิผลที่กล่าวมาอาจสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์และบรรลุตามเป้าหมายตรงตามเวลาที่กำหนดไว้ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ

2.2 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการ

สมพงษ์ เกษมสิน (2514) มีความเห็นว่า การบริหาร หมายถึง การใช้ศาสตร์และศิลป์นำเอาทรัพยากรบริหาร (Administrative Resource) เช่น คน เงิน วัสดุสิ่งของ และการจัดการมาประกอบการตามกระบวนการบริหาร (Process of Administration) เช่น POSDCORB Model ให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมพงษ์ เกษมสิน (2523) กล่าวไว้ว่า คำว่า การบริหาร นิยมใช้กับการบริหารราชการ หรือการจัดการเกี่ยวกับนโยบาย ซึ่งมีศัพท์บัญญัติว่า รัฐประศาสนศาสตร์ (Public Administration) และคำว่า การจัดการ (Management) นิยมใช้กับการบริหารธุรกิจเอกชน หรือการดำเนินการตามนโยบายที่กำหนดไว้ สมพงษ์ เกษมสิน ยังให้ความหมายการบริหารไว้ว่า การบริหารมีลักษณะเด่นเป็นสากลอยู่หลายประการ ดังนี้

1. การบริหารย่อมมีวัตถุประสงค์
2. การบริหารอาศัยปัจจัยบุคคลเป็นองค์ประกอบ
3. การบริหารต้องใช้ทรัพยากรการบริหารเป็นองค์ประกอบพื้นฐาน
4. การบริหารมีลักษณะการดำเนินการเป็นกระบวนการ
5. การบริหารเป็นการดำเนินการร่วมกันของกลุ่มบุคคล
6. การบริหารอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคคล กล่าวคือ ความร่วมมือ (Collective Mind) จะก่อให้เกิดความร่วมมือของกลุ่ม (Group Cooperation) อันจะนำไปสู่พลังของกลุ่ม (Group Effort) ที่จะทำให้บรรลุวัตถุประสงค์

7. การบริหารมีลักษณะการร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีเหตุผล
 8. การบริหารมีลักษณะเป็นการตรวจสอบผลการปฏิบัติงานกับวัตถุประสงค์
 9. การบริหารไม่มีตัวตน (Intangible) แต่มีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์
 อนันต์ เกตุวงศ์ (2523) ให้ความหมาย การบริหาร ว่าเป็นการประสานความพยายามของ
 มนุษย์ (อย่างน้อย 2 คน) และทรัพยากรต่างๆ เพื่อทำให้เกิดผลตามต้องการ

ไพบูลย์ ช่างเรียน (2532) ให้ความหมาย การบริหาร ว่าหมายถึง ระบบที่ประกอบไปด้วย
 กระบวนการในการนำทรัพยากรทางการบริหารทั้งทางวัตถุและคนมาดำเนินการเพื่อบรรลุ
 วัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ติน ปรัชญพฤทธิ์ (2535) มองการบริหารในลักษณะที่เป็นกระบวนการโดยหมายถึง
 กระบวนการนำเอาการตัดสินใจ และนโยบายไปปฏิบัติ ส่วนการบริหารรัฐกิจหมายถึงเกี่ยวข้องกับ
 การนำเอานโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ

บุญทัน ดอกไธสง (2537) ให้ความหมายว่า การบริหาร คือ การจัดการทรัพยากรที่มีอยู่ให้มี
 ประสิทธิภาพมากที่สุดเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล องค์กร หรือประเทศ หรือการจัดการ
 เพื่อผลกำไรของทุกคน

วิรัช วิรัชนิภาวรรณ (2545) แบ่งการบริหารตามวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งหน่วยงาน
 ไว้ 6 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การบริหารงานของหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเรียกว่า การบริหารรัฐกิจ (Public
 Administration) หรือการบริหารภาครัฐ มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งคือ การให้บริการสาธารณะ
 ซึ่งครอบคลุมถึงการอำนวยความสะดวก การรักษาความสงบเรียบร้อย ตลอดจนการพัฒนาประชาชน
 และประเทศชาติ เป็นต้น การบริหารส่วนนี้เป็นการบริหารของหน่วยงานของภาครัฐ ไม่ว่าจะเป็น
 หน่วยงานทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค และส่วนท้องถิ่น เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของสำนัก
 นายกรัฐมนตรี กระทรวง กรม หรือเทียบเท่า การบริหารงานของจังหวัดและอำเภอ การบริหารงาน
 ของหน่วยการบริหารท้องถิ่น หน่วยงานบริหารเมืองหลวง รวมตลอดทั้งการบริหารงานของหน่วยงาน
 ของรัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ส่วนที่ 2 การบริหารงานของหน่วยงานภาคธุรกิจ ซึ่งเรียกว่า การบริหาร ธุรกิจ หรือการ
 บริหารภาคเอกชนหรือการบริหารของหน่วยงานของเอกชน ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้งเพื่อ
 การแสวงหากำไร หรือการแสวงหากำไรสูงสุด (Maximum Profits) ในการทำธุรกิจ การค้าขาย การ
 ผลิต อุตสาหกรรม หรือให้บริการ เห็นตัวอย่างได้อย่างชัดเจนจากการบริหารงานของ บริษัท ห้างร้าน
 และห้างหุ้นส่วนทั้งหลาย

ส่วนที่ 3 การบริหารของหน่วยงานที่ไม่สังกัดภาครัฐ (Non-Governmental Organization) ซึ่ง
 เรียกว่า หน่วยงาน เอ็นจีโอ (NGO) เป็นการบริหารงานของหน่วยงานที่ไม่แสวงหากำไร (Non-
 Profit Administration) มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้ง คือการไม่แสวงหากำไร เช่น การบริหาร
 ของมูลนิธิ และสมาคม

ส่วนที่ 4 การบริหารงานของหน่วยงานระหว่างประเทศ (International Organization)
 มีวัตถุประสงค์หลักของการจัดตั้ง คือ ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ เช่น การบริหารงานของสหประชาชาติ
 องค์กรการค้าระหว่างประเทศ และกลุ่มประเทศอาเซียน

ส่วนที่ 5 การบริหารงานขององค์กรตามรัฐธรรมนูญ การบริหารงานขององค์กรส่วนนี้เกิดขึ้นหลังจากประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (พ.ศ. 2540) โดยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญได้กำหนดให้มืองค์กรตามรัฐธรรมนูญขึ้น เช่น การบริหารงานของศาลรัฐธรรมนูญ ศาลปกครอง คณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ คณะกรรมการการเลือกตั้ง และผู้ตรวจการแผ่นดิน เป็นต้น องค์กรดังกล่าวนี้ถือว่าเป็นหน่วยงานของรัฐเช่นกัน แต่มีลักษณะพิเศษ เช่น เกิดขึ้นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญดังกล่าว และมีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องคุ้มครองและรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน ตลอดจนควบคุมตรวจสอบการปฏิบัติงานของหน่วยงานของรัฐและเจ้าหน้าที่ของรัฐ

ส่วนที่ 6 การบริหารงานของหน่วยงานภาคประชาชน มีวัตถุประสงค์หลักในการจัดตั้งเพื่อปกป้องรักษาผลประโยชน์ของประชาชนโดยส่วนรวมซึ่งเป็นประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศและถูกเอารัดเอาเปรียบตลอดมา เช่น การบริหารงานของหน่วยงานของเกษตรกร กลุ่มผู้ใช้แรงงาน และกลุ่มผู้ให้บริการ

ริชาร์ด วิทซ์นิภาวรรณ (2545) ได้มีความเห็นว่า การบริหารในฐานะที่เป็นกระบวนการ หรือ กระบวนการบริหาร เกิดได้จากหลายแนวคิด เช่น โปสคอรบ (POSDCORB) เกิดจากแนวคิดของลูเทอร์ กุลิก (Luther Gulick) และ ลินดอล เออร์วิค (Lyndall Urwick) ประกอบด้วยขั้นตอนการบริหาร 7 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบริหารงานบุคคล (Staffing) การอำนวยการ (Directing) การประสานงาน (Coordinating) การรายงาน (Reporting) และการงบประมาณ (Budgeting) ขณะที่กระบวนการบริหารตามแนวคิดของ เฮนรี ฟาโยล (Henry Fayol) ประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ การวางแผน (Planning) การจัดองค์การ (Organizing) การบังคับการ (Commanding) การประสานงาน (Coordinating) และการควบคุมงาน (Controlling)

ริชาร์ด นิภาวรรณ (2548) กล่าวว่า การบริหารจัดการ (Management Administration) การบริหารการพัฒนา (Development Administration) แม้กระทั่งการบริหารการบริการ (Service Administration) แต่ละคำมีความหมายคล้ายคลึงหรือใกล้เคียงกันที่เห็นได้อย่างชัดเจนมีอย่างน้อย 3 ส่วน คือ

1. ล้วนเป็นแนวทางหรือวิธีการบริหารงานภาครัฐที่หน่วยงานของรัฐ และ/หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐนำมาใช้ในการปฏิบัติราชการเพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารราชการ

2. มีกระบวนการบริหารงานที่ประกอบด้วย 3 ขั้นตอน คือ การคิด หรือการวางแผน (Planning) การดำเนินงาน (Acting) และการประเมินผล (Evaluating)

3. มีจุดหมายปลายทาง คือ การพัฒนาประเทศไปในทิศทางที่ทำให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น รวมทั้งประเทศชาติมีความเจริญก้าวหน้าและมั่นคงเพิ่มขึ้น สำหรับส่วนที่แตกต่างกัน คือ แต่ละคำมีจุดเน้นต่างกัน กล่าวคือ การบริหารจัดการเน้นเรื่องการบริหารจัดการของภาคเอกชนเข้ามาใช้ในการบริหารราชการ เช่น การมุ่งหวังผลกำไร การแข่งขัน ความรวดเร็ว การตลาด การประชาสัมพันธ์ การจูงใจด้วยค่าตอบแทน การลดขั้นตอน และการลดพิธีการ เป็นต้น ในขณะที่การบริหารการพัฒนาให้ความสำคัญเรื่องการบริหารรวมทั้งการพัฒนานโยบาย แผน แผนงาน โครงการ

หรือกิจกรรมของหน่วยงานของรัฐ ส่วนการบริหารการบริการเน้นเรื่องการอำนวยความสะดวกและการให้บริการแก่ประชาชน

เฮอร์เบิร์ต เอ. ซิมอน (Herbert A. Simon) กล่าวถึง การบริหาร ว่าหมายถึง กิจกรรมที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป ร่วมกันดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

ธงชัย สันติวงษ์ (2543) กล่าวไว้ว่า “การบริหาร” (Administration) มีรากศัพท์มาจากภาษาละติน “Administatrae” หมายถึง ช่วยเหลือ หรืออำนวยความสะดวก การบริหารมีความสัมพันธ์หรือมีความหมายใกล้เคียงกับคำว่า “Minister” ซึ่งหมายถึง การรับใช้หรือผู้รับใช้ หรือผู้รับใช้รัฐ คือรัฐมนตรีสำหรับความหมายดั้งเดิมของคำว่า Administer หมายถึง การติดตามดูแลสิ่งต่างๆ ส่วน “การจัดการ” นิยมใช้ในภาคเอกชนหรือภาคธุรกิจซึ่งมีวัตถุประสงค์ในการจัดตั้งเพื่อมุ่งแสวงหากำไร (Profits) หรือกำไรสูงสุด (Maximum Profits) สำหรับผลประโยชน์ที่จะตกแก่สาธารณะถือเป็นวัตถุประสงค์รองหรือเป็นผลพลอยได้ (By Product) การบริหาร บางครั้งเรียกว่าการบริหารจัดการ หมายถึง การดำเนินงานหรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/ หรือเจ้าหน้าที่ของรัฐ (ถ้าเป็นหน่วยงานภาคเอกชนหมายถึงของหน่วยงาน และ/ หรือ บุคคล) ที่เกี่ยวข้องกับคน สิ่งของและหน่วยงาน โดยครอบคลุมเรื่องต่างๆ เช่น (1) การบริหารนโยบาย (2) การบริหารอำนาจหน้าที่ (3) การบริหารคุณธรรม (4) การบริหารที่เกี่ยวข้องกับสังคม (5) การวางแผน (6) การจัดองค์การ (7) การบริหารทรัพยากรมนุษย์ (8) การอำนวยความสะดวก (9) การประสานงาน (10) การรายงาน และ (11) การงบประมาณ เช่นนี้ เป็นการนำ “กระบวนการบริหาร” หรือ “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า แพมส์ - โปสคอร์บ (PAMS - POSDCORB) แต่ละตัวมาเป็นแนวทางในการให้ความหมายอาจให้ความหมายได้อีกว่า การบริหารหมายถึง การดำเนินงาน หรือการปฏิบัติงานใดๆ ของหน่วยงานของรัฐ และ/ หรือ เจ้าหน้าที่ของรัฐ ที่เกี่ยวข้องกับ คน สิ่งของ และหน่วยงานโดยครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น (1) การบริหารคน (2) การบริหารเงิน (3) การบริหารวัสดุอุปกรณ์ (4) การบริหารงานทั่วไป (5) การบริหารการให้บริการประชาชน (6) การบริหารคุณธรรม (7) การบริหารข้อมูลข่าวสาร (8) การบริหารเวลา (9) และการบริหารการวัดผล เป็น “ปัจจัยที่มีส่วนสำคัญต่อการบริหาร” ที่เรียกว่า 9M นอกจากนี้แล้ว ยังอาจนำปัจจัยอื่นมาใช้เป็นแนวทางในการให้ความหมายได้อีก เป็นต้นว่า 4M ซึ่งประกอบด้วย การบริหารคน การบริหารเงิน การบริหารวัสดุอุปกรณ์ และการบริหารงานทั่วไป และ 5 P ซึ่งประกอบด้วยประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ประหยัด ประสานงาน และประชาสัมพันธ์ และกล่าวถึงลักษณะของงานบริหารจัดการไว้ 3 ด้าน คือ

1. ในด้านที่เป็นผู้นำหรือหัวหน้างาน งานบริหารจัดการ หมายถึง ภาระหน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่ปฏิบัติตนเป็นผู้นำภายในองค์การ
2. ในด้านของภารกิจหรือสิ่งที่ต้องทำ งานบริหารจัดการ หมายถึง การจัดระเบียบทรัพยากรต่างๆ ในองค์การ และการประสานกิจกรรมต่างๆ เข้าด้วยกัน
3. ในด้านของความรับผิดชอบ งานบริหารจัดการ หมายถึง การต้องทำให้งานต่างๆ สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดีด้วยการอาศัยบุคคลต่างๆ เข้าด้วยกัน

เทเลอร์ (Taylor อ้างถึงใน สมพงษ์ เกษมสิน, 2523) ให้ความหมาย การบริหาร ไว้ว่างานบริหารทุกอย่างจำเป็นต้องกระทำโดยมีหลักเกณฑ์ ซึ่งกำหนดจากการวิเคราะห์ศึกษาโดยรอบคอบ ทั้งนี้ เพื่อให้มีวิธีที่ดีที่สุดในอนาคตที่จะก่อให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตมากยิ่งขึ้นเพื่อประโยชน์สำหรับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

วิจิตร ศรีสะอ้าน (2536) ได้ให้ความเห็นระหว่างการบริหารและการจัดการ ไว้ว่าการบริหารและการจัดการ ไม่ได้มีความแตกต่างกัน กล่าวคือ Administration นิยมแปลเป็นไทยว่า การบริหาร ส่วน Management นิยมแปลว่า การจัดการ บางครั้งก็แปลว่าการบริหารเหมือนกัน ดังนั้น คำสองคำนี้มีความหมายเหมือนกัน แต่ Administration มักนิยมใช้ในการบริหารราชการ หรืองานภาครัฐ ส่วน Management นั้นนิยมใช้เกี่ยวกับงานด้านธุรกิจ แต่ความแตกต่างมักจะมองที่ระดับของการบริหาร อย่างไรก็ตามในทางวิชาการ คำว่าการบริหาร และการจัดการ มิได้มีความหมายแตกต่างกันตามที่กล่าวไว้ข้างต้น คำว่าการจัดการก็สามารถใช้กับหน่วยงานราชการ หรือองค์กรภาครัฐ และใช้ดำเนินการในระดับนโยบายเช่นกัน ทั้งนี้เพราะแนวความคิดการจัดการสมัยใหม่เน้นการผสมผสานองค์ความรู้ทั้งศาสตร์การบริหาร และศาสตร์การจัดการ ตลอดจนพฤติกรรมศาสตร์เข้าด้วยกันอย่างแยกไม่ออก ดังนั้น ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้คำว่า “การจัดการ” ซึ่งมีความหมายเดียวกับคำว่า การบริหาร และการจัดการ มาประยุกต์ใช้ในการศึกษาในการศึกษาครั้งนี้ได้ให้ความหมาย การจัดการ หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรโดยใช้การวางแผน การจัดองค์กรและการมอบหมายงาน การใช้ทักษะความเป็นผู้นำและการสร้างแรงจูงใจ ตลอดจนการติดตามและการควบคุมงาน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ (2545) ได้ให้ความหมายของ คำว่า “การบริหารจัดการ” และ “การจัดการ” ได้ดังนี้

คำว่า “การบริหาร” จะใช้ในการบริหารระดับสูงโดยเน้นที่การกำหนดนโยบายที่สำคัญและการกำหนดแผนของผู้บริหารระดับสูง เป็นคำนิยมใช้ในการบริหารรัฐกิจ (Public Administration) หรือใช้ในหน่วยงานราชการ และคำว่า “ผู้บริหาร” (Administrator) จะหมายถึง ผู้บริหารที่ทำงานอยู่ในองค์กรของรัฐ หรือองค์กรที่ไม่มุ่งหวังกำไร

การบริหาร คือ กลุ่มของกิจกรรม ประกอบด้วย การวางแผน (Planning) การจัดองค์กร (Organizing) การสั่งการ (Leading/Directing) หรือการอำนวย และการควบคุม (Controlling) ซึ่งจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทรัพยากรขององค์กร (6 M's) เพื่อนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์และด้วยจุดมุ่งหมายสำคัญในการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประสิทธิผลครบถ้วน

คำว่า “การจัดการ” (Management) จะเน้นการปฏิบัติการให้เป็นไปตามนโยบาย (แผนที่วางไว้) ซึ่งนิยมใช้ในการจัดการธุรกิจ (Business Management) ส่วนคำว่า “ผู้จัดการ” (Manager) จะหมายถึง บุคคลในองค์กรซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบต่อกิจกรรมในการบริหารทรัพยากรและกิจการงานอื่นๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ขององค์กร

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการ หมายถึง การกำหนดทิศทางในการใช้ทรัพยากรทั้งหลายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อให้บรรลุถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ การบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กัน

2.3 แนวคิด ทฤษฎีการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

2.3.1 ความหมายของการท่องเที่ยว

สรณะ ฉายประเสริฐ (2529) ให้ความหมายของ การท่องเที่ยว คือ การเดินทางในลักษณะที่จัดว่าเป็นการท่องเที่ยวจะต้อง

1. เป็นการเดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว (Temporary)
2. เป็นการเดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เป็นการเดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดๆ ก็ตามที่ไม่ใช่เพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

รายได้

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2539) กล่าวว่า การเดินทางของผู้คนไปท่องเที่ยวเที่ยวในที่แห่งหนึ่ง มักไปเกี่ยวข้องกับหน้าที่การงานของผู้อื่น นี่เองจึงเป็นส่วนหนึ่งของสังคมที่ผูกพันโยงใยกันขึ้น การเดินทางไปสถานที่ใหม่ได้มีการใช้สถานที่นั้นๆ ใช้สิ่งอำนวยความสะดวกและการบริการที่อยู่มาบ้างน้อยบ้างตามศักยภาพของแต่ละบุคคล การเดินทางของแต่ละคนต่างมีจุดหมายวิธีการและความพึงพอใจต่างกัน

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2549) การท่องเที่ยว คือ การเดินทางเพื่อพักผ่อน คลายเครียดแสวงหาประสบการณ์แปลกใหม่ โดยมีเงื่อนไขว่าการเดินทางเพียงชั่วคราวผู้เดินทางจะต้องไม่ถูกบังคับให้เดินทางโดยรวมการเดินทางเพื่อประชุมสัมมนา เพื่อหาความรู้ เพื่อการศึกษา เพื่อติดต่อธุรกิจ ตลอดจนเยี่ยมญาติพี่น้อง

ฉลองศรี พิมลสมพงศ์ (2550) กล่าวว่า การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อความเพลิดเพลิน และพักผ่อนหย่อนใจ และเป็นการเดินทางที่มีเงื่อนไขสำคัญ 3 ประการ

1. เดินทางจากที่อยู่อาศัยปกติไปยังที่อื่นเป็นการชั่วคราว
2. เดินทางด้วยความสมัครใจ
3. เดินทางด้วยวัตถุประสงค์ใดก็ได้ แต่ไม่ใช่เพื่อการประกอบอาชีพหรือหารายได้

2.3.2 การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2537) ได้มีนโยบายการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยว 2540-2546 ดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการอนุรักษ์ ฟื้นฟูศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรการท่องเที่ยวควบคู่กับสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงคุณภาพของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เพื่อให้สามารถรองรับการขยายตัวของนักท่องเที่ยวในระยะยาว และคงไว้ซึ่งความเป็นเอกลักษณ์และมรดกของชาติเพิ่มมากขึ้น

2. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน รวมทั้งประชาชนในท้องถิ่นให้เข้ามามีบทบาทในการร่วมมือแก้ไข หรือป้องกันปัญหาการท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในการพัฒนาและบริการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยวให้มีคุณค่า ช่วยดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

3. สนับสนุนการพัฒนาปัจจัยการให้บริการอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะระบบการให้บริการข้อมูลข่าวสารโดยเครือข่ายคอมพิวเตอร์ทั้งภายในและระหว่างประเทศ

4. ส่งเสริมความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้าน ทั้งในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยว รวมทั้งพัฒนาประเทศไทยให้เป็นศูนย์กลางท่องเที่ยวของภูมิภาคนี้

5. ส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรในชาติให้เป็นนักท่องเที่ยวที่ดี มีความรักความหวงแหน และช่วยทะนุบำรุงทรัพยากรมรดกทางการท่องเที่ยวและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนมีความโอปอ้อมอารี ให้การต้อนรับนักท่องเที่ยวด้วยน้ำใจไมตรีอันดีงามสืบไป

6. ส่งเสริมการผลิตบุคลากรในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้มีปริมาณสอดคล้องกับความต้องการของตลาดมีคุณภาพได้มาตรฐานในระดับนานาชาติเพื่อรองรับนโยบายเปิดเสรีด้านการค้าบริการตลอดจนสนับสนุนให้บุคลากรชาวไทยมีงานทำในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

7. กำกับดูแลให้นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบธุรกิจในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้รับความคุ้มครอง พ.ร.บ. ธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ พ.ศ. 2535

8. ผลักดันให้มีการกวดขันมาตรการต่างๆ ในการให้ความคุ้มครองการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างจริงจังต่อเนื่องตลอดไป

9. ส่งเสริมเชิญชวนให้นักท่องเที่ยวชาวต่างประเทศ ที่มีคุณภาพเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น พักอยู่นานวันใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นและเดินทางกระจายไปทั่วภูมิภาค โดยคำนึงถึงขีดความสามารถหรือข้อจำกัดในการรองรับได้ของแต่ละแห่ง

10. สร้างค่านิยมให้ชาวไทยเพิ่มการเดินทางท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอยภายในประเทศกระจายไปสู่ภูมิภาคตลอดปี เพื่อเพิ่มดุลการท่องเที่ยงให้มากยิ่งขึ้น และเป็นการกระจายความเจริญไปสู่ท้องถิ่น อันจะเกิดเป็นผลดีต่อการพัฒนาทางเศรษฐกิจโดยรวมของประเทศต่อไป

11. พิจารณาประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวเท่าที่จำเป็นและเหมาะสมในลักษณะของการลงทุนร่วมทุนหรือให้การส่งเสริมสนับสนุนการลงทุนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

คณะกรรมการจัดการการท่องเที่ยวและการกีฬา (2540) การจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน หมายถึง การจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคมและความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย ซึ่งกระบวนการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน ประกอบด้วย

1. การจัดการพื้นที่ ได้แก่ การจัดการเขตการใช้ประโยชน์ (Zoning) การศึกษาขีดจำกัดการรองรับได้ของพื้นที่ การกำหนดมาตรการการใช้ประโยชน์ปลูกสร้างอาคารและปรับปรุงพื้นที่การควบคุมการท่องเที่ยวและกิจกรรมท่องเที่ยว การใช้มาตรการป้องกันและลดผลกระทบในพื้นที่

2. การให้การศึกษาและสื่อความหมาย ได้แก่ การส่งเสริมสถานที่ ให้ความรู้ทุกรูปแบบส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ความรู้และสร้างความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม สนับสนุนการบริการที่มีคุณภาพส่งเสริมการใช้มัคคุเทศก์เฉพาะถิ่น จัดเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับระบบนิเวศ และให้การศึกษาแก่ชุมชน

3. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ได้แก่ มุ่งกิจกรรมที่ไม่มีผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมหรือสามารถป้องกันแก้ไขได้ ส่งเสริมกิจกรรมที่ให้ความรู้ จัดให้มีกิจกรรมท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มจัดกิจกรรมให้เกิดความสัมพันธ์ด้านนักท่องเที่ยว บริษัทนำเที่ยว และคนในท้องถิ่น

4. การบริการการท่องเที่ยว ได้แก่ การส่งเสริมการบริการที่มีความรับผิดชอบสร้างการมีส่วนร่วมในการบริการของชุมชน กำหนดรูปแบบการบริการให้กลมกลืนกับสภาพแวดล้อม อบรมคุณภาพบุคลากร และสนับสนุนการบริการที่ได้มาตรฐาน

5. การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกันและลดผลกระทบ ได้แก่ กำหนดมาตรการจัดเก็บและกำจัดมูลฝอย กำหนดมาตรการป้องกันและกำจัดสิ่งปฏิกูล ควบคุมแบบอาคาร กวดขันกับกิจกรรมที่ทำลายสภาพแวดล้อม

2.3.3 แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

นิยามของคำว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” มีผู้ให้ความหมายไว้มากมายดังนี้

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ธรรมชาติและระบบนิเวศเป็นหลัก โดยมีส่วนประกอบของวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศนั้นๆ รวมอยู่ด้วย ทั้งนี้รูปแบบของกิจกรรมและกระบวนการต้องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมสังคมน้อยที่สุด และต้องนำไปสู่การดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมและสังคม ก่อให้เกิดการเรียนรู้และจิตสำนึกที่ดีต่อผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างแท้จริง และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ใช้คำในภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์และสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยใช้คำในภาษาไทยว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ แต่ใช้ภาษาอังกฤษตรงกันว่า “Ecotourism” หมายถึง การเดินทางไปยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่งโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษา ชื่นชมและเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ สภาพธรรมชาติ สภาพสังคม วัฒนธรรม วิถีของคนในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรู้ และความรับผิดชอบต่อระบบนิเวศบนพื้นฐานของนิยามดังกล่าว นักท่องเที่ยวที่เดินทางไปท่องเที่ยวจึงเป็นกลุ่มผู้เดินทางที่แสวงหาสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. กิจกรรมต่างๆ ที่ให้ประสบการณ์ที่หลากหลายได้มากขึ้น
2. ประสบการณ์จากที่ได้ไปเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ และ/หรือ ประสบการณ์ที่ได้สัมผัส วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของสังคมที่แตกต่างจากที่ตนอยู่
3. โอกาสที่จะเรียนรู้เกี่ยวกับลักษณะทางธรรมชาติวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างในแต่ละพื้นที่

4. ให้มีการอนุรักษ์สภาพธรรมชาติและสมบัติทางวัฒนธรรมในพื้นที่ที่เข้าไปชมวนอุทยานแห่งชาติ (2539) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คือ การท่องเที่ยวโดยเข้าไปสัมผัสกับธรรมชาติ ซึ่งต้องมีการให้ความรู้ทางนิเวศวิทยาจากผู้มีความรู้เรื่องนั้นๆ อย่างแท้จริง เพื่อให้ นักท่องเที่ยวที่เข้าไปมีความรู้เพิ่มขึ้น ปัจจุบันความหมายนี้ยังได้รวมไปถึงสภาพทางวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของประชาชนในท้องถิ่น ความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นที่ต้องรักษาไว้ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงมุ่งเน้นการสัมผัสธรรมชาติและท้องถิ่นอย่างแท้จริง

กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2548) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบต่อแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้เกี่ยวข้องในท้องถิ่น เพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน ดังนั้น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นการท่องเที่ยวที่ทุกฝ่ายมีส่วนเกี่ยวข้องรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อม ระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งทำให้คนใน

ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากร และรักษาระบบนิเวศท้องถิ่น พัฒนาเศรษฐกิจ รวมถึงความสามารถและสร้างกำลังใจให้กับชุมชนของตนเองด้วย

กรมป่าไม้ (2548) ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ว่าเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณ และสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย

โดยสรุปมีข้อสังเกตจากความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ซึ่งมาจากนิยามศัพท์และความหมายของคำว่า “Ecotourism” นั้น ขึ้นอยู่กับพื้นฐานอาชีพ ความเข้าใจ และวัตถุประสงค์ของแต่ละคนหรือองค์กร ซึ่งในภาษาไทยอาจเรียกว่า “การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์” แต่ในที่สุดราชบัณฑิตยสถาน ได้พิจารณากำหนดคำศัพท์ Ecotourism ว่า “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ”

ข้อพิจารณาต่อมาคือความหมายของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศดังกล่าวข้างต้นเกือบทั้งหมดให้การยอมรับว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นเพียงรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ที่มีลักษณะพิเศษเป็นของตนเอง และแตกต่างไปจากการท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นคือ

1. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่อาศัยธรรมชาติเป็นฐาน (Nature - Based Tourism) เช่น แหล่งท่องเที่ยวประเภท อุทยาน วนอุทยาน เกาะแก่ง และชายทะเล เป็นต้น แต่อาจหมายรวมถึงศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น หากสิ่งเหล่านี้ปรากฏอยู่ในหรือเกี่ยวข้องกับระบบนิเวศธรรมชาติ

2. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อระบบนิเวศน้อยหรือต่ำ หรือไม่มีผลกระทบต่อวิถีทางธรรมชาติและวัฒนธรรมท้องถิ่น จนทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทางลบ เพราะฉะนั้นการป้องกันและควบคุมผลกระทบอันเกิดจากการท่องเที่ยวจึงเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการ เช่น ไม่เน้นปริมาณนักท่องเที่ยว ไม่สนับสนุนให้มีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเกินความจำเป็น เน้นธรรมชาติและองค์ประกอบของธรรมชาติเป็นสิ่งดึงดูด เป็นต้น

3. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้สัมผัส เรียนรู้ และเข้าใจธรรมชาติและองค์ประกอบธรรมชาติ (รวมทั้งศิลปวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตของคนท้องถิ่น) ตลอดจนผลกระทบของมนุษย์ที่มีต่อระบบนิเวศ เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อมในเชิงบวก เพราะฉะนั้นการจัดระบบบริการข้อมูลและการสื่อความหมายธรรมชาติ รวมทั้งการเพิ่มพูนศักยภาพของมัคคุเทศก์จึงเป็นเรื่องสำคัญลำดับต้น

4. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีบทบาทในการคิด (วางแผน) การทำ (ปฏิบัติหรือดำเนินการ) และการติดตามตรวจสอบประเมินผลร่วมกับผู้เกี่ยวข้องส่วนอื่นๆ ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน พร้อมได้รับผลตอบแทนในเชิงเศรษฐกิจเพื่อยกระดับรายได้และคุณภาพชีวิตของท้องถิ่นด้วยความเหมาะสมเป็นธรรม

จากลักษณะดังกล่าวข้างต้นอาจสรุปความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ได้ดังนี้ “การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ” หมายถึง “การเดินทางท่องเที่ยวไปตามแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ และมีการอนุรักษ์สภาพแวดล้อม โดยมีการควบคุมผลกระทบและสร้างบรรยากาศของการศึกษาเรียนรู้ ธรรมชาติแวดล้อม พร้อมให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมและได้รับประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนคุณภาพชีวิต”

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2541) ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์ที่มีมาแต่โบราณ เนื่องจากสัญชาตญาณของมนุษย์มีความอยากรู้อยากเห็นต่อสิ่งแปลกใหม่ จึงมีความพึงพอใจที่จะเดินทางท่องเที่ยว ทำให้การท่องเที่ยวมีการพัฒนาเจริญขึ้นเป็นลำดับจนกลายเป็นอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวซึ่งมีความสำคัญและเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ ในขณะเดียวกันการท่องเที่ยวก็มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและลบ ซึ่งด้านบวก ได้แก่ การเสริมสร้างระบบเศรษฐกิจให้ดีขึ้น สร้างความเข้าใจอันดีระหว่างผู้คน เกิดความสามัคคีในสังคม และความร่วมมือร่วมใจกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยว และกระตุ้นให้เกิดการรักษาและปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น ส่วนด้านลบ ได้แก่ ความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่นการเปลี่ยนแปลงค่านิยมของท้องถิ่น การทำลายสภาพแวดล้อม โบราณวัตถุและโบราณสถาน รวมถึงความประณีตทางศิลปะเสื่อมลง ทั้งนี้เกี่ยวกับการวางแผนและการควบคุมที่ดินที่ย่อมช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้ดีขึ้น เนื่องจากทรัพยากรการท่องเที่ยวซึ่งก็คือ สิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเกิดการเดินทาง แต่ถ้าการท่องเที่ยวทำให้สิ่งแวดล้อมหรือทรัพยากร การท่องเที่ยวเสื่อมโทรมหรือสูญเสียไปก็จะมีนักท่องเที่ยวอยากมาเที่ยวอันจะส่งผลให้การท่องเที่ยวหมดไปในที่สุด

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2540) อธิบายคำว่า Eco-Tourism หรือ Ecotourism เป็นคำที่ใช้เรียกการท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (Nature Tourism) มีการเรียกขานในชื่อภาษาไทยต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ นิเวศสัญจร เป็นต้น ความหมายของ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เป็นคำที่เรียกการท่องเที่ยวธรรมชาติเป็นหลัก (Nature Tourism) มีการเรียกขานในชื่อภาษาไทยต่างๆ เช่น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ การท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบ นิเวศ นิเวศสัญจร เป็นต้น ความหมายของ Ecotourism มีความแตกต่างไปตามพื้นที่ภูมิประเทศและทิศทางการปฏิบัติของผู้ให้ความหมาย

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2542) เสนอว่า จากการประชุม Earth Summit เมื่อวันที่ 14 มิถุนายน ค.ศ. 1992 ณ กรุงริโอ เดอ จาเนโร ประเทศบราซิล ในที่ประชุมได้มุ่งเน้นสู่ประเด็นการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมและสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ผ่านมา เพื่อมุ่งสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน ทำให้เกิดกระแสของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 3 ประการ ดังนี้

1. กระแสความต้องการให้เกิดจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว อันเป็นกระแสความต้องการของประชาชนทั่วโลก เพื่อให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในแง่การอนุรักษ์ต่อสิ่งแวดล้อมในระดับท้องถิ่นไปจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะการอนุรักษ์ระบบนิเวศ เพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพ

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการศึกษาเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสความต้องการที่มีมากขึ้นในกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการ

ท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกสนานเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพอใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นกระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวไปในทิศทางที่ถูกต้องและชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม

อนุศักดิ์ เป่าบุญปรุง (2542) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวที่มุ่งให้เกิดการดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวและของทรัพยากรต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยเมื่อพิจารณาจากรูปแบบของการท่องเที่ยวที่มีอยู่ จะเห็นว่าการท่องเที่ยวเชิงนิเวศครอบคลุมในบางส่วนของการท่องเที่ยวทุกรูปแบบในกลุ่มที่เป็นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

กองวางแผนโครงการ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2540) องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีลักษณะเดียวกับองค์ประกอบพื้นฐานของการท่องเที่ยว หากแต่มีความเฉพาะในองค์ประกอบย่อย ความสัมพันธ์และรายละเอียดของวิถีปฏิบัติ ซึ่งมักจะเข้มงวดและมีเป้าหมายในการรักษาสิ่งแวดล้อม การศึกษาธรรมชาติและการมีส่วนร่วมมากขึ้นดังองค์ประกอบที่ขยายขึ้นในระบบท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ครอบคลุมองค์ประกอบหลัก (Key Elements) 4 ประการ ดังนี้

1. เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น (Identity or Authentic or Endemic or Unique) ทั้งนี้รวมถึงแหล่งวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับระบบนิเวศ (Eco-system) ในพื้นที่นั้นๆ

2. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการจัดการอย่างยั่งยืน (Sustainably Managed Tourism) เพื่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม

3. เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการเรียนรู้ (Learning Process) โดยมีการให้การศึกษาเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมและระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวเป็นการเพิ่มพูนความรู้ ประสบการณ์ ความประทับใจ เพื่อสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องต่อนักท่องเที่ยว ประชาชนท้องถิ่นและผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง

4. เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและประชาชนท้องถิ่น (Involvement of Local Community or People Participation) เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ต่อท้องถิ่น (Local Benefit) โดยหมายถึงการกระจายรายได้ การยกระดับคุณภาพชีวิต และการได้รับผลตอบแทนเพื่อกลับมาบำรุงรักษาและจัดการแหล่งท่องเที่ยวด้วย และในที่สุดแล้วท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการควบคุมการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีคุณภาพ

2.3.4 การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์

สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์ (2555) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือ Eco-Tourism นั้น โดยความหมายก็คือ การพัฒนาการท่องเที่ยวที่ต้องใช้ทุนธรรมชาติอย่างมีธรรมาภิบาล มีความมั่นคง ยั่งยืน และในท้ายที่สุดจะต้องคืนทุนต่อสังคม ซึ่งหมายถึงการให้ท้องถิ่นได้มีโอกาสตั้งแต่เริ่มรับรู้ตัดกระบวนการที่สมบูรณ์ในการพิจารณาทั้งในเรื่องทุนธรรมชาติและทุนทางสังคม ซึ่งส่งผลต่อทุนทาง

เศรษฐกิจที่ดำรงอยู่ได้ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เป็นแนวความคิดที่เกิดขึ้นโดยมีสาเหตุมาจากแนวโน้ม 2 ประการมาบรรจบกันคือ แนวโน้มเกี่ยวกับการอนุรักษ์และแนวโน้มเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงเรื่องอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยมีสาระสำคัญเรื่องแนวโน้มเรื่องการอนุรักษ์ เกิดจากการที่ประชาชนเพิ่มขึ้น และภาวะทางเศรษฐกิจถดถอยในหลายประเทศ กิจกรรมการพัฒนาต่างๆ เช่น การตัดไม้ทำลายป่า การทำเหมืองแร่และการเกษตรเกิดขึ้นภายในบริเวณทั่วไป ซึ่งส่วนใหญ่ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศจนทำให้ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติเสื่อมโทรมและผลที่ตามมา คือ ความไม่ยั่งยืนของการพัฒนาเศรษฐกิจทำให้ประเทศต่างๆ ได้พยายามผสมผสานเรื่องของการอนุรักษ์เข้ากับการพัฒนาเศรษฐกิจส่วนแนวโน้มเรื่องการท่องเที่ยววันนี้ ปรากฏในช่วงหลายปีที่ผ่านมามนุษย์ได้เปลี่ยนแปลงวิถีการใช้เวลาว่างในการเดินทางท่องเที่ยว โดยมีแนวโน้มว่าความต้องการท่องเที่ยวแบบผจญภัยเข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสกับธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้ยังอยากที่จะศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ไปเยือนตั้งแต่ระบบนิเวศไปจนถึงชนิดพันธุ์พืช สัตว์ที่หายากหรือกำลังจะสูญพันธุ์ และประเด็นปัญหาด้านการอนุรักษ์ เช่น การสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ การลักลอบล่าสัตว์ป่า เป็นต้น จากแนวโน้มสองประการดังกล่าวมาบรรจบกัน ทำให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศขึ้น ดังนั้นการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จึงมีความหมายมากกว่าการท่องเที่ยวแบบธรรมดา แต่จะหมายความรวมไปถึงการท่องเที่ยวที่จะต้องมีการอนุรักษ์ควบคู่ไปด้วย การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มีองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ

องค์ประกอบข้อ 1 คือ การร่วมสร้างจิตสำนึกเกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพราะธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ หากธรรมชาติและระบบนิเวศได้รับผลกระทบจากการใช้ประโยชน์ในรูปแบบใดก็ตาม โอกาสที่ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมจะเสื่อมโทรมลงหรือถูกทำลายลงก็มีอยู่สูง การให้ความรู้ความเข้าใจหรือการสร้างจิตสำนึกแก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนจึงเป็นสิ่งสำคัญ

องค์ประกอบข้อ 2 คือ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวซึ่งมีความสัมพันธ์กับองค์ประกอบแรกโดยตรง เพราะนักท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์มักเป็นกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีความปรารถนาหรือสนใจที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับธรรมชาติในลักษณะต่างๆ และสภาพภูมิทัศน์ตามธรรมชาติตลอดจนธรรมชาติที่ยากลำบากต่อการเดินทางและทำหาย

องค์ประกอบข้อ 3 คือ การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นเพราะการท่องเที่ยวมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชุมชนท้องถิ่นในระยะยาวมากกว่ากิจกรรมอื่นๆ การเปิดโอกาสให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ในรูปแบบต่างๆ จะช่วยให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวทั้งทางตรงและทางอ้อม รูปแบบของการมีส่วนร่วมของชุมชน ได้แก่ การลงทุนเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกขนาดเล็กที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่ำ การเป็นมัคคุเทศก์ การนำสินค้าที่เป็นศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมาขายแก่นักท่องเที่ยว และการจ้างงานในส่วนบริการอื่นๆ เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์นั้น มีความแตกต่างจากการท่องเที่ยวแบบเดิม กล่าวคือ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์จะมีขอบข่ายในการพิจารณาที่ลึกซึ้งและให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์เป็นหลัก ซึ่งสามารถระบุวัตถุประสงค์ได้ 4 ประการ คือ

1. เพื่อพัฒนาจิตสำนึกและความเข้าใจของนักท่องเที่ยวในการทำคุณประโยชน์แก่สิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

2. เพื่อเพิ่มพูนประสบการณ์ที่มีคุณภาพหรือคุณค่าสูงให้แก่นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนแหล่งท่องเที่ยว

3. เพื่อปรับปรุงคุณภาพชีวิตของชุมชนที่แหล่งท่องเที่ยวตั้งอยู่

4. เพื่อดูแลรักษาและคงไว้ซึ่งคุณภาพสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่น่าสนใจของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมด้วย

สฤกษ์ แสงอรัญญา (2548) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศหรือ Ecotourism เป็นแนวความคิดที่เพิ่งปรากฏขึ้นเมื่อไม่นานมานี้ และยังมีการใช้คำภาษาอังกฤษอื่นๆ ที่ให้ความหมายเช่นเดียวกันที่สำคัญได้แก่ Nature Tourism, Bio Tourism, Green Tourism เป็นต้น อย่างไรก็ตาม การท่องเที่ยวดังกล่าวล้วนแต่เป็นการบ่งบอกถึง การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน ซึ่งจากการประชุม Globe 1990 ณ ประเทศแคนาดาได้ให้คำจำกัดความของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนว่า “การพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นในปัจจุบัน โดยมีการปกป้องและสงวน รักษาโอกาสต่างๆ ของอนุชนรุ่นหลังด้วย การท่องเที่ยวนี้มีความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจสังคม และความงามทางสุนทรียภาพ ในขณะที่สามารถรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศด้วย”

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมีลักษณะที่สำคัญคือ เป็นการท่องเที่ยวที่ดำเนินการภายใต้ขีดจำกัดความสามารถของธรรมชาติ และต้องตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของประชากร ชุมชนชนบทธรรมนิยม ประเพณี ที่มีต่อขบวนการท่องเที่ยว อีกทั้งต้องยอมรับให้ประชาชนทุกส่วนได้รับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่เกิดจากการท่องเที่ยวอย่างเสมอภาคเท่าเทียมกัน และต้องขึ้นนำภายใต้ความปรารถนาของประชาชนท้องถิ่นและชุมชนในพื้นที่ท่องเที่ยวนั้นๆ

กรมป่าไม้ (2548) การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ หรือการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มาจากคำภาษาอังกฤษว่า Ecotourism หมายถึง การท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางไปยังแหล่งธรรมชาติและแหล่งวัฒนธรรมอย่างมีความรับผิดชอบ โดยไม่ก่อให้เกิดการรบกวนหรือความเสียหายแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม แต่มีวัตถุประสงค์อย่างมุ่งมั่น เพื่อชื่นชม ศึกษาเรียนรู้ และเพลิดเพลินไปกับทัศนียภาพ พืชพรรณและสัตว์ป่า ตลอดจนลักษณะทางวัฒนธรรมที่ปรากฏในแหล่งธรรมชาตินั้น อีกทั้งช่วยสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจที่ส่งผลให้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเกิดประโยชน์ต่อชุมชนอีกด้วย

สำหรับแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวนั้น พบว่า ในช่วง 7-8 ปีที่ผ่านมา มนุษย์มีความต้องการการท่องเที่ยวในรูปแบบผจญภัยมากขึ้น รวมทั้งการได้เข้าไปมีส่วนร่วมและสัมผัสธรรมชาติอย่างแท้จริง นอกจากนี้นักท่องเที่ยวธรรมชาติมีความต้องการที่จะศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับสถานที่ที่ได้ไปเยือนทั้งในด้านระบบนิเวศ ชนิดพันธุ์พืชและสัตว์ที่ได้พบเห็น รวมถึงประเด็นปัญหาด้านการอนุรักษ์ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้มีสาเหตุสำคัญจากการตื่นตัวและให้ความสนใจในเรื่องคุณภาพสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นปัญหาในประเทศต่างๆ ทั่วโลก

1. เป็นพื้นที่ธรรมชาติที่มีการอนุรักษ์ไว้ รวมถึงแหล่งประวัติศาสตร์ โบราณคดี และวัฒนธรรมที่ปรากฏในพื้นที่ธรรมชาตินั้นๆ

2. มุ่งเน้นที่คุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่าการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ
3. เน้นให้ทุกฝ่ายมีความรับผิดชอบต่อสภาพแวดล้อมธรรมชาติและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยว
4. ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้ หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับสภาพแวดล้อมธรรมชาติ นอกจากจะได้รับความพึงพอใจแล้ว ยังเป็นการสร้างเสริมประสบการณ์ด้านสิ่งแวดล้อม
5. เป็นการท่องเที่ยวที่คืนประโยชน์สู่ธรรมชาติและชุมชนท้องถิ่น ทั้งทางตรงและทางอ้อม
6. เป็นการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

2.3.5 ความหมายของการบริหารจัดการการท่องเที่ยว

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (2542) อธิบายถึง การบริหารและการจัดการการท่องเที่ยว หมายถึง การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลักการทฤษฎี แนวคิดที่เหมาะสม โดยคำนึงถึงสภาพที่แท้จริงรวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดี ต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ มิฉะนั้น การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไรทิศทางและประสบความสำเร็จล้นหลวมองค์ประกอบหลักที่สำคัญในระบบการท่องเที่ยวจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) เป็นสินค้าทางการท่องเที่ยวและเป็นจุดหมายปลายทางที่นักท่องเที่ยวจะเดินทางเข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งทรัพยากรการท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเดินทางไปเยือน

2. การบริการการท่องเที่ยว (Tourism Service) ได้แก่ การให้บริการเพื่อการท่องเที่ยวที่มีอยู่ในพื้นที่หรือกิจกรรมที่มีผลเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้นๆ เป็นการใช้ความสะดวกระหว่างการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะ บริการการท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ บริการขนส่งภายในแหล่งท่องเที่ยว บริการที่พักแรม บริการอาหารและความบันเทิง บริการนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ รวมถึงบริการจำหน่ายสินค้าของที่ระลึก

3. การตลาดการท่องเที่ยว (Tourism Market) การที่จะมีนักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวนั้น จะต้องมีการตลาดการท่องเที่ยวในการชักนำให้เข้ามาท่องเที่ยว ซึ่งการตลาดท่องเที่ยว หมายถึง ความพยายามที่จะทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายเดินทางเข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวของตน และใช้สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวและบริการท่องเที่ยวในแหล่งนั้น

เดชา โต้งสูงเนิน (2543) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมทางเศรษฐกิจเป็นเครื่องมือที่มีอำนาจให้มีการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ได้เป็นอย่างมาก ถ้าการท่องเที่ยวมีการจัดการและบริหารที่ดี ก็จะสามารถใช้พื้นที่เป็นทรัพยากรนั้นได้โดยไม่ทำให้มันเสื่อมโทรมลง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องมีการวางแผนนโยบายที่ชัดเจน และมีความสอดคล้องกับความคิดเห็นและเหตุผลของคนในท้องถิ่น เพื่อจะได้ให้มีการส่งเสริมในระดับชาติ นโยบายควรที่จะเจาะจงลงไปในแต่ละด้าน โดยพิจารณาปัจจัยที่สำคัญพื้นฐานของชุมชน ถ้าเป็นไปได้ก็ควรให้มีการแข่งขันเพื่อเพิ่มจุดเน้นในตลาด การสร้างแนวทางการจัดการสิ่งแวดล้อมให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืนตลอดไป การตอบสนองนั้นต้องไม่มีการกีดกันในการมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ด้วย ได้เสนอรูปแบบการจัดการการท่องเที่ยว ดังนี้

1. กลยุทธ์ หมายถึง กลยุทธ์ที่จะสะท้อนให้เห็นถึงความผสมผสานกลมกลืนกันระหว่างวัตถุประสงค์ การจัดลำดับความสำคัญ การควบคุม และขอบเขตของกิจกรรมต่างๆ ของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ โดยการเลือกกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่สุด ประกอบไปด้วย กลยุทธ์ในการวางแผนการดำเนินงานที่สามารถปฏิบัติได้ และต้องเป็นไปตามนโยบายของการท่องเที่ยวแห่งชาติด้วย เช่น บริษัทที่ทำธุรกิจเกี่ยวกับการท่องเที่ยวจะต้องมีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อที่จะสามารถหากกลยุทธ์ที่เหมาะสมที่จะนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

2. โครงสร้าง หมายถึง โครงสร้างในองค์กรซึ่งควรจะเกี่ยวข้องข้องกับการจัดลำดับชั้นและการแบ่งหน้าที่ให้เหมาะสม เพราะโครงสร้างที่ดีจะเป็นกุญแจที่สำคัญนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการการท่องเที่ยวทั้งองค์กรการท่องเที่ยวระดับชาติ เจ้าของธุรกิจนำเที่ยว ตัวแทนการท่องเที่ยวของภาคเอกชนที่มีส่วนเกี่ยวข้อง รวมทั้งกลุ่มเจ้าของโรงแรมที่พัก ยานพาหนะ มัคคุเทศก์ โดยแต่ละหน่วยจะทำงานในลักษณะเชื่อมโยงกัน มีเครือข่ายจัดการที่เหมาะสม เช่น ถ้ามีแนวคิดทางด้านระบบนิเวศ แนวคิดนี้ก็จะสามารถเข้าไปในนโยบายของกระทรวงและสามารถดำเนินงานได้อย่างต่อเนื่องในทุกระดับทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนั้น การมีโครงสร้างที่ดีและเป็นรูปธรรมก็สามารถทำให้การพัฒนาการท่องเที่ยวประสบผลสำเร็จได้ อย่างไรก็ตามโครงสร้างองค์กรยังขึ้นอยู่กับรูปแบบของ RAIS หมายถึง ความรับผิดชอบ (Responsibility) อำนาจหน้าที่ (Authority) การสนับสนุน (Support) และข่าวสารข้อมูล (Information) เพราะการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ก็เหมือนกับธุรกิจอื่นๆ ที่จะต้องมีผู้ที่มีอำนาจคอยควบคุมดูแล แบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบไปตามลำดับชั้น มีผู้นำที่มีการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยว การให้บริการแก่นักท่องเที่ยวในเรื่องต่างๆ และที่สำคัญ คือ การให้ข่าวสารข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งควรเริ่มตั้งแต่จุดแรกที่นักท่องเที่ยวมาถึง เช่น ท่าอากาศยาน สถานีรถไฟ และสถานีขนส่ง

3. ระบบ หมายถึง ระบบในการจัดการการท่องเที่ยวซึ่งมีความหมายที่ครอบคลุมไปถึงระบบการดำเนินงาน การปฏิบัติการ การเงิน การจัดการทรัพยากรมนุษย์ การตลาด และระบบอื่นๆ ด้วย โดยทุกระบบต้องมีการประสานความร่วมมือและมีความสัมพันธ์กันในทุกขั้นตอน

4. บุคลากร กล่าวคือบุคลากรนับเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี โดยเฉพาะบุคคลที่ทำหน้าที่บริการนักท่องเที่ยวจะต้องพิจารณาอย่างรอบคอบโดยคัดสรรบุคคลที่มีความละเอียดรอบคอบ มีความผูกพันกับงาน มีความรับผิดชอบ ให้ความช่วยเหลือ นักท่องเที่ยวด้วยความเต็มใจ มีความจริงใจ ซื่อสัตย์ ทำงานดี ประสบผลสำเร็จ และสามารถทำให้นักท่องเที่ยวพึงพอใจเป็นสำคัญ

5. ทักษะ หมายถึง ทักษะในการทำงานทุกอย่างจะต้องอาศัยความชำนาญงานจึงจะดีและมีประสิทธิภาพ โดยขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 อย่าง คือ ความรู้ ทักษะ และทัศนคติต่องาน ความรู้ในงานเป็นสิ่งจำเป็นอันดับแรก ในการที่จะทำให้การทำงานต่างๆ มีประสิทธิภาพ ความรู้ไม่ได้หมายถึงเพียงแต่รู้ว่าจะทำอะไร แต่ต้องรู้ทุกอย่างว่า คืออะไร ที่ไหน อย่างไร และทำไม รวมทั้งเข้าใจและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ซึ่งความรู้ที่นั่นอาจจะเป็นความรู้ที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งได้มาจากประสบการณ์ในการทำงานก็ได้ ดังนั้น ผู้ที่ทำงานด้านการท่องเที่ยวควรมีทั้งความรู้และทักษะในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพราะธุรกิจด้านการท่องเที่ยวต้องการผู้ที่มีความรู้และทักษะเฉพาะทางเป็นพิเศษ

6. รูปแบบ หมายถึง รูปแบบในการดำเนินงานซึ่งในแต่ละพื้นที่จะมีรูปแบบในการดำเนินงานที่แตกต่างกันในการจัดการ

7. การแบ่งปัน หมายถึง การแบ่งปันการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ ความคิดเห็น ความรู้ซึ่งนำไปสู่การจัดการการท่องเที่ยวได้ดีที่สุด นักท่องเที่ยวแต่ละประเทศจะมีความแตกต่างกัน ในหลายๆ ด้าน การแลกเปลี่ยนประสบการณ์จะทำให้ได้รับความรู้ และประสบการณ์มากมายที่เป็นประโยชน์นับว่าเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็น โดยเฉพาะผู้ที่ริเริ่มจะทำธุรกิจทางการท่องเที่ยวได้นำข้อมูลต่างๆ มาวางแผนเพื่อนำไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

โยธิน จันทวี (2548) ได้สรุปว่า การจัดการการท่องเที่ยว ก็คือ การกระทำอย่างมีเป้าหมายที่สอดคล้องกับหลัก ทฤษฎี และแนวคิดที่เหมาะสม ยิ่งไปกว่านี้ต้องคำนึงถึงสภาพที่แท้จริง รวมทั้งข้อจำกัดต่างๆ ของสังคมและสภาพแวดล้อม การกำหนดแนวทาง มาตรการ และแผนปฏิบัติการที่ดีต้องคำนึงถึงกรอบแนวคิดที่กำหนดไว้ มิฉะนั้นการจัดการการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างไร้ทิศทาง

ภัทรพร จันตะนี (2555) ให้ความหมาย การจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การให้บริการทางการท่องเที่ยวเป็นกระบวนการของการทำงานและการใช้ทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การบริหารจัดการท่องเที่ยว หมายถึง การจัดการท่องเที่ยวจะดำเนินไปอย่างประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริการการท่องเที่ยว การตลาดการท่องเที่ยว เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3.6 แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการท่องเที่ยว

แนวความคิดเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวก

ศุภชัยวิชัยป้าไม้ (2541) ได้ระบุข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกและการให้บริการด้านการท่องเที่ยวไว้ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง บริเวณพื้นที่โครงการและสิ่งปลูกสร้างต่างๆ ที่ผู้บริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวจัดให้มีขึ้นภายในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อรองรับกิจกรรมของผู้มาเยือน และกิจกรรมในการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว ตัวอย่างเช่น พื้นที่ปิกนิก ศูนย์บริการนักท่องเที่ยว บ้านพักนักท่องเที่ยว บ้านพักเจ้าหน้าที่ ห้องน้ำ ห้องสุขา ร้านอาหาร ลานจอดรถ ถนน และทางเดินเท้า พื้นที่กางเต็นท์ ป้ายสื่อความหมาย โคมไฟ ม้านั่ง ถังขยะ ระบบกำจัดน้ำเสีย และอื่นๆ

บทบาทของสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว

สิ่งอำนวยความสะดวกมีบทบาทที่สำคัญต่อแหล่งท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

1. สนองความต้องการของผู้มาเยือนหรือนักท่องเที่ยว ในการประกอบกิจกรรมนันทนาการ กิจกรรมการท่องเที่ยว (เพื่อประโยชน์ใช้สอยและอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว) ตัวอย่างเช่น พื้นที่ปิกนิกพร้อมอุปกรณ์ อันได้แก่ โต๊ะ ม้านั่ง ถังขยะ เตาทำอาหาร สนองความต้องการในการประกอบกิจกรรมการปิกนิก บ้านพัก สนองความต้องการในการพักผ่อนของนักท่องเที่ยว

2. ช่วยป้องกันรักษาทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวไม่ให้เสื่อมโทรมลง อันเนื่องมาจากกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น สะพานเดินเท้าที่ทำด้วยไม้ (Boardwalk) ช่วยป้องกันมิให้นักท่องเที่ยวเหยียบย่ำพื้นที่ที่มีความเปราะบาง เช่น พื้นที่ชุ่มน้ำ หรือบริเวณพื้นที่ที่ไม่

พื้นล่างขนาดเล็กขึ้นอยู่หนาแน่น ระบบกำจัดขยะ ระบบบำบัดน้ำเสียช่วยป้องกันและกำจัดมลพิษของแหล่งท่องเที่ยว

3. ช่วยป้องกันอันตรายที่อาจเกิดกับนักท่องเที่ยวในขณะที่ประกอบกิจกรรม เช่น สะพานเดินข้ามลำน้ำ ราวกันตกริมหน้าผา

4. เป็นเครื่องมือ/สื่อในการให้ความรู้ สร้างความเข้าใจ และเพิ่มโอกาสให้กับนักท่องเที่ยวสัมผัสชื่นชมธรรมชาติยิ่งขึ้น เช่น เส้นทางสื่อความหมายในพื้นที่ธรรมชาติ นิทรรศการกลางแจ้ง

5. อำนวยความสะดวกให้กับการบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยว เช่น อาคารสำนักงาน สำหรับเจ้าหน้าที่ บ้านพักเจ้าหน้าที่ ป้อมยาม ด่านตรวจ

6. มีบทบาททางอ้อมในการสร้างภาพลักษณ์ (Image) ของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ป้ายแหล่งท่องเที่ยวที่แสดงเอกลักษณ์เฉพาะของพื้นที่

สุรเชษฐ์ เชษฐมาส และ ศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร (2535) ได้ระบุไว้ว่า การจัดการพื้นที่นันทนาการ โดยเฉพาะพื้นที่อุทยานแห่งชาตินั้น จะต้องคำนึงถึงสิ่งสำคัญ 2 ประการ คือ 1) การสงวนรักษาสภาพแวดล้อมของพื้นที่ให้คงอยู่อย่างไม่เสื่อมสลาย หรือมิไว้ใช้ได้ตลอดไป และ 2) การให้ความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ใช้ประโยชน์หรือนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยือนในพื้นที่ ตลอดจนการให้บริการและอำนวยความสะดวก เช่น การมีเส้นทางคมนาคมที่สะดวก มีสถานที่พักผ่อน ร้านอาหาร และเครื่องอำนวยความสะดวกอื่นๆ เท่าที่จำเป็น ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกนี้จัดให้มีขึ้นเพื่อสนองความสะดวก ความพอใจ และความปลอดภัยของผู้ใช้ในพื้นที่ ขณะเดียวกันก็เพื่อป้องกันทรัพยากรในพื้นที่นั้นๆ ด้วยการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นเครื่องมือสำคัญอันหนึ่งในการจัดการพื้นที่นันทนาการต่างๆ โดยเฉพาะในอุทยานแห่งชาติซึ่งมีจุดมุ่งหมายในการจัดการเพื่อสงวนไว้ซึ่งทรัพยากรธรรมชาติ ในขณะเดียวกันก็ใช้ประโยชน์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจสำหรับประชาชนทั่วไป ดังนั้น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกภายในอุทยานแห่งชาติจะต้องศึกษาและเข้าใจถึงผู้ใช้ประโยชน์หรือนักท่องเที่ยว เช่น ความต้องการหรือจุดมุ่งหมายในการเข้าไปพักผ่อน ประเภทหรือกลุ่มของนักท่องเที่ยว ตลอดจนพฤติกรรมที่นักท่องเที่ยวอาจแสดงออก ซึ่งจะมีผลโดยตรงต่อทรัพยากรนันทนาการในพื้นที่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่จัดไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเหล่านั้น นอกจากนี้ ลักษณะของพื้นที่และสิ่งแวดล้อมจะเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสิ่งอำนวยความสะดวกและสิ่งก่อสร้างต่างๆ เพื่อให้การพัฒนาสิ่งเหล่านี้ไม่ทำความเสียหายต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของพื้นที่อุทยานแห่งชาติมากเกินไป ทั้งนี้ จะต้องคำนึงถึงประเภทของสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการตำแหน่ง หรือแหล่งที่ตั้ง และการออกแบบของสิ่งอำนวยความสะดวกโดยพิจารณาภายใต้ข้อจำกัดของพื้นที่ และสามารถบริการแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบาย ได้รับความปลอดภัย และได้รับความเพลิดเพลิน

2.3.7 ความหมายของการให้บริการท่องเที่ยว

กุลธน ธนาพงศธร (2532) ได้ระบุไว้ว่า หลักการในการบริการที่ดี มีดังต่อไปนี้

1. หลักความสอดคล้องกับความต้องการของคนส่วนใหญ่กล่าวคือ การให้บริการนั้นควรจะต้องสนองความต้องการของคนส่วนใหญ่หรือทั้งหมด ไม่ใช่เป็นการจัดให้แก่บุคคลใดหรือกลุ่มใดโดยเฉพาะ มิฉะนั้นแล้วนอกจากจะไม่เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริการแล้วยังไม่คุ้มค่ากับการดำเนินงานนั้นๆ ด้วย

2. หลักความสม่ำเสมอ กล่าวคือ การให้บริการนั้นจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ไม่ใช่ทำๆ หยุดๆ ตามความพอใจของผู้บริหารหรือผู้ปฏิบัติงาน

3. หลักความเสมอภาค หมายความว่า ในการให้บริการนั้นจะต้องให้แก่ผู้มาใช้บริการทุกคนอย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน

4. หลักความประหยัด โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายที่ต้องใช้ในการบริการจะต้องไม่มากเกินไปเกินกว่าผลที่จะได้รับ

5. หลักความสะดวก โดยคำนึงถึงว่า การบริการที่จัดให้แก่ผู้มารับบริการจะต้องเป็นไปในลักษณะปฏิบัติได้ง่าย สะดวก สบาย สิ้นเปลืองทรัพยากรไม่มากนัก ทั้งยังไม่เป็นการสร้างภาระยุ่งยากให้แก่ผู้ให้บริการหรือผู้ใช้บริการมากเกินไป

แม็คคัลลอช (McCullough, 1983) ได้ระบุไว้ว่า การส่งมอบบริการสาธารณะจะต้องประกอบด้วยส่วนสำคัญ 3 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. หน่วยงานให้บริการ (Service Delivery Agency) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำการผลิตและมอบบริการนั้นไปสู่ผู้ใช้หรือผู้บริโภคบริการ ความรับผิดชอบในการส่งมอบบริการของแต่ละหน่วยงานก็แตกต่างกันออกไป หน่วยงานดังกล่าว ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐบาลระดับรัฐหรือส่วนภูมิภาค หน่วยงานปกครองท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เทศพาณิชย์ (Local Public Enterprise) และหน่วยงานเอกชน (ซึ่งมักอยู่ภายใต้สัญญาว่าจ้างของการปกครองท้องถิ่น)

2. บริการ (Service) คือ ประโยชน์ที่หน่วยงานได้ส่งมอบต่อผู้รับบริการ ประโยชน์หรือคุณค่าของบริการเหล่านี้จะแตกต่างกันออกไปตามระดับคุณภาพของบริการ ซึ่งตัดสินด้วยต้นทุนของการจัดหาและส่งมอบบริการนั้น

3. ผู้รับบริการ (Service Recipient) คือ ผู้ใช้บริการและผู้ใช้ประโยชน์จากบริการ ผู้รับบริการจะตระหนักไว้ในจิตใจ (ประโยชน์ในที่นี้ต้องบังเกิดจากบริการที่ได้รับจริง เช่น ได้รับน้ำประปา)

จรัส สุวรรณมาลา (2539) ได้ระบุไว้ว่า ลักษณะการให้บริการที่มีคุณภาพมีตัวแปรที่จะนำมาใช้ในการกำหนดคุณภาพของบริการ ดังนี้

1. ความถูกต้องตามกฎหมาย หมายถึง บริการที่จัดให้มีขึ้นตามกฎหมาย โดยเฉพาะบริการที่บังคับให้ประชาชนต้องมาใช้บริการ เช่น บริการรับชำระภาษีอากร จำเป็นต้องควบคุมให้ถูกต้องตามระเบียบกฎหมายที่เกี่ยวข้องเป็นสำคัญ

2. ความเพียงพอ หมายถึง บริการที่มีจำนวนและคุณภาพเพียงพอกับความต้องการของผู้ใช้บริการ ไม่มีการรอคอยหรือเข้าคิวเพื่อขอรับบริการ

3. ความทั่วถึง เท่าเทียม ไม่มีข้อยกเว้น ไม่มีอภิสิทธิ์ หมายถึง บริการสาธารณะที่ดีต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในทุกพื้นที่ ทุกกลุ่มอาชีพ ทุกเพศ ทุกวัย ได้ใช้บริการประเภทเดียวกัน คุณภาพเดียวกันได้อย่างทั่วถึงเท่าเทียมกัน โดยไม่มีข้อยกเว้น

4. ความสะดวก รวดเร็ว เชื่อถือได้ หมายถึง การให้บริการที่ดีมีคุณภาพอันประกอบไปด้วย

4.1 ผู้ใช้บริการจะต้องได้รับความสะดวก คือ สามารถใช้บริการได้ ณ ที่ต่างๆ และเลือกใช้วิธีการได้หลายแบบตามสภาพของผู้ใช้บริการ นอกจากนั้นความสะดวกอาจพิจารณาได้จากกระบวนการให้บริการ เช่น การจัดให้มีจุดให้บริการเพียงจุดเดียว (One-Stop Service)

4.2 ความรวดเร็ว หมายถึง ประชาชนต้องได้รับการทันทีโดยไม่ต้องรอคิวนาน

4.3 ความน่าเชื่อถือได้ของระบบบริการ หมายถึง บริการที่มีคุณภาพจะต้องมีความต่อเนื่องสม่ำเสมอ มีระเบียบแบบแผนการให้บริการที่แน่นอน คาดการณ์ล่วงหน้าได้แน่นอน เป็นที่พึงพาของผู้ใช้บริการได้เสมอและมีโอกาสเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด

5. ความได้มาตรฐานทางเทคนิคหรือมาตรฐานทางวิชาการ หมายถึง การให้บริการประเภทที่ต้องอาศัยความรู้ความชำนาญทางเทคนิคหรือทางวิชาการ เช่น บริการทางการแพทย์ เศรษฐกิจ การเงินการบัญชี กฎหมาย ฯลฯ บริการดังกล่าวนี้จะมีคุณภาพดีก็ต่อเมื่อมีบุคลากรและกระบวนการให้บริการที่ได้มาตรฐานทางเทคนิคและวิชาการ

6. การเรียกเก็บค่าบริการที่เหมาะสมต้นทุนการให้บริการต่ำ หมายถึง การให้บริการของรัฐประเภทที่มีการเรียกเก็บค่าบริการจากผู้บริการ ในกรณีนี้จะต้องนำเรื่องการเก็บค่าบริการมาพิจารณาด้วย การให้บริการที่ดีต้องมีค่าบริการที่เหมาะสมและต้องมีระบบการจัดการที่มีประสิทธิภาพมีต้นทุนการดำเนินงานต่ำ เพื่อให้ประชาชนได้รับการบริการที่มีคุณภาพดีและมีค่าบริการที่ไม่สูงเกินไป

7. ความพอใจ ประทับใจของผู้ใช้บริการ หมายถึง บริการที่มีคุณภาพจะต้องเป็นที่พึงพอใจและเป็นที่ยอมรับของผู้ใช้บริการส่วนใหญ่

ทิพาวดี เมฆสุวรรณ (2539) ได้ระบุไว้ว่า คุณภาพการให้บริการมีจุดเน้นในเรื่องคุณภาพการให้บริการ อยู่ที่ทำให้หน่วยงานของรัฐสนใจและตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการ ทั้งในเรื่องการให้บริการและผลสัมฤทธิ์ของงาน ผู้รับบริการจะทำหน้าที่เป็นทั้งผู้ประเมินผลและผู้เสนอแนะความเห็นในการจะปรับปรุงบริการต่อไป เรื่องคุณภาพการให้บริการนี้เป็นเรื่องที่จะมีผลกระทบหรือเกี่ยวข้องโดยตรงกับผู้รับบริการมากที่สุด คุณภาพการให้บริการ มีองค์ประกอบ ดังนี้

1. การเข้าถึง มีความสะดวกในการไปรับบริการ
2. ความไม่ยุ่งยากหรือง่ายต่อความเข้าใจ
3. การให้บริการอย่างถูกต้อง
4. การให้บริการที่รวดเร็ว
5. การให้บริการที่ปลอดภัย

มิลเล็ท (Millet, 1954) ได้ระบุไว้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อการบริการสาธารณะ (Satisfactory Services) หรือความสามารถในการพิจารณาว่าบริการสาธารณะนั้นจะเป็นที่พึงพอใจหรือไม่ สามารถพิจารณาได้จากสิ่งต่างๆ ดังต่อไปนี้

1. การให้บริการอย่างสม่ำเสมอ (Equitable Service)
2. การให้บริการอย่างทันเวลา (Timely Service)
3. การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service)
4. การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service)
5. การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service)

ลูซี และคนอื่นๆ (Lucy & et al., 1977) ได้ระบุไว้ว่า การให้บริการสาธารณะจะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญ 4 ส่วน ดังต่อไปนี้

1. ทรัพยากรหรือปัจจัยนำเข้า ได้แก่ บุคลากร ค่าใช้จ่าย อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวก
2. กิจกรรมหรือกระบวนการ หมายถึง วิธีการที่จะใช้ทรัพยากร เช่น การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจเมื่อได้รับการแจ้งความร้องทุกข์
3. ผลหรือผลผลิต หมายถึง สิ่งที่เกิดขึ้นหรือการได้ใช้ทรัพยากร
4. ความคิดเห็นหรือผลกระทบหมายถึง ความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อบริการที่ได้รับ

ฟิตเจอร์าล และคูเรน (Fitzgerald & Durant, 1980) ได้ระบุไว้ว่า ความพึงพอใจของประชาชนที่มีต่อบริการสาธารณะเป็นการประเมินการปฏิบัติงานด้านการให้บริการของหน่วยงาน โดยมีพื้นฐานเกิดจากการรับรู้ถึงการให้บริการที่แท้จริง (Perception) และการประเมินผลนั้นก็แตกต่างกันออกไป ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับเกณฑ์ (Criteria) ที่แต่ละบุคคลตั้งไว้ รวมทั้งการตัดสิน (Judgement) ของบุคคลนั้นด้วย ทั้งนี้ การประเมินผลความสามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน ดังนี้ คือ

1. ด้านอัตวิสัย (Subjective) เกิดจากการได้รับรู้ถึงการให้บริการ
  2. ด้านวัตถุวิสัย (Objective) เกิดจากการได้รับปริมาณและคุณภาพของการบริการ
- 2.3.8 แนวความคิดและทฤษฎีที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

ความหมาย

“ความพึงพอใจ” มีความหมายที่หลากหลายผู้ศึกษาได้รวบรวมมานำเสนอพอสังเขป ดังนี้

ราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้ระบุไว้ว่า “พึง” เป็นคำช่วยกริยาอื่นแปลว่า ควร เช่น พึงใจ หมายถึง ชอบใจ พอใจ และ “พอใจ” หมายถึง พึงพอใจ

กูด (Good, 1959) กล่าวว่า ความพึงพอใจ เป็นความชื่นชอบ ชื่นชมในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นเพราะสาเหตุต่างๆ เช่น การแสดงออก วิธีการ การสรุปในตอบจบ หรืออาจจะเป็นการเปรียบเทียบกับสิ่งอื่นที่เป็นไปได้ เช่น การยอมรับและการไม่ยอมรับจะเป็นทางเลือกที่มีเหตุผลหรือแบบใช้อารมณ์ในการตัดสินใจที่มีขอบเขต ความรู้สึก และความพอใจ ในสิ่งนั้นเข้ามาเกี่ยวข้องกับการพิจารณาด้วย

ทีฟฟิน และแม็คคอคมิค (Tiffin & McCormick, 1968) ได้กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นแรงจูงใจของมนุษย์ ซึ่งตั้งอยู่บนความต้องการพื้นฐาน มีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับผลสัมฤทธิ์และสิ่งจูงใจ รวมทั้งพยายามหลีกเลี่ยงสิ่งที่ไม่ต้องการด้วย

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความคาดหวังในสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการ และจะแสดงความรู้สึกต่างๆ ในทางบวกมากกว่าทางลบ ความรู้สึกพอใจจะเกิดขึ้นเมื่อความต้องการของบุคคลได้รับการตอบสนองหรือบรรลุจุดมุ่งหมายในระดับหนึ่ง ตามที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้และความรู้สึกดังกล่าวจะลดลงหากความต้องการหรือจุดมุ่งหมายนั้นไม่ได้รับการตอบสนอง

มาสโลว์ (Maslow, 1970) ได้เสนอทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจไว้ ซึ่งเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องหรือเชื่อมโยงกับความพึงพอใจของมนุษย์เป็นทฤษฎี ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันทั่วไปโดยมีสมมติฐานที่สำคัญเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของมนุษย์ ดังนี้

1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการนี้มีอยู่ไม่มีที่สิ้นสุด เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้ว ความต้องการอื่นจะเข้ามาแทนที่ กระบวนการเช่นนี้ไม่มีที่สิ้นสุด

2. เมื่อความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วจะไม่เป็นเครื่องจูงใจของพฤติกรรมอีกต่อไป ความต้องการที่ไม่ได้รับการตอบสนองเท่านั้นที่เป็นสิ่งจูงใจของพฤติกรรม

3. ความต้องการของมนุษย์มีเป็นลำดับชั้นตามความสำคัญ กล่าวคือ เมื่อความต้องการชั้นต่ำได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการชั้นสูงก็จะเรียกร้องให้มีการตอบสนองทันที

ทั้งนี้ สิ่งจูงใจตามทฤษฎีของ Maslow มี 5 ชั้น ดังต่อไปนี้

1. ความต้องการทางด้านร่างกาย (Physiological Need) ได้แก่ ความต้องการเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เช่น ความต้องการอาหาร น้ำ อากาศ การพักผ่อน และที่อยู่อาศัย

2. ความต้องการความปลอดภัย (Safety Need) ได้แก่ ความต้องการความปลอดภัยทั้งทางกาย เช่น ความปลอดภัยจากอุบัติเหตุ อันตราย และความปลอดภัยหรือความมั่นคงทางจิตใจ เช่น ความมั่นคงในอาชีพและชีวิต

3. ความต้องการทางสังคม (Social or Belonging Need) ได้แก่ ความต้องการอยากเด่นในสังคม รวมถึงความสำเร็จ ความรู้ความสามารถ การนับถือตนเอง ความเป็นอิสระและเสรีภาพ และการเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั้งหลาย

4. ความต้องการเกียรติยศและชื่อเสียง (Esteem Need) เป็นความต้องการชั้นสูง ได้แก่ ความต้องการ อำนาจ ความสำเร็จ สถานภาพสูง ชื่อเสียง การยกย่อง เป็นต้น ความต้องการชนิดนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ความภูมิใจในตัวเองกับการที่ผู้อื่นให้การยกย่อง และให้เกียรติหรือได้รับการยกย่องจากผู้อื่น

5. ความต้องการที่จะได้รับความสำเร็จตามความคิด (Self Actualization) เป็นลำดับชั้นความต้องการที่สูงที่สุดของมนุษย์ที่คนส่วนมากนึกอยากจะเป็นอยากจะได้

เฮอริชเบอร์ท (Herzberg, 1959) ได้ศึกษาทฤษฎีการจูงใจในการทำงาน ซึ่งชี้ให้เห็นถึงปัจจัยทั้ง 2 ประการ ที่มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจและไม่พึงพอใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยทั้ง 2 คือ

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) เป็นองค์ประกอบที่เกี่ยวกับเนื้อหาสาระของงาน ได้แก่

1.1 ความสำเร็จของงาน

1.2 การได้รับความยอมรับนับถือ

1.3 ลักษณะของงาน

1.4 ความรับผิดชอบ

1.5 ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) มีองค์ประกอบ ได้แก่

2.1 เงินเดือน

- 2.2 โอกาสที่จะได้ความก้าวหน้าในอนาคต
- 2.3 ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา
- 2.4 ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา
- 2.5 ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน
- 2.6 ฐานะของอาชีพ
- 2.7 การปกครองบังคับบัญชา
- 2.8 นโยบายและการบริการ
- 2.9 สภาพการทำงาน
- 2.10 ความเป็นอยู่ส่วนตัว
- 2.11 ความมั่นคงในการทำงาน

ความพึงพอใจเป็นส่วนหนึ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ และพฤติกรรมของมนุษย์ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่แสดงออกถึงความพึงพอใจพฤติกรรมที่แสดงออกมาของมนุษย์ทำให้ทราบว่ามนุษย์มีความรู้สึกหรือมีความคิดเห็น หรือมีความพึงพอใจต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร หลักการและทฤษฎีที่อธิบายยืนยันเกี่ยวกับลักษณะความแตกต่างกันของพฤติกรรมมนุษย์ที่เกิดขึ้น มีดังนี้

คอร์แมน (Korman, 1977) จำแนกทฤษฎีความพึงพอใจในงานออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. ทฤษฎีการสนองความต้องการ กลุ่มนี้ถือว่าความพึงพอใจ ในงานเกิดจากความต้องการส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ต่อผลที่ได้รับจากงาน กับการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายส่วนบุคคล
2. ทฤษฎีการอ้างอิงกลุ่ม ความพึงพอใจในงานมีความสัมพันธ์ในทางบวกกับคุณลักษณะของงานตามความปรารถนาของกลุ่ม ซึ่งสมาชิกใช้กลุ่มเป็นแนวทางในการประเมินผลการทำงาน

จีรพรรณ กาญจนจิตรา (2540) ได้อธิบายทฤษฎีเกี่ยวกับมนุษย์ว่าการกระทำใดๆ ของมนุษย์ขึ้นอยู่กับปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ วัฒนธรรมในสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล ระบบสังคมที่บุคคลนั้นเป็นสมาชิกอยู่ ทฤษฎีแรงจูงใจนี้สามารถใช้เป็นทฤษฎีที่ช่วยอธิบายถึงความแตกต่างของพฤติกรรมของมนุษย์ที่อาจแตกต่างกันตามสภาพความต้องการของแต่ละบุคคลได้ชัดเจนขึ้น

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจึงพอสรุปได้ว่า ความพึงพอใจของบุคคลมีความเกี่ยวข้องกับความคาดหวังในสิ่งที่บุคคลนั้นต้องการ และจะแสดงความรู้สึกต่างๆ ในทางบวกมากกว่าทางลบเมื่อบุคคลนั้นได้สิ่งตอบแทนที่ต้องการตามที่บุคคลนั้นคาดหวังไว้ หากความรู้สึกที่มีต่อสิ่งที่ได้มาเป็นทางบวกแบบต่างๆ ก็จะก่อให้เกิดความพึงพอใจ และความรู้สึกในทางบวกนั้นยังเป็นตัวช่วยให้เกิดความพอใจเพิ่มขึ้นได้อีก

ปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพึงพอใจ

เครช และ ครัทฟิลด์ (Krech & Crutchfield, 1948) ได้กล่าวไว้ว่า ความต้องการเพื่อให้เกิดความพอใจนั้นบุคคลมีความต้องการที่แตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับปัจจัยดังต่อไปนี้

1. วัฒนธรรมและค่านิยม (Cultural and Norm Values) ได้แก่ การที่แต่ละบุคคลมีวัฒนธรรม และค่านิยมที่แตกต่างกันออกไป

2. ความสามารถทางชีวภาพ (Biological Capacity) ได้แก่ การที่แต่ละบุคคลมีสุขภาพร่างกายหรือมีความสามารถที่แตกต่างกันออกไป

3. ประสบการณ์ (Personal Experience) ได้แก่ การที่แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ในด้านต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป

4. สิ่งแวดล้อมทางสังคมและกายภาพ (Physical and Social Environment) ได้แก่ แต่ละท้องถิ่นหรือแต่ละพื้นที่มีสภาพทางสังคมและสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันออกไป

สิทธิรัตน์ ปราจีนบุรพวรรณ์ (2531) กล่าวไว้ว่า การที่นักท่องเที่ยวได้รับความพอใจในสภาพแวดล้อมทางกายภาพของแหล่งท่องเที่ยวมากที่สุด จากการเดินทางมาท่องเที่ยววันนั้น เป็นการวัดความสามารถในการรองรับได้ทางจิตวิทยาโดยใช้ความพึงพอใจเป็นพื้นฐานในการวัด

เสาวณิต ตั้งตระกูล (2533) กล่าวไว้ว่า สิ่งที่ทำให้เกิดความรู้สึกถึงความพึงพอใจแก่มนุษย์ ได้แก่ ทรัพยากรหรือสิ่งเร้า และความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุด เมื่อมีทรัพยากรทุกอย่างที่เป็นที่ต้องการครบถ้วน แต่เนื่องจากทรัพยากรในโลกนี้มีอยู่อย่างจำกัด ดังนั้น ความพึงพอใจจะเกิดขึ้นได้มากที่สุดก็ต่อเมื่อมีการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมถูกต้องและไม่ก่อให้เกิดปัญหาด้านสภาพแวดล้อม

การวัดความพึงพอใจ

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2528) กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจ หรือ ทัศนคติ หรือ เจตคติ เป็นนามธรรม เป็นการแสดงออกค่อนข้างสลับซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรงแต่ก็สามารถวัดได้ทางอ้อม โดยการวัดจากความคิดเห็นของบุคคลที่จะศึกษา และใช้เทคนิคของ Likert ในการวัดโดยการสร้างประโยคหรือ ข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่จะวัด ซึ่งกำหนดหัวข้อให้เลือกโดยทั่วไปจะกำหนดไว้ 5 ข้อ เมื่อวัดทัศนคติในทุกประเด็นแล้ว ก็จะนำผลของคะแนนที่ได้มาหาค่าเฉลี่ยและผลออกมาเป็นค่าของทัศนคติ ซึ่งเทคนิคนี้สามารถนำไปใช้วัดกับทัศนคติอื่นๆ ได้ และให้ความเที่ยงตรงสูง

อร่าม สัมพะวงศ์ (2541) กล่าวไว้ว่า การวัดความพึงพอใจต่อบริการจะกระทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้

1. การใช้แบบสอบถาม โดยการขอรับรองหรือขอความร่วมมือ จากกลุ่มบุคคลที่ต้องการวัด แสดงความคิดเห็นลงในแบบฟอร์มที่กำหนดคำตอบไว้ให้เลือกตอบหรือเป็นคำตอบอิสระ โดยคำถามที่ถามถึงความพึงพอใจในด้านต่างๆ ที่หน่วยงานกำลังให้บริการอยู่ เช่น ลักษณะของการให้บริการ เวลาในการให้บริการ พนักงานที่ให้บริการ

2. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์บุคคลเป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรงทางหนึ่งมีความจำเป็นต้องใช้เทคนิคและวิธีการที่ดี จึงจะทำให้ได้รับข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริง

3. การสังเกต ทำให้ทราบถึงระดับความพึงพอใจของผู้มาใช้บริการโดยวิธีการสังเกตจากพฤติกรรมทั้งก่อนมารับบริการและหลังจากรับบริการแล้ว เช่น สังเกตกิริยาท่าทาง การพูด สีหน้า ความถี่ของการมาขอรับบริการ

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าการวัดความพึงพอใจของผู้มารับบริการนั้นสามารถวัดได้หลายวิธี ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความสะดวก ความเหมาะสมตลอดจนจุดมุ่งหมายหรือเป้าหมายของการวัด จึงจะส่งผลให้การวัดนี้มีประสิทธิภาพเป็นที่น่าเชื่อถือได้

2.3.9 การมีส่วนร่วม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม มีผู้ศึกษาและนำเสนอไว้มากมายเพราะ การมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้องเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนางานทุกสาขารวมถึงการพัฒนาชุมชน และสังคมของประเทศหรือของโลก คำว่า “การมีส่วนร่วมของประชาชน” มีการให้ความหมายไว้มาก ซึ่งมักจะมี ความแตกต่างกันตามจุดมุ่งหมายของแต่ละหน่วยงานหรือบุคคล การมีส่วนร่วม หมายถึง การร่วมมือ การมีส่วนร่วมในบางสิ่งบางอย่าง ซึ่งรวมถึงความรับผิดชอบหรือเป็นการมีส่วนร่วมในการ พบปะสังสรรค์ทางสังคม รวมถึงการมีส่วนร่วมของปัจเจกบุคคลและการมีส่วนร่วมของกลุ่ม การมี ส่วนร่วมของประชาชนเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาสังคมต่างๆ เนื่องจากสามารถสร้างความยั่งยืน ตามมา ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้

ความหมายการมีส่วนร่วม

มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “การมีส่วนร่วม” ไว้มากมาย ขึ้นอยู่กับลักษณะงานที่ เกี่ยวข้องและเป้าประสงค์ (Goal) ของงานนั้น ดังนี้

ทวี นาบุตร (2545) ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม ไว้ว่าหมายถึง การเข้ามา ปฏิบัติกิจกรรมในฐานะที่มีส่วนได้ส่วนเสียร่วมกันในสถานะที่เท่าเทียมกัน และด้วยความสมัครใจของ แต่ละคน การมีส่วนร่วมสำคัญเพราะเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาทั้งปวงที่มีผลยั่งยืนส่งเสริมความ เป็นมนุษย์ และความเสมอภาคการมีส่วนร่วมนั้นเป็นกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย ความเท่าเทียม กัน การถ่ายทอดและการรับรู้ปัญหาให้กลายเป็นเป้าหมายในการดำเนินการเลือกแก้ปัญหาาร่วมกัน ระดับของการมีส่วนร่วมนั้นขึ้นอยู่กับความเต็มใจจะเข้าร่วมกิจกรรมนั้นโดย ไม่มีการบังคับขู่เข็ญหรือ กดดันใดๆ และหากผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่มีสิทธิที่จะควบคุมการดำเนินงาน ของเขาเอง (อย่าหยุดหรือ ลงมือทำเมื่อไรก็ได้) แล้วการกระทำ ของเขาก็ไม่อาจถือได้ว่ามีส่วนร่วมในกิจกรรมนั้น และการมีส่วน ร่วมกันควรที่บุคคลทุกคนจำได้ปฏิบัติหรือทำกิจกรรมอย่างแข็งขันและกระตือรือร้นการมีส่วนร่วมที่มี ประสิทธิภาพมากคือการร่วมกระทำ การตั้งแต่การร่วมคิด วางแผน กำหนดวิธีการทำงาน ลงมือ ทำงาน และการประเมินผลการทำงานแต่การเข้าร่วม ส่วนใดส่วนหนึ่งก็ถือว่ายังมีประโยชน์

ยุพาพร รูปงาม (2545) ได้ให้ความหมายของ การมีส่วนร่วม ไว้ว่าคือ กระบวนการ ให้บุคคลเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ไขปัญหาด้วยตนเอง เน้น การมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องอย่างแข็งขันของบุคคล แก้ไขปัญหาาร่วมกับการใช้วิทยาการที่เหมาะสมและ สนับสนุน ติดตามการ ปฏิบัติงานขององค์การและบุคคลที่เกี่ยวข้อง

วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การ เข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุก ขั้นตอนของโครงการหรืองาน พัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมี ส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจและหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนอง และทำให้มีความเป็นไปได้มากขึ้นว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริงและมั่นใจมากขึ้น ว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

สรุปได้ว่าการมีส่วนร่วม หมายถึง ความร่วมมือของประชาชน หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใน กิจกรรมนั้น ไม่ว่าจะป็นภาครัฐ เอกชน หรือชุมชน เข้าร่วมร่วมคิดร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจร่วม

ดำเนินการและร่วมประเมิณผล อย่างใดอย่างหนึ่งหรือทั้งหมดในฐานะที่มีส่วนได้ส่วนเสียด้วยความสมัครใจเพื่อให้กิจกรรมนั้นบรรลุผลสำเร็จ

2.4 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติ

2.4.1 ความหมายอุทยานแห่งชาติ

พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้ให้ความหมายของอุทยานแห่งชาติ หมายถึง ที่ดินซึ่งรวมทั้งพื้นที่ดินทั่วไป ภูเขา ห้วย หนอง คลอง บึง บางลำน้ำ ทะเลสาบ เกาะ และที่ ชายทะเล รวมถึงทะเลและพื้นดินที่อยู่ภายใต้อธิปไตยของประเทศไทยที่ได้รับการกำหนดให้เป็น อุทยานแห่งชาติ ลักษณะที่ดินดังกล่าวเป็นที่ที่มีสภาพธรรมชาติที่น่าสนใจและมีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์ หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมือง ทั้งนี้ การกำหนดดังกล่าวก็ เพื่อให้คงอยู่ในสภาพเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและความรื่นรมย์ของประชาชน สืบไป

อุทยานแห่งชาติในประเทศไทยทุกแห่ง มีพื้นที่ไม่น้อยกว่า 10 ตารางกิโลเมตร ซึ่งไป ตามหลักสากลของการจัดการอุทยานแห่งชาติ

วัตถุประสงค์ของการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ มีดังนี้

1. การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ อุทยานต้องทำหน้าที่ อนุรักษ์สภาพพื้นที่ให้คง อยู่ตามธรรมชาติ ทั้งนี้รวมทั้งพืชพรรณและสัตว์ป่า ซึ่งเป็นสิ่งมีชีวิตในธรรมชาติที่มีความหลากหลาย ทางพันธุกรรมของตนเอง การอนุรักษ์ธรรมชาติจึงเป็นการอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลาย ทางพันธุกรรมของสิ่งมีชีวิตไว้ด้วย อันจะยังประโยชน์ต่อประชาชนทั้งในด้านการเกษตร การแพทย์ และปัจจัยในการดำรงชีวิตอีกนานัปการ

2. การท่องเที่ยว พักผ่อนหย่อนใจ อุทยานแห่งชาติเป็นสถานที่ซึ่งมีทิวทัศน์สวยงาม ทั้งทิวเขา ทะเลสาบ หุบเขา น้ำตก ฯลฯ จึงเหมาะสำหรับใช้ประโยชน์ในการท่องเที่ยว โดยเป็นที่ พักผ่อนหย่อนใจและผ่อนคลายความเครียดจากชีวิตประจำวันของคนทั่วไป การท่องเที่ยวในอุทยาน แห่งชาติยังก่อให้เกิดธุรกิจการท่องเที่ยวและการบริการนารายได้มาสู่ภาครัฐและเอกชนโดยเฉพาะ ราษฎรในท้องถิ่น

3. การศึกษา ค้นคว้าวิจัย อุทยานแห่งชาติเหมาะสำหรับจัดเป็นพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ หรือห้องศึกษาทดลองธรรมชาติกลางแจ้งให้แก่ นักศึกษาและนักวิทยาศาสตร์ได้เข้ามาค้นคว้าวิจัยอย่าง ไม่มีที่สิ้นสุด ขณะเดียวกันประชาชนก็สามารถเข้าไปศึกษาธรรมชาติโดยการทำกิจกรรม เช่น เดินป่า ปลูก ปลูก ปลูก ฯลฯ

ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติ ยังได้จัดทำเส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติให้ประชาชนได้เดิน เที่ยวชมและศึกษาธรรมชาติอย่างสะดวก อุทยานแห่งชาติตามระดับมาตรฐานสากล นอกจากจะมี คุณลักษณะดีเด่นในระดับชาติแล้ว ยังต้องดำเนินการบริหารจัดการโดยหน่วยงานของภาครัฐ และมีเจ้าหน้าที่เพียงพอแก่การคุ้มครอง ป้องกันพื้นที่อนุรักษ์ให้รอดพ้นจากการบุกรุกทำลาย

2.4.2 คุณค่าของอุทยานแห่งชาติ

กาญจนพันธ์ คำแหง (2555) ได้ให้คำอธิบายเกี่ยวกับ คุณค่าของอุทยานแห่งชาติ ไว้ดังนี้

1. ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ปัจจุบันสถานการณ์ป่าไม้โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนาถูกทำลายอย่างมาก เนื่องจากความต้องการที่ดินเพื่อการเกษตรการประกาศจัดตั้งพื้นที่เป็นอุทยานแห่งชาติก็เพื่อช่วยคุ้มครองทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญไว้ เป็นมาตรการหนึ่งที่มีประสิทธิภาพ เนื่องจากมีกฎหมายที่เข้มงวด มีบทลงโทษที่รุนแรง มีการบริหาร มีอัตรากำลังและงบประมาณที่จะดูแลได้อย่างใกล้ชิด

2. ด้านเศรษฐกิจ อุทยานแห่งชาติมีวัตถุประสงค์หลักอย่างหนึ่งคือ เพื่อการท่องเที่ยวและพักผ่อนหย่อนใจ ทำให้เกิดธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ ซึ่งเป็นที่มาของรายได้ของราษฎรในท้องถิ่นและเกิดอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่มีการใช้แรงงานในท้องถิ่นเป็นหลักทำให้มีการกระจายรายได้นอกจากนี้พื้นที่อุทยานแห่งชาติ ยังเป็นแหล่งอนุรักษ์พันธุกรรมดั้งเดิม ที่สามารถนำไปใช้การผสมพันธุ์พืชและสัตว์ เพื่อให้ได้พันธุ์แท้ที่ทนทานต่อโรคและแมลงให้ผลผลิตสูง อีกทั้งช่วยรักษาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมต่อการเกษตร บางแห่งเป็นต้นน้ำที่สำคัญที่ระบายน้ำลงสู่ลำธารตอนล่าง

3. ด้านการศึกษา ค้นคว้า วิจัย อุทยานแห่งชาติเป็นพื้นที่ที่ไม่ถูกรบกวนจึงเป็นพื้นที่ที่นักวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางด้านนิเวศวิทยาต้องการ เพื่อการศึกษาวิจัยทางธรรมชาติและเลือกพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นสถานีวิจัยในโครงการวิจัยที่สำคัญ ทั้งในระดับชาติและระดับโลก

4. ด้านสังคมและวัฒนธรรม อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางด้านนันทนาการที่ประชาชนสามารถใช้เวลาว่างเที่ยวพักผ่อน ทำให้ร่างกายและจิตใจดีขึ้นเป็นที่มาของสติปัญญาทำให้มีประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งเป็นแนวทางในการพัฒนาสังคมไปในทางที่ดี ดังจะพบว่า นักประพันธ์ นักกวี นักแต่งเพลง หรือแม้แต่พระพุทธเจ้า ได้ใช้ป่าเป็นแหล่งผลิตผลงานอันเป็นอมตะ อุทยานแห่งชาติได้นำความเจริญสู่พื้นที่ใกล้เคียงมี ถนน ไฟฟ้า ประปา อุทยานแห่งชาติเป็นแหล่งอนุรักษ์โบราณวัตถุและโบราณสถานให้คงอยู่เพื่อเตือนใจประชาชนให้เห็นความสำคัญและบทเรียนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในอดีต ทำให้ประชาชนสำนึกถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้แพร่หลาย ทำให้ประชาชนสำนึกถึงความสำคัญของขนบธรรมเนียมประเพณีดั้งเดิม บางครั้งการท่องเที่ยวมีส่วนช่วยเปลี่ยนวิถีชีวิตของประชาชนในพื้นที่จากการเกษตรมาเป็นการค้าขายและนำเที่ยวมากขึ้น

5. ด้านสิ่งแวดล้อม อุทยานแห่งชาติถูกจัดขึ้นเพื่อรักษาสภาวะแวดล้อมให้อยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมากที่สุด อุทยานแห่งชาติจึงเป็นพื้นที่ที่ช่วยรักษาสมดุลของสิ่งแวดล้อมจึงเกิดความมั่นคงแก่กระบวนการทางอุทกวิทยา ช่วยป้องกันการพังทลายของดิน ช่วยควบคุมสภาพภูมิอากาศ ช่วยรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมต่อสิ่งมีชีวิต ช่วยคุ้มครองรักษาประสิทธิภาพของระบบนิเวศให้ได้ผลผลิตยั่งยืน และเป็นแหล่งช่วยพัฒนาจิตของมนุษย์ส่งผลให้ลดปัญหาสิ่งแวดล้อมทางด้านสังคมตามมา

6. ด้านความมั่นคงของประเทศ พื้นที่อุทยานแห่งชาติเหมือนคลังมหาสมบัติของประเทศ บางแห่งประกอบด้วยป่าไม้และแร่ธาตุอย่างสมบูรณ์ในยามวิกฤตเมื่อชาติต้องการใช้ทรัพยากรสินดังกล่าวเพื่อความอยู่รอดของประเทศก็สามารถนำมาใช้ได้

2.4.3 การท่องเที่ยวและนันทนาการ

กาญจนพันธ์ คำแหง (2555) ให้แนวคิดเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวและนันทนาการ ไว้ดังนี้

1. แนวคิดและหลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน คือ การท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว รวมถึงเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวได้ โดยใช้หลักการบริหารทรัพยากรธรรมชาติเป็นหลัก เพื่อคงความเป็นระบบนิเวศตลอดจนวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของประชาชนในท้องถิ่นให้สามารถใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป หลักการของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนจะคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งประกอบไปด้วย

1.1 จัดดำเนินการบริหารภายใต้ขีดความสามารถของระบบนิเวศโดยไม่ทำให้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมลง

1.2 ให้ชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมต่างๆ

1.3 มีการกระจายผลประโยชน์ไปสู่ชุมชนท้องถิ่นได้อย่างเป็นธรรม

1.4 นักท่องเที่ยวควรได้รับความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศภายในพื้นที่

1.5 ควรมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและใช้วัสดุ

ภายในท้องถิ่น

1.6 มีการผสมผสานการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไปสู่แผนพัฒนาในทุกระดับ

1.7 มีการใช้ข้อมูลพื้นฐานเพื่อการตัดสินใจในด้านต่างๆ รวมถึงมีการติดตามตรวจสอบ ซึ่งสอดคล้องกับหลักการในการพัฒนาการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์

2. การจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในอุทยานแห่งชาติจะเน้นการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน โดยคำนึงถึงความสมดุลและความต่อเนื่องอย่างยั่งยืน และคุณภาพของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมถึงระบบนิเวศมีการเสริมสร้างประสบการณ์ด้านนันทนาการแก่นักท่องเที่ยว ภายใต้การคงไว้ซึ่งคุณภาพชีวิตของชุมชนและการไม่ทำลายทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมภายในพื้นที่ นอกจากนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังได้กำหนดนโยบายหลักในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประกอบด้วย

2.1 จะต้องควบคุม ดูแล และรักษาทรัพยากรให้คงสภาพเดิมมากที่สุด โดยหลีกเลี่ยงการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีความอ่อนไหวและฟื้นตัวได้ยาก

2.2 จะต้องพิจารณาถึงศักยภาพของทรัพยากรที่มีอยู่ มีการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมและเกิดความสมดุล

2.3 มีการพัฒนาด้านการศึกษาและสร้างจิตสำนึกที่ตีร่วมกันในการรักษาระบบนิเวศ

2.4 ให้ประชาชนและองค์กรท้องถิ่น เข้ามามีส่วนร่วมในด้านต่างๆ เช่น การวางแผนพัฒนาการจัดการทรัพยากร การแลกเปลี่ยนความรู้และวัฒนธรรมชุมชน และการบริการ เป็นต้น

2.5 องค์กรต่างๆ ควรกำหนดบทบาทในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างชัดเจน และมีการสนับสนุนบุคลากร งบประมาณ และวิธีการอย่างเหมาะสม

2.6 มีการนำแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ บรรจุในแผนพัฒนาระดับต่างๆ เช่น แผนพัฒนาระดับภาค แผนพัฒนาระดับจังหวัด และแผนระดับพัฒนาท้องถิ่น เป็นต้น

2.7 มีการศึกษา วิจัย และประเมินผลการพัฒนา เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงหาแนวทางการจัดการและแผนต่อไป

2.8 ใช้กฎหมายในการควบคุม ดูแลสภาพแวดล้อม ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างเคร่งครัด

2.9 จัดทำคู่มือการจัดการหรือแนวทางการปฏิบัติเพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.10 จัดทำเครือข่ายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มีการประสานงานเกี่ยวกับข้อมูลข่าวสารและการจัดการร่วมกันในทุกระดับ

3. กิจกรรมการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลาว่างตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญหรือนันทนาการนอกเวลาว่างตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความสำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมากเพราะกิจกรรมต่างๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

กิจกรรมการท่องเที่ยวอาจจำแนกเป็นกิจกรรมที่เน้นการพักผ่อนหย่อนใจกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกและกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้จากการทบทวนกิจกรรมที่เกิดขึ้นในการท่องเที่ยวทั้งสิ้น จำนวน 28 กิจกรรม พบว่าเป็นกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกมากที่สุด รองลงมาคือกิจกรรมในการแสวงหาความรู้ กิจกรรมต่างๆ นี้อาจมีความเหลื่อมซ้อนหรือสามารถปฏิบัติร่วมกันได้ แต่การประกอบกิจกรรม อาจมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกัน กิจกรรมที่เกี่ยวข้องจัดเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ มี 19 กิจกรรมประกอบด้วย

1. กิจกรรมเชิงนิเวศในแหล่งธรรมชาติ ได้แก่ การเดินป่า ศึกษาธรรมชาติ ส่องสัตว์ดูนก เทียวถ้ำ น้ำตก พายเรือแคนู ดำน้ำดูปะการัง น้ำตื้น น้ำลึก ตั้งแคมป์ ล่องไพร เป็นต้น

2. กิจกรรมกึ่งนิเวศ ได้แก่ การถ่ายรูป บันทึกภาพ/เสียง ศึกษาท้องฟ้า ชีวจักรยานท่องเที่ยว ปีนเขา ไต่เขา

3. ลักษณะเฉพาะตัวของแหล่งประวัติศาสตร์ การศึกษาเรียนรู้ การผลิตของที่ระลึกและสินค้าพื้นเมือง

กิจกรรมต่างๆ เหล่านี้มีลักษณะเฉพาะเหมาะกับบางพื้นที่และบางกลุ่มนักท่องเที่ยว ซึ่งมีวัตถุประสงค์ที่ต่างกันมีความต้องการสิ่งอำนวยความสะดวกหรือเครื่องมือที่ต่างกันรวมทั้งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระดับที่ต่างกันด้วย

2.4.4 การจัดการนักท่องเที่ยว

นภวรรณ ฐานนะกาญจน์ (2547) ได้กล่าวว่า การจัดการนักท่องเที่ยวมีวัตถุประสงค์เพื่อลดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปได้เป็น 2 ประเภท คือ การจัดการทางตรงและทางอ้อม ดังนี้

1. การจัดการทางตรง ประกอบด้วย

1.1 การใช้กฎระเบียบและข้อบังคับต่างๆ รวมถึงเพิ่มเจ้าหน้าที่ทำการตรวจตรา มากขึ้น และมีการเพิ่มการสุ่มตรวจ

1.2 การจำแนกเขตจัดการ โดยการแบ่งนักท่องเที่ยวตามระดับของประสบการณ์ ต่างๆ หรือแยกตามการใช้ประโยชน์ที่ไม่สอดคล้องกัน

1.3 การใช้ประโยชน์อย่างมีเหตุผล เช่น การจำกัดจุดเข้าออกและการจัดตั้งแคมป์ การใช้ประโยชน์หมุนเวียน เป็นต้น

1.4 กิจกรรมหวงห้าม เช่น การจำกัดประเภทการใช้ประโยชน์จำกัดขนาดของกลุ่มจำกัดระยะเวลาการพักอาศัย และห้ามการใช้ประโยชน์ในบางช่วงเวลา เป็นต้น

2. การจัดการทางอ้อม ประกอบด้วย

2.1 มีการออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อป้องกันการใช้ประโยชน์ในรูปแบบที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว เช่น การปรับปรุงหรือยกเลิกทางเข้าหรือพื้นที่ตั้งแคมป์ เป็นต้น

2.2 มีการประชาสัมพันธ์ สื่อความหมายและให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ลักษณะเฉพาะของพื้นที่

2.3 กำหนดทางเลือกให้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อลดผลกระทบจากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น

2.4 จัดทำการศึกษาสื่อความหมายเกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการทั้งทางบกและทางทะเล

2.5 การจัดเก็บค่าธรรมเนียมในการเข้าชมพื้นที่อุทยาน

2.4.5 การบริหารการท่องเที่ยวและนันทนาการ

กาญจนพันธ์ คำแพง (2555) ได้ให้ความหมาย การบริหารการท่องเที่ยวและนันทนาการ หมายถึง การบริหารอุทยานแห่งชาติในด้านการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว การพักผ่อนใจและการนันทนาการของประชาชนที่เข้ามาใช้ประโยชน์ภายในอุทยาน ซึ่งมีหลักการในการบริหาร ดังนี้

1. มีการควบคุม ดูแล และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพเดิมมากที่สุด โดยเน้นถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติภายใต้ขีดความสามารถในการยอมรับได้ ทั้งนี้ อุทยานส่วนใหญ่จะเน้นถึงการพัฒนากการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งหลีกเลี่ยงจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ธรรมชาติคงอยู่สำหรับประชาชนในยุคถัดไป นอกจากนี้ควรมีระบบการติดตาม ตรวจสอบและวัดผลเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวภายในอุทยาน

2. มีการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยว ภาคเอกชนและชุมชนโดยรอบรวมถึงพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถให้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหารการท่องเที่ยวภายในอุทยานรวมถึงมีการทำวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวภายในอุทยาน

3. จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ทั้งนี้รวมถึงระบบการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม ควรมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างภายในอุทยานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมมากที่สุด โดยพยายามใช้วัสดุภายในท้องถิ่นเป็นหลัก นอกจากนี้ควรมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว เช่น

การแบ่งเขต ป้ายสื่อความหมาย เส้นทางเดินธรรมชาติ พื้นที่ตั้งแคมป์ การจัดการขยะ ศูนย์การศึกษา และประชาสัมพันธ์เป็นต้น

2.4.6 หลักการจัดการอุทยานแห่งชาติ

ดร.ชณี เอมพันธ์ (2555) กล่าวว่า พันธกิจของการจัดการอุทยานแห่งชาติ มีอย่างน้อย 4 ด้าน คือ

1. รักษาความหลากหลายและความมั่นคงทางระบบนิเวศเพื่อสมดุลและบริการทางสิ่งแวดล้อม

2. บริการนันทนาการและการท่องเที่ยว

3. บริการให้ความรู้และแหล่งศึกษาวิจัย

4. เป็นแหล่งช่วยเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

ดังนั้น การจัดการอุทยานแห่งชาติ หลักการจัดการสรุปดังนี้

1. ควบคุมกิจกรรมของมนุษย์ในและนอกอุทยานแห่งชาติ ไม่ให้เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ จนเกิดความเสื่อมโทรมหรือถูกทำลาย

2. รักษาความมั่นคงของตัวแทนระบบนิเวศธรรมชาติสำคัญโดยรวมและกำจัดภัยคุกคามที่มีต่ออุทยานแห่งชาติ

3. ส่งเสริมและควบคุมให้มีการใช้ประโยชน์แบบไม่ทำลาย ภายใต้เงื่อนไขขีดจำกัดของทรัพยากรและการบริหารจัดการที่จะสามารถรองรับได้

4. ใช้ข้อมูลและหลักวิชาการหรือองค์ความรู้ในการตัดสินใจบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ

5. แนวร่วมของประชาชนในการจัดการอุทยานแห่งชาติ

6. การประชาสัมพันธ์ สร้างจิตสำนึก และให้การศึกษา

7. การตรวจสอบ ประเมิน และติดตามผล

ภายใต้พันธกิจและหลักการจัดการอุทยานแห่งชาติสามารถกำหนดกรอบการจัดการอุทยานแห่งชาติ สรุปได้ดังนี้

1. การจัดการทรัพยากรธรรมชาติ

1.1 เขตการจัดการพื้นที่ แนวเขต และการจำแนกเขตการจัดการ

1.2 การสำรวจ ติดตามตรวจสอบ และประเมินสถานภาพของทรัพยากร

1.3 การจัดการแก้ไขปัญหาผลกระทบ

1.4 กิจกรรมการควบคุมให้เป็นไปตามระเบียบ/กฎหมาย

1.5 การจัดการเพื่อรักษาความมั่นคงของระบบนิเวศ

2. งานวิจัยและจัดทำฐานข้อมูล เพื่อให้มีข้อมูล ข้อเท็จจริง สำหรับการวางแผนจัดการ/พัฒนาอุทยานแห่งชาติ

2.1 การจัดทำ Baseline Inventory Data ที่ให้รายละเอียดเกี่ยวกับทรัพยากรธรรมชาติและต้องมีการติดตามตรวจสอบสถานภาพของทรัพยากรฯ อย่างสม่ำเสมอเพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการตัดสินใจทางเลือกสำหรับการจัดการที่เหมาะสม

2.2 งานวิจัยที่เกื้อหนุนพันธกิจของอุทยานแห่งชาติ เช่น การศึกษาขีดความสามารถในการรองรับด้านท่องเที่ยว/นันทนาการ

2.3 การสื่อความหมายธรรมชาติ หมายถึง การแปลความหรือตีความเกี่ยวกับธรรมชาติและสรรพสิ่งรอบๆ ตัว ด้วยวิธีการหรือตัวกลางหรืออุปกรณ์ที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้มาเยือนได้รู้และเข้าใจตลอดจนได้รับความเพลิดเพลินกลับไป

2.4 การจัดการด้านท่องเที่ยวและนันทนาการ ประกอบด้วย

- 1) กิจกรรมนันทนาการ
- 2) การจัดการดูแลนักท่องเที่ยวและผลกระทบจากการท่องเที่ยว
- 3) การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกและสาธารณูปโภคพื้นฐาน
- 4) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว
- 5) อุบัติภัยและการช่วยเหลือเร่งด่วน
- 6) การควบคุมให้เป็นไปตามกฎระเบียบ
- 7) การติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

2.5 ด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนจากหลักการ 3 ประการ คือ 1. หลักการมีส่วนร่วมของประชาชนที่บัญญัติไว้โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 ซึ่งประชาชนมีสิทธิในการมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม รวมทั้งความหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุลและยั่งยืนผ่านกระบวนการและรูปแบบต่างๆ 2. หลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ใช้รากฐานจากการมีส่วนร่วมของสาธารณชน เพื่อเกิดผลประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ 3. หลักการวิจิตรที่มองพื้นที่อนุรักษ์เป็นส่วนหนึ่งของท้องถิ่นทั้งเชิงพื้นที่อาณาบริเวณและเชิงสังคม หลักการทั้ง 3 จะเป็นแนวทางในการประยุกต์ เพื่อให้สร้างความเข้าใจ ความสัมพันธ์ที่ดีและความเข้มแข็งของชุมชน ซึ่งหากมีการประสานความร่วมมือและมีการจัดการร่วมกัน จะเกิดเป็นเหตุพูนทางสังคมซึ่งเป็นต้นที่สำคัญที่สุดในการก่อให้เกิดพลังร่วมกันในการแก้ไขปัญหาพื้นที่

2.4.7 การวางแผนและจัดการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว มีหลักการดังนี้

1. การใช้แนวคิดขีดความสามารถในการรับได้ในการจัดการเกี่ยวกับปริมาณนักท่องเที่ยว

2. แนวคิด “Recreation Opportunity Spectrum, ROS” ในการจัดการเกี่ยวกับการกำหนดให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับพื้นที่แหล่งท่องเที่ยวและตามความคาดหวัง

3. แนวคิด “Limits of Acceptable Change, LAC” สำหรับการจัดการเกี่ยวกับนักท่องเที่ยว เพื่อระบุถึงระดับของการเปลี่ยนแปลงสูงสุดอันเนื่องมาจากนักท่องเที่ยวและการพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถยอมรับได้ โดยไม่เกิดผลกระทบต่อทรัพยากรและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว และทำการประเมินปริมาณและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่ก่อให้เกิดผลกระทบว่าเกินระดับที่ยอมรับได้หรือไม่อย่างไร นั่นก็คือ การจัดการขีดความสามารถในการรองรับได้โดยใช้แนวคิด LAC

2.4.8 การแบ่งเขตพื้นที่ในการจัดการอุทยานแห่งชาติ

การแบ่งเขตพื้นที่ (Zoning) เพื่อการจัดการของพื้นที่อุทยานแห่งชาติแบ่งออกเป็นเขตต่างๆ ตามลักษณะปริมาณ คุณภาพ และความสำคัญของพื้นที่ในแต่ละบริเวณ ตลอดจนการใช้ประโยชน์ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ พื้นฟูและการลดปัญหาของการใช้ประโยชน์ในบริเวณเดียวกัน ดังนี้

1. เขตหวงห้าม (Strict Nature Reserve) เป็นบริเวณที่มีทรัพยากรสำคัญเป็นพิเศษ เป็นที่อยู่ของสัตว์ป่าชนิดสำคัญและหายาก เป็นแหล่งสังคมพืชที่สำคัญ เมื่อเสื่อมโทรมแล้วยากที่จะทำให้กลับคืนสู่สภาพเดิมได้เป็นบริเวณที่กำหนดไว้เพื่อเป็นจุดมุ่งหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติที่สำคัญและหายาก โดยจะไม่อนุญาตให้บุคคลเข้าไปในเขตนี้

2. เขตบริการ (Intensive Use Zone) เป็นเขตที่พัฒนาเพื่อการบริหารงานอุทยานฯ และเป็นเขตที่ประชาชนเข้ามาใช้บริการอย่างหนาแน่น ได้แก่ พื้นที่เพื่อการพัฒนางานอุทยานแห่งชาติ การอำนวยความสะดวกโดยเจ้าหน้าที่อุทยานฯ และการบริการกิจกรรมการท่องเที่ยว

3. เขตเพื่อการพักผ่อนและการศึกษาหาความรู้ (Outdoor Recreation Zone) เขตนี้กำหนดไว้เพื่อความมุ่งหมายที่จะให้ประชาชนที่เข้ามาในอุทยานฯ ได้พักผ่อน ศึกษาเพื่อเข้าใจซาบซึ้งถึงคุณค่าความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ เขตเพื่อการพักผ่อนและการศึกษาหาความรู้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติคอลงลานจะเป็นบริเวณทัศนียภาพที่สวยงามเพื่อการพักผ่อนหรือตั้งแคมป์พักผ่อน ในบริเวณที่กำหนดเพื่อกิจกรรมการพักผ่อนและศึกษาหาความรู้

4. เขตสงวนสภาพธรรมชาติ (Primitive Zone) เป็นเขตที่มีธรรมชาติสำคัญควรแก่การอนุรักษ์ไว้หรือเป็นแหล่งที่มีทรัพยากรธรรมชาตินานาชนิดที่เอื้ออำนวยให้ทรัพยากรชนิดอื่นๆ ในพื้นที่ให้ดำรงอยู่ตลอดไป เช่น ความอุดมสมบูรณ์ของป่าไม้ ความแตกต่างของชนิดป่าไม้ ความแตกต่างของชนิดป่าที่เอื้ออำนวยต่อความหลากหลายของชนิดพันธุ์และแหล่งที่อยู่อาศัย ซึ่งเขตนี้จะต้องควบคุมมิให้มีการเข้าไปรบกวน

5. เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติ (Recovery Zone) บริเวณที่สภาพธรรมชาติเดิมได้ถูกบุกรุกทำลาย เพื่อการทำไร่เลื่อนลอยและอยู่อาศัยของชาวเขา ซึ่งในปัจจุบันอุทยานแห่งชาติได้ทำการอพยพชาวเขาทั้งหมดออกจากพื้นที่ไปแล้ว ซึ่งพื้นที่เหล่านี้หากควบคุมไว้มิให้มีการบุกรุกปลูกพืชเกษตรซ้ำหรือมิให้มีการลักลอบจุดไฟเผาก็สามารถฟื้นคืนสู่สภาพเดิมได้ในระยะเวลาหนึ่ง เขตฟื้นฟูสภาพธรรมชาติในอุทยานแห่งชาติภูเรือ

6. เขตกิจกรรมพิเศษ (Special Use Zone) บริเวณนี้จำแนกไว้เพื่อรับรองกิจกรรมบางอย่างที่ขัดต่อหลักการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติ แต่ไม่สามารถขัดขวางหรือยับยั้งได้ เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับประโยชน์มหาชนหรือความมั่นคงของประเทศ หรือเป็นกิจกรรมที่ได้ดำเนินการโดยหน่วยงานของรัฐ หรืออาจเกิดมีก่อนหรือหลังการประกาศจัดตั้งอุทยานฯ เขตนี้จะต้องกำหนดให้อยู่ห่างจากทรัพยากรที่สำคัญและ/หรือมีความเปราะบางสูง หรือพ้นจากการรู้เห็นและกระทบกระเทือนความรู้สึกของผู้ที่เข้ามาอยู่ในอุทยานแห่งชาติ โดยปกติกิจกรรมที่ดำเนินการในเขตนี้เมื่อหมดความจำเป็นหรือสามารถหาที่นอกเขตอุทยานฯ รับรองได้ก็ควรยกเลิกหรืออพยพจากพื้นที่อุทยานฯ บริเวณเขตกิจกรรมพิเศษ คือ บริเวณหน่วยสำรวจอุทกภัย กองอุทกวิทยา กรมชลประทาน

2.4.9 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ

อัมพร ปานมงคล (2555) หลักการพื้นฐานสำหรับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติ เป็นตัวที่จะกำหนดทิศทางและนโยบายในการดำเนินงาน ไม่ว่าจะเป็นด้านการคุ้มครองรักษา ทรัพยากรธรรมชาติ การท่องเที่ยวหรือการศึกษาวิจัย ซึ่งจะต้องมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้

1. การสงวนรักษา (Preservation) ระบบนิเวศให้คงอยู่ หมายถึง ทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นองค์ประกอบสำคัญของพื้นที่หรือระบบทุกอย่างจะต้องคงอยู่หรือทำให้มีการเปลี่ยนแปลงน้อยที่สุดหรือไม่มีการเปลี่ยนแปลงเลยซึ่งคงเป็นไปไม่ได้ เพราะในเรื่องการพัฒนามี Input และ Output

2. การอนุรักษ์ (Conservation) การอนุรักษ์ไม่ได้หมายความว่า จะเก็บไว้เพียงอย่างเดียวหากหมายถึงการใช้อย่างชาญฉลาด (Wise Use) คือ การใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดภายใต้ข้อจำกัดคือ ไม่กระทบกระเทือนต่อระบบ (Optimum Use) ให้มีเศษเหลือน้อยหรือของเหลือน้อยที่สุด และให้มีใช้ได้ในระยะเวลาอันยาวนาน เนื่องจากว่าการใช้ประโยชน์ในอุทยานแห่งชาติเน้นการใช้ประโยชน์แบบยั่งยืน

3. การใช้ประโยชน์แบบชื่นชม (Appreciative Use) คือ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติ เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจและชื่นชมความงดงามของธรรมชาติ อาทิเช่น การเข้าไปท่องเที่ยวในป่า การเดินป่า

4. ความยั่งยืน (Sustainability) คือ ความยั่งยืนของความเป็นธรรมชาติดั้งเดิม ถึงแม้ว่าจะมีการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างหรือความสัมพันธ์กันบ้างก็ตาม แต่ทุกอย่างเมื่อมีการใช้ประโยชน์แล้ว กิจกรรมธรรมชาติดำเนินต่อไปอย่างไม่มีที่สิ้นสุด และความยั่งยืนในการเข้าไปใช้พื้นที่ที่เป็นลักษณะของการใช้แบบชื่นชมในอนาคต

หลักการจัดการอุทยานแห่งชาติจำเป็นต้องยึดปรัชญาของการอนุรักษ์ไว้ซึ่งธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติที่เป็นองค์ประกอบหลักของพื้นที่ให้คงอยู่อย่างไม่เสื่อมคลายและสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่สาธารณชนในเรื่องต่างๆ เช่น นันทนาการ การท่องเที่ยว การศึกษาและวิจัยได้ตลอดไป

1. ด้านการบริการการท่องเที่ยว

การบริการนักท่องเที่ยวได้เข้ามาเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ การบริการในอุทยานแห่งชาติไม่เหมือนกับงานบริการในรีสอร์ทหรือโรงแรมต่างๆ เหตุผลประการสำคัญที่ทำให้มีความแตกต่างไม่ใช่เรื่องระดับของการให้บริการ แต่เป็นการจัดการการท่องเที่ยวที่เน้นธรรมชาติมากกว่าผู้ใช้ประโยชน์ เน้นเรื่องการให้ข้อมูลและการศึกษาเรียนรู้มากกว่าความสะดวกสบายแบบฟุ่มเฟือย บำรุงความสุขโดยไม่จำเป็น เน้นการใช้กำลังกายของมนุษย์มากกว่าเครื่องทุ่นแรงหรือมีผู้อื่นคอยรับใช้เน้นการศึกษาเรียนรู้จากธรรมชาติมากกว่าการเข้าไปท่องเที่ยวแบบไม่เห็นคุณค่าความสำคัญของธรรมชาติขอบเขตของงานบริการในอุทยานแห่งชาติสามารถกล่าวได้ดังต่อไปนี้

1.1 งานบริการด้านสิ่งอำนวยความสะดวกเช่น บ้านพัก ร้านอาหาร ถนน การเก็บขยะ ห้องสุขา ฯลฯ

1.2 งานบริการเพื่อรักษาความปลอดภัย เช่น การออกตรวจบริเวณที่พักแรม และแหล่งนันทนาการเพื่อป้องกันเหตุร้ายต่างๆ การเฝ้ายาม การนำเดินป่า เป็นต้น

1.3 งานบริการด้านข้อมูลและการสื่อความหมายธรรมชาติ เช่น ศูนย์บริการนักท่องเที่ยวเพื่อติดต่อที่พัก ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว เจ้าหน้าที่นำเดินศึกษาธรรมชาติ และการบรรยายต่างๆ

1.4 งานบริการอื่นๆ เพื่อสนับสนุนกิจกรรมการอนุรักษ์ธรรมชาติและทรัพยากรธรรมชาติและ/หรือการดำเนินงานของอุทยานแห่งชาติ เช่น การเก็บเงินค่าธรรมเนียม การตรวจ และลงทะเบียนนักท่องเที่ยว เป็นต้น

2. เทคนิคการจัดการและให้บริการแก่ผู้มาเยือน/นักท่องเที่ยว

การนำเอากฎ ระเบียบ ข้อมูล และการให้การศึกษา มาใช้เป็นตัวควบคุมจำนวน ประเภทและพฤติกรรมของผู้มาเยือนเพื่อให้การดำเนินกิจกรรมนันทนาการของผู้มาเยือนเอื้อประโยชน์ด้านต่างๆ แก่ตนเองและขณะเดียวกันเพื่อเป็นการป้องกันและลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นแก่ทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อมของอุทยานแห่งชาตินั้น เทคนิคในการจัดการมีหลายรูปแบบ แต่ละรูปแบบมีความเหมาะสมในแต่ละสถานการณ์หรือในแต่ละพื้นที่แตกต่างกันไป แต่เทคนิคที่ จะกล่าวต่อไปนี้ได้รับการพิสูจน์ในต่างประเทศมาแล้วว่าประสบผลสำเร็จแล้วในระดับหนึ่ง ดังนั้น ในประเทศไทยการนำเทคนิคเหล่านี้มาใช้จกจำเป็นต้องพิจารณาด้วยความรอบคอบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งลักษณะการใช้ประโยชน์ของคนไทยแตกต่างไปจากชาวต่างประเทศเทคนิคต่างๆ ที่รวบรวมไว้มี 7 ประการ คือ

2.1 การจำกัดปริมาณการใช้ประโยชน์ จัดว่าเป็นเทคนิคที่ง่ายโดยไม่คำนึงถึงสาเหตุ ปัญหา แต่เทคนิคอันนี้ขัดแย้งกับวัตถุประสงค์ของการจัดการอุทยานแห่งชาติที่มุ่งเน้นเปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้รับประโยชน์พื้นที่เพื่อความรื่นรมย์ อย่างไรก็ตามเทคนิคดังกล่าวจะใช้ได้กรณีที่มีความต้องการของนักท่องเที่ยวมีมากจนเกินไป และฝ่ายกิจกรรมพื้นที่ไม่มีทางเลือกอย่างอื่นที่ดีกว่า

2.2 การกระจายการใช้ประโยชน์ การรวมตัวกันอยู่อย่างหนาแน่นของนักท่องเที่ยว ณ ที่ใดที่หนึ่งมากเกินไป จะเป็นสาเหตุปัญหาผลกระทบสิ่งแวดล้อมเสื่อมโทรมของทรัพยากรและการขาดความเป็นอิสระหรือสันโดษ เทคนิคการจัดการที่ให้ประสิทธิภาพสูง ซึ่งเป็นที่กล่าวถึงมากที่สุด คือ การกระจายผู้มาเยือนออกไปตามจุดหรือบริเวณต่างๆ ของพื้นที่ให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น กรณีของที่ตั้งแคมป์ การกระจายดังกล่าวนี้อาจทำได้โดย

1) การกระจายผู้มาพักแรมไปตามจำนวนที่ตั้งแคมป์ที่มีอยู่เดิมแต่ให้มีระยะห่างระหว่างกลุ่มมากขึ้น

2) กระจายผู้มาพักแรมไปตามที่ตั้งแคมป์ที่จัดสร้างขึ้นใหม่โดยอาจเพิ่มหรือไม่เพิ่มระยะห่างระหว่างกลุ่มก็ได้

3) ขยายฤดูกาลของการมาพักแรมให้ยาวนานขึ้นโดยอาจเพิ่มหรือไม่เพิ่มจำนวนที่ตั้งแคมป์

เทคนิคการกระจายการใช้ประโยชน์ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นให้ผลลัพธ์ในการลดผลกระทบสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันไปในแต่ละบริเวณ หรืออาจจะกล่าวได้อีกนัยหนึ่งว่าข้อดี ข้อเสียของเทคนิคแต่ละอย่างไม่เหมือนกัน แต่โดยรวมแล้วถือว่าวิธีการกระจายผู้ใช้ประโยชน์เป็นเทคนิคการ

จัดการผู้มาเยือนที่ตืออย่างหนึ่ง ยิ่งถ้าใช้ควบคู่ไปกับเทคนิคอื่นๆ ก็จะทำให้ผลที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างไรก็ตามก็ต้องเข้าใจว่าเทคนิคการกระจายผู้ใช้ประโยชน์ก็มีข้อจำกัดอยู่มาก กฎเกณฑ์สำคัญ คือ การใช้เทคนิคนี้ในสถานที่และขนาดที่จะเป็นประโยชน์จริงๆ เท่านั้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุทยานแห่งชาติที่มีการใช้ประโยชน์ไม่หนาแน่นหรือรุนแรงเกินไป เพราะอุทยานแห่งชาตินั้นมีการจัดทำแผนการจัดการอย่างมีระบบและสามารถควบคุมกิจกรรมต่างๆ ได้

2.3 การรวมการใช้ประโยชน์ เป็นเทคนิคการจัดการที่มีการกำหนดระยะห่างระหว่างกลุ่มผู้มาพักผ่อนให้แคบเข้า ทำให้สามารถลดพื้นที่ที่ตั้งแคมป์ลงไปหรือทำให้การใช้ประโยชน์พื้นที่รวมตัวอยู่ในบางบริเวณเท่านั้น

เทคนิคการรวมการใช้ประโยชน์ จะเหมาะสมกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติที่มีขนาดเล็กและมีการใช้ประโยชน์เป็นปริมาณมาก โดยปกติเครื่องมือในการรวมการใช้ประโยชน์มักจะเน้นที่วิธีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก ตัวอย่างเช่น ในกรณีของที่ตั้งแคมป์ต้องการให้กลุ่มผู้มาร่วมตัวกันอยู่บางบริเวณก็อาจจะออกแบบพัฒนาที่กางเต็นท์ที่มีพื้นผิวรองรับเห็นชัดเจน ทุกคนจะต้องกางเต็นท์ตรงบริเวณนี้เท่านั้น แต่เพื่อให้ทุกคนปฏิบัติตามจำเป็นต้องสร้างกฎเกณฑ์หรือระเบียบการใช้แคมป์ให้กลุ่มผู้ใช้ปฏิบัติตาม และอาจใช้วิธีการชักชวนหรือโน้มน้าวผู้ใช้ให้ปฏิบัติตามก็ได้ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสาร การให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบสิ่งแวดล้อม เป็นต้น

2.4 การจำกัดระยะเวลาการใช้ ปริมาณและระดับการใช้ประโยชน์สามารถทำให้อัตราลดลงได้ โดยการจำกัดช่วงเวลาการใช้ประโยชน์ทั้งพื้นที่หรือเฉพาะบางบริเวณ เช่น อนุญาตให้มีการใช้พื้นที่ในบางบริเวณในเฉพาะเวลากลางวัน ถ้ามีการค้างแรมได้ให้กำหนดจำนวนวันที่อนุญาตอาจเป็น 3 วัน หรือไม่เกิน 7 วัน แล้วแต่ความเหมาะสมโดยพิจารณาถึงขนาดพื้นที่ ความเปราะบางหรือความคงทนของบริเวณที่เปิดให้นักท่องเที่ยวใช้ประโยชน์เป็นสำคัญ ซึ่งเท่ากับเป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มผู้ใช้อื่นๆ ที่ต้องการเข้ามาใช้ประโยชน์ได้มากกว่ากลุ่มอื่น

2.5 การจำกัดฤดูกาลในการใช้ประโยชน์ อุทยานแห่งชาติหรือบริเวณใดบริเวณหนึ่งของอุทยานแห่งชาติ มีความเปราะบางหรือง่ายต่อการสูญเสียสภาพในบางฤดูกาลของปี ตัวอย่างเช่น ฤดูกาลผสมพันธุ์ของสัตว์หรือฤดูกาลที่ดินง่ายต่อการถูกรบกวนทำลาย เป็นต้น ดังนั้นการปิดหรือไม่อนุญาตให้มีการใช้ประโยชน์อุทยานแห่งชาติหรือบางบริเวณควรกระทำในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อเปิดโอกาสให้ธรรมชาติได้พักฟื้นตัวกลับสู่สภาพปกติ และพร้อมจะสามารถรองรับการใช้ประโยชน์ในเวลาถัดไป

2.6 การจำกัดขนาดของกลุ่มผู้ใช้ สามารถนำมาใช้เพื่อหลีกเลี่ยงความขัดแย้งระหว่างกลุ่มผู้ใช้ประโยชน์ กลุ่มผู้ใช้ที่มีขนาดใหญ่มักจะครอบครองสิ่งอำนวยความสะดวกมากกว่ากลุ่มผู้ใช้ที่มีขนาดเล็กและมักจะเป็นกลุ่มที่สร้างปัญหาด้านความหนาแน่นด้วย แม้ว่าจะเป็นที่ยากที่จะประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อม แต่กลุ่มผู้ใช้ที่มีขนาดใหญ่มีแนวโน้มที่จะก่อปัญหาต่างๆ ได้มาก เพราะคนกลุ่มใหญ่มักจะกระจายไปตามที่ต่างๆ ได้กว้างขวาง และคนกลุ่มใหญ่สามารถรบกวนพื้นที่ได้รวดเร็วกว่าคนกลุ่มเล็ก การจำกัดขนาดของกลุ่มผู้ใช้เป็นเทคนิคที่เหมาะสมจะนำไปใช้กับแหล่งอุทยานแห่งชาติที่มีความเป็นธรรมชาติมากๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตป่าเปลี่ยน (Primitive Zone) หรือเขตสงวนสภาพธรรมชาติ เช่น ในป่าลึก และควรใช้ควบคู่ไปกับวิธีการอื่นๆ ดังกล่าวมาแล้ว

2.7 การให้ศึกษาเรื่องผลกระทบถือว่าเป็นกุญแจสำคัญที่สามารถใช้ลดผลกระทบในอุทยานแห่งชาติ แต่ต้องเข้าใจการให้การศึกษาไม่ใช่ยาครอบจักรวาลและไม่สามารถแก้ไขปัญหาทุกอย่างได้ถ้าหากขาดการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดขึ้นจากผู้มาเยือนต่อสภาพธรรมชาติแล้วอาจทำให้การจัดการไม่ประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การให้การศึกษาหรืออาจเรียกว่า สื่อความหมายธรรมชาติ (Nature Interpretation) จึงเป็นรากฐานสำคัญของระบบการจัดการอุทยานแห่งชาติ

2.5 พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504

การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

พยางค์ ฉัตรวิรุฬห์ (2543) การกำหนดที่ดินให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้บัญญัติไว้ใน มาตรา 6 ความว่า “เมื่อรัฐบาลเห็นสมควรกำหนดบริเวณที่ดินแห่งใดที่มีสภาพธรรมชาติเป็นที่น่าสนใจให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิม เพื่อสงวนไว้ให้เป็นประโยชน์แก่การศึกษาและรื่นรมย์ของประชาชน ก็ให้มีอำนาจกระทำได้โดยประกาศพระราชกฤษฎีกา และให้มีแผนที่แสดงแนวเขตแห่งบริเวณที่กำหนดนั้นแนบท้ายพระราชกฤษฎีกาดังกล่าวไว้ด้วย” ทั้งนี้ ที่ดินที่จะกำหนดให้เป็นอุทยานแห่งชาตินั้น ต้องเป็นที่ดินที่มีได้อยู่ในกรรมสิทธิ์หรือครอบครองโดยชอบด้วยกฎหมายของบุคคลใดซึ่งมิใช่ทบวงการเมืองซึ่งเหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่ เช่น พันธุ์ไม้ และของป่า สัตว์ป่า ตลอดจนทิวทัศน์ ป่า และภูเขา ให้คงอยู่ในสภาพธรรมชาติเดิมมิให้ถูกทำลายหรือเปลี่ยนแปลงไป เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งทางตรงและทางอ้อมแก่รัฐและประชาชนสืบไป

2.5.1 การคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ

พยางค์ ฉัตรวิรุฬห์ (2543) พระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ได้บัญญัติเกี่ยวกับการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติไว้ ดังนี้

มาตรา 16 ภายในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามมิให้บุคคลใด

- (1) ยึดถือหรือครอบครองที่ดิน รวมตลอดถึงกันสร้าง แผ้วถาง หรือเผาป่า
- (2) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่ง งามไม้ น้ำมันยาง น้ำมันสน แร่ หรือทรัพยากรธรรมชาติอื่น
- (3) นำสัตว์ออกไป หรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่สัตว์
- (4) ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายหรือทำให้เสื่อมสภาพแก่ดิน หิน กรวด หรือทราย
- (5) เปลี่ยนแปลงทางน้ำ หรือทำให้น้ำในลำน้ำ ลำห้วย บึง ท่วมตันหรือเหือดแห้ง
- (6) ปิดหรือทำให้กีดขวางแก่ทางน้ำหรือทางบก
- (7) เก็บหา นำออกไป ทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตราย หรือทำให้เสื่อมสภาพซึ่งกล้วยไม้ น้ำผึ้ง ครั่ง ถ่านไม้ เปลือกไม้ หรือมูลค้างคาว
- (8) เก็บหรือทำด้วยประการใดๆ ให้เป็นอันตรายแก่ดอกไม้ ใบไม้ หรือผลไม้
- (9) นำยานพาหนะเข้าออก หรือขับขี่ยานพาหนะในทางที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(10) นำอากาศยานขึ้นลงในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(11) นำหรือปล่อยปลุกสัตว์เข้าไป

(12) นำสัตว์เลี้ยงหรือสัตว์พาหนะเข้าไป เว้นแต่จะได้ปฏิบัติตามระเบียบที่อธิบดีกำหนดโดยอนุมัติของรัฐมนตรี

(13) เข้าไปดำเนินกิจการใดๆ เพื่อหาผลประโยชน์เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่

(14) ปิดประกาศ โฆษณา หรือขีดเขียนในที่ต่างๆ

(15) นำเครื่องมือสำหรับล่าสัตว์หรือจับสัตว์ หรืออาวุธใดๆ เข้าไปเว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากพนักงานเจ้าหน้าที่ และปฏิบัติตามเงื่อนไขซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่ผู้อนุญาตนั้นกำหนดไว้

(16) ยิงปืน ทำให้เกิดระเบิดซึ่งวัตถุระเบิด หรือจุดดอกไม้เพลิง

(17) ส่งเสียงอื้อฉาวหรือกระทำการอื่นอันเป็นการรบกวนหรือเป็นที่เดือดร้อนรำคาญแก่คน หรือสัตว์

(18) ทิ้งขยะมูลฝอยหรือสิ่งต่างๆ ในที่ที่มีได้จัดไว้เพื่อการนั้น

(19) ทิ้งสิ่งที่เป็นเชื้อเพลิงซึ่งอาจทำให้เกิดเพลิง

มาตรา 17 ห้ามมิให้บุคคลใดกระทำให้หลักเขต ป้าย หรือเครื่องหมายอื่นๆ ซึ่งพนักงานเจ้าหน้าที่จัดให้มีตามพระราชบัญญัตินี้ เคลื่อนที่ ลบเลือน เสียหาย หรือไร้ประโยชน์

มาตรา 18 บุคคลซึ่งเข้าไปในเขตอุทยานแห่งชาติ ต้องปฏิบัติตามคำสั่งของพนักงานเจ้าหน้าที่ซึ่งได้สั่งให้ปฏิบัติตามระเบียบ ที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

มาตรา 19 บทบัญญัติในมาตรา 16 และ มาตรา 17 มิให้ใช้บังคับแก่พนักงานเจ้าหน้าที่ ซึ่งปฏิบัติการไปเพื่อประโยชน์ในการคุ้มครองและดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ หรือการศึกษา หรือวิจัยทางวิชาการ หรือเพื่ออำนวยความสะดวกในการทัศนศึกษาหรือการพักผ่อน หรือเพื่ออำนวยความสะดวกปลอดภัยหรือให้ความรู้แก่ประชาชน ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามระเบียบที่อธิบดีกำหนด โดยอนุมัติของรัฐมนตรี

2.5.2 การดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

กิตติศักดิ์ ทิมพูล (2554) กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช เป็นส่วนราชการที่ตั้งขึ้นใหม่ตามพระราชบัญญัติปรับปรุงกระทรวง ทบวง กรม พ.ศ. 2545 และเมื่อวันที่ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2546 คณะรัฐมนตรีได้มีมติ ให้โอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และได้ประกาศใช้บังคับตามพระราชกฤษฎีกาโอนกรมป่าไม้ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ไปเป็นกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และปรับปรุงอำนาจหน้าที่และกิจการของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง กรมป่าไม้ และกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2546 ทำให้กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ต้องปรับปรุงอำนาจหน้าที่และภารกิจใหม่ จึงขอชะลอการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการสร้างราชการใสสะอาดไว้ก่อน ต่อมาได้มีกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้เร่งดำเนินการตามมติคณะรัฐมนตรีเรื่องแผนปฏิบัติราชการ

ใส่สะอาด โดยได้จัดทำแผนกลยุทธ์กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ใส่สะอาด พ.ศ. 2548 - 2551

วันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2502 คณะรัฐมนตรีเห็นชอบให้มีประกาศพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 ขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อคุ้มครองรักษาทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่และในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้กำหนดให้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ การขยายหรือเพิกถอนพื้นที่อุทยานแห่งชาติ รวมถึงตลอดถึงการคุ้มครองและการดูแลรักษาอุทยานแห่งชาติ

วันที่ 14 มกราคม พ.ศ. 2532 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช มีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้แก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติอุทยานแห่งชาติ พ.ศ. 2504 เพื่อระวางไม่ให้มีการทำไม้ออกจากป่าและเร่งรัดฟื้นฟูสภาพป่าไม้ พร้อมทั้งให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐในอันที่จะยับยั้งในการที่จะนำไม้ออกจากป่ารวมทั้งการสั่งแก้ไขเปลี่ยนแปลงสัมปทานและการสิ้นสุดสัมปทานในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเป็นเหตุให้มีการดำเนินการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติจากป่าสงวนแห่งชาตินั้นๆ เติมนงานด้านป่าไม้ทั้งหมดอันได้แก่ งานปลูกบำรุงป่า งานวนวัฒนวิจัย งานอุทยานแห่งชาติ งานทางด้านสัตว์ป่า งานต้นน้ำ งานด้านป้องกันปราบปรามและไฟป่า เป็นต้น ล้วนอยู่กับกรมป่าไม้ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (เดิมสังกัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์) ทั้งสิ้น แต่เมื่อวันที่ 20 กันยายน พ.ศ. 2545 วุฒิสภาได้มีมติด้วยคะแนน 127 ต่อ 23 ให้แยกงานที่เกี่ยวข้องกับป่าเศรษฐกิจและงานด้านอนุรักษ์และการคุ้มครองป่าไม้ออกจากกัน โดยให้งานทางด้านป่าเศรษฐกิจอยู่กับกรมป่าไม้ ส่วนงานด้านอนุรักษ์และการคุ้มครอง ให้ไปตั้งเป็นกรมขึ้นมาใหม่ และให้สังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นกระทรวงใหม่ต่อมาสภาผู้แทนราษฎร ก็ได้มีมติเห็นชอบตามผลการประชุมของวุฒิสภาดังกล่าว ซึ่งจะต่างไปจากมติเดิมของสภาผู้แทนราษฎรในการพิจารณา ในวาระที่ 3 วันที่ 29 มิถุนายน พ.ศ. 2545 ซึ่งความเห็นดังกล่าวแต่เดิมเหล่านี้ ไม่มีการแยกกรมป่าไม้เป็น 2 กรม ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกา เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก. ลงวันที่ 2 ตุลาคม พ.ศ. 2545 ให้จัดตั้งกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และเมื่อวันที่ 9 ตุลาคม พ.ศ. 2545 พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้มีคำสั่งแต่งตั้งให้ ดร.ปลอดประสพ สุรัสวดี ปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในขณะนั้น ขึ้นดำรงตำแหน่งรักษาราชการแทนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงถือได้ว่าเพนอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชคนแรก และได้ดำรงตำแหน่งอยู่จนถึงวันที่ 14 พฤศจิกายน พ.ศ. 2545 จึงได้มีการแต่งตั้ง นายสมชัย เพียรสถาพร ขึ้นดำรงตำแหน่งอธิบดีกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช อย่างเป็นทางการ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืชดำเนินการกิจการเกี่ยวกับการอนุรักษ์ ส่งเสริมและฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืชในเขตพื้นที่ป่าเพื่อการอนุรักษ์โดยการควบคุมป้องกันพื้นที่ป่าอนุรักษ์เดิมที่มีอยู่และพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมให้กลับสมบูรณ์ด้วยกลยุทธ์การส่งเสริม กระตุ้นและปลูกจิตสำนึกให้ชุมชนมีความหวงแหนและการมีส่วนร่วมในการดูแลทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อเป็นการรักษาสมดุลของระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนความหลากหลายทางชีวภาพ สำหรับเป็นแหล่งต้นน้ำ ลำธาร แหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์ป่า แหล่งอาหาร แหล่งนันทนาการ และการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ เป็นสถานที่พักผ่อนหย่อนใจของนักท่องเที่ยว ในปัจจุบันมีอุทยานแห่งชาติกระจายอยู่ทั่วทุกภาค ของประเทศซึ่งมีเนื้อที่และความหลากหลายทางชีวภาพแตกต่างกัน

2.5.3 บทบาทและภารกิจของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชได้มีการทบทวนลักษณะขององค์กรตามแนวทางการบริหารคุณภาพการจัดการภาครัฐ (PMQA) โดยการดำเนินการของกลุ่มพัฒนาระบบบริหาร กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ซึ่งกรมมีหน้าที่ตามกฎหมาย ตามกฎกระทรวงแบ่งส่วนราชการกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม พ.ศ. 2547 ได้แก่

1. อนุรักษ์ คุ้มครอง ดูแล รักษาทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าให้มีสมดุลตามธรรมชาติ และให้มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนที่เกิดประโยชน์สูงสุดทางด้านเศรษฐกิจและสังคม
2. ฟื้นฟู แก้ไข ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศในพื้นที่ป่าไม้
3. ควบคุม กำกับดูแล ป้องกันการบุกรุก การทำลายป่า และการกระทำผิดตามกฎหมายว่าด้วยป่าไม้ กฎหมายว่าด้วยป่าสงวนแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยอุทยานแห่งชาติ กฎหมายว่าด้วยการสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง
4. ศึกษา วิจัย และพัฒนาวิธีการอนุรักษ์ การบริหารจัดการ และฟื้นฟูทรัพยากรป่าไม้ สัตว์ป่า และความหลากหลายทางชีวภาพ

5. กำหนดมาตรการและมาตรฐานเกี่ยวกับการอนุรักษ์ บริหารจัดการ และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่า

6. บริการข้อมูลสารสนเทศและถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านป่าไม้
7. ปฏิบัติการอื่นใดตามที่กฎหมายกำหนดให้เป็นอำนาจหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช หรือตามที่กระทรวงหรือคณะรัฐมนตรีมอบหมาย

ในการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุภารกิจ หรือบทบาทหน้าที่ของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืชนั้น กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช จึงได้กำหนด พันธกิจ วิสัยทัศน์ และเป้าประสงค์หลัก ของการดำเนินงานของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช ดังนี้

วิสัยทัศน์ “ผืนป่าหลากหลาย สัตว์ป่ามากมาย ป่าไม้อยั่งยืน”

เป้าประสงค์หลักของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คือ

1. พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการบริหารจัดการ อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ฐานข้อมูลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าได้รับการพัฒนาและใช้ประโยชน์

3. การป้องกันและเตือนภัยพิบัติธรรมชาติในพื้นที่ป่าอนุรักษ์มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น

4. พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

5. องค์ความรู้ในการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้และสัตว์ป่าได้รับการพัฒนาและถ่ายทอด

6. มีกลไกและเครื่องมือในการบริหารพื้นที่ป่าอนุรักษ์อย่างมีประสิทธิภาพ

วัฒนธรรมของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช คือ มุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จ และทำงานเป็นทีม

คำนิยาม คือ “PROTECT” หมายถึง “คุ้มครองรักษา”

P = Participation	ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
R = Relevance	งานตรงภารกิจ
O = Outcome	มุ่งเน้นผลลัพธ์จากการดำเนินงานเป็นหลัก
T = Team	ทำงานเป็นทีม
E = Efficiency	ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ
C = Conservation	อนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติให้คงความอุดมสมบูรณ์สามารถใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน
T = Technology	นำวิทยาการมาใช้ในการปฏิบัติงาน

2.6 อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (2557) ได้รวบรวมข้อมูลของ อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ไว้ในเว็บไซต์ของกรม ผู้ศึกษาจึงได้ทำการค้นคว้ามานำเสนอเป็นข้อมูลเพื่อใช้ประกอบการศึกษา ดังปรากฏรายละเอียดต่อไปนี้

ประวัติความเป็นมา

อุทยานแห่งชาติภูเรือ มีพื้นที่ครอบคลุมท้องที่อำเภอภูเรือและอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย อาณาเขตด้านทิศเหนือ ติดกับประเทศลาว รูปพรรณสันฐานของภูเรือมีรูปร่างลักษณะเหมือนเรือใหญ่ บนยอดดอยสูงเป็นภูผาสีสนสะดุดตาหินบางก้อนมีลักษณะเหมือนถูกปั้นแต่งไว้ ชาวบ้านเรียกว่า “ก่วานสมอ” โดยรอบจะเห็นยอดดอยเป็นขุนเขาน้อยใหญ่ไล่เคียงเป็นผ้าขาวด้วยละอองน้ำหมอกปกคลุมไว้ท่ามกลางป่าอันอุดมสมบูรณ์ มีเนื้อที่ประมาณ 120.84 ตารางกิโลเมตร ในปี พ.ศ. 2519 อธิบดีกรมป่าไม้ เดินทางมาราชการที่อุทยานแห่งชาติภูกระดึง นายสุจินต์ เพชรดี ปลัดจังหวัดเลย ได้ให้ความเห็นว่า ควรส่งเสริมป่าภูเรือให้เป็นสถานที่ท่องเที่ยวของจังหวัด จากนั้นจังหวัดเลยจึงให้ทางอำเภอภูเรือสำรวจพื้นที่ป่าภูเรือซึ่งอำเภอภูเรือได้รายงานถึงจังหวัดเลยว่าพื้นที่ป่าภูเรือมีทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงามสำคัญหลายแห่ง เช่น ป่าไม้ น้ำตก ทิวทัศน์ เหมาะที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติได้ กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ จึงได้ให้เจ้าหน้าที่ไปทำการสำรวจหาข้อมูลเบื้องต้นของป่าภูเรือ ท้องที่อำเภอภูเรือและอำเภอท่าลี่ จังหวัดเลย ปรากฏว่าพื้นที่ป่าแห่งนี้อยู่ในเขตป่าหมายเลข 23 ตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 12 พฤศจิกายน 2506 ให้รักษาไว้ให้เป็นป่าถาวรของชาติ พื้นที่ป่าภูเรือประกอบด้วยทิวเขาสูง สลับซับซ้อนเรียงรายเป็นรูปต่างๆ นำพิศวงสลับกับที่ราบเป็นบางส่วน สาเหตุที่ขนานนามว่า “ภูเรือ” เพราะมีภูเขาลูกหนึ่งมีชะง่อนผายื่นออกมาคล้ายสำเภาใหญ่ และที่ราบบนยอดเขามีลักษณะคล้ายท้องเรือตลอดจนมีธรรมชาติและทิวทัศน์ที่สวยงามเหมาะสมที่จะจัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติ กองอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้ ได้นำเสนอคณะกรรมการอุทยานแห่งชาติ ซึ่งมีมติในการประชุมเมื่อวันที่ 12 ธันวาคม 2521 เห็นชอบให้กำหนดพื้นที่ป่าดังกล่าวเป็นอุทยานแห่งชาติ โดยได้มีพระราชกฤษฎีกากำหนดบริเวณที่ดินป่าภูเรือ ในท้องที่ตำบลอาฮี ตำบลท่าลี่ อำเภอท่าลี่ และตำบลลาดค่าง ตำบลหนองบัว ตำบลร่องจิก อำเภอภูเรือ จังหวัดเลย ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งประกาศไว้ในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 96 ตอนที่ 124 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2522 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 16 ของประเทศ ขนาดพื้นที่ 75,525.00 ไร่

ลักษณะภูมิประเทศ

อุทยานแห่งชาติภูเรือมีลักษณะภูมิประเทศเป็นทิวเขาสูงสลับซับซ้อนประกอบด้วยเขาหินทรายเป็นส่วนใหญ่ นอกจากนั้นเป็นหินแกรนิตสลับกันไป ลักษณะเช่นนี้จึงทำให้มีที่ราบสูงสลับกับยอดเขาสูงทั่วไปยอดเขาสูงที่สุดคือ ยอดภูเรือ มีความสูง 1,365 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ยังมียอดเขาที่สำคัญ คือ ยอดเขาภูสัน มีความสูง 1,035 เมตร จากระดับน้ำทะเลปานกลาง และยอดภู มีความสูง 1,000 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง ลักษณะเช่นนี้เองจึงเป็นแหล่งต้นน้ำลำธารที่สำคัญก่อให้เกิดลำธารหลายสาย เช่น ห้วยน้ำด่าน ห้วยบง ห้วยเถียงนา ห้วยทรายขาว ห้วยตี้ว และห้วยไผ่ ซึ่งเป็นต้นกำเนิดของน้ำตกห้วยไผ่ที่สวยงามแห่งหนึ่ง

ลักษณะภูมิอากาศ

ด้วยอุทยานแห่งชาติภูเรืออยู่ที่จังหวัดเลย ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีอากาศหนาวเย็นที่สุดของประเทศไทย และอยู่บนยอดเขาสูง จึงทำให้มีอากาศเย็นตลอดปี โดยเฉพาะในช่วงฤดูหนาวจะหนาวเย็นมาก จนกระทั่งน้ำค้างบนยอดหญ้าจะแข็งตัวกลายเป็นเกล็ดน้ำแข็ง ซึ่งมีภาษาพื้นเมืองเรียกว่า “แม่คะนิง” ผู้ที่จะไปพักผ่อนควรเตรียมตัวให้พร้อมที่จะเผชิญกับความหนาวเย็น

พืชพันธุ์และสัตว์ป่า

ภูเรือ มีสภาพป่าหลายชนิดปะปนกันอย่างสวยงาม ทั้งป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง ป่าดงดิบ ป่าสนเขา โดยเฉพาะยอดภูเรือ ประกอบด้วยป่าสนเขา สลับกับสวนหินธรรมชาติแซมด้วยพุ่มไม้เตี้ย สลับด้วยทุ่งหญ้าเป็นระยะ ไม้พื้นล่างที่พบโดยทั่วไปได้แก่ กุหลาบป่า มอส เฟิน และกล้วยไม้ที่สวยงาม เช่น ม้าวิ่ง สามปอย ไอยเรศ เอื้องคำ เอื้องผึ้ง เอื้องเงิน ซึ่งขึ้นตามต้นไม้และโขดหิน กล้วยไม้เหล่านี้จะออกดอกบานสะพรั่งให้ชมสลับกันไปตลอดทั้งปี อุทยานแห่งชาติภูเรือมีความหลากหลายของชนิดสัตว์ป่าทั้งหมด 257 ชนิด ประกอบด้วยสัตว์ที่พบเห็นตัวโดยตรงหรือร่องรอยและหลักฐานของ สัตว์ป่าจำนวน 236 ชนิด และสัตว์ป่าที่ได้ข้อมูลจากการสอบถาม จำนวน 21 ชนิด จำแนกเป็น จำนวนชนิดของสัตว์ป่าแต่ละกลุ่มคือ 1) สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก 20 ชนิด 2) สัตว์เลื้อยคลาน 38 ชนิด 3) นก 162 ชนิด และ 4) สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม 37 ชนิด สัตว์ป่าที่รวบรวมได้ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเรือไม่ปรากฏว่ามีสัตว์ป่าชนิดที่มีสถานภาพเป็นสัตว์ป่าสงวน แต่มีสถานภาพเป็นสัตว์ป่าคุ้มครอง จำนวน 194 ชนิด และมีสัตว์ป่าอีก 63 ชนิด ไม่ได้รับการคุ้มครองโดยกฎหมายตามพระราชบัญญัติสงวนและคุ้มครองสัตว์ป่า พ.ศ. 2535 และตามกฎหมายกระทรวง พ.ศ. 2546 สัตว์ป่าที่ต้องการอนุรักษ์ตามภาวะการถูกคุกคามในประเทศไทย ตามประกาศสำนักนายกรัฐมนตรีและแผนสิ่งแวดล้อม (2540) มีจำนวน 7 ชนิด แจกแจงเป็น 1) สัตว์ป่ามีแนวโน้มใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 6 ชนิด ได้แก่ เต่าปูลู ไก่ฟ้าพญาลอ ค่างแว่นถิ่นเหนือ หมาจิ้งจอก หมาใน และเสือโคร่ง และ 2) สัตว์ป่าใกล้ถูกคุกคามจำนวน 1 ชนิด ได้แก่ เหยี่ยวปีกแดง สัตว์ป่าที่มีสถานภาพเพื่อการอนุรักษ์ตามภาวะการถูกคุกคามในระดับโลกของ IUCN (2004) มีจำนวน 2 ชนิด แจกแจงเป็น 1) สัตว์ป่าใกล้สูญพันธุ์ จำนวน 1 ชนิด คือ หมาใน และ 2) สัตว์ป่าใกล้ถูกคุกคามจำนวน 1 ชนิด คือ ไก่ฟ้าพญาลอ ด้วยสถานภาพเพื่อการอนุรักษ์ทั้งสองเกณฑ์อธิบายได้ว่า เต่าปูลู เหยี่ยวปีกแดง ค่างแว่นถิ่นเหนือ หมาจิ้งจอก และเสือโคร่ง ซึ่งมีประชากรมากและแพร่กระจายกว้างอยู่ในภูมิภาคอื่นของโลก แต่ในประเทศไทยมีแนวโน้มที่ลดลง ขณะที่สัตว์ป่า จำนวน 2 ชนิด มีปริมาณประชากรและขอบเขตการแพร่กระจายลดลงทั้งในประเทศไทยและในภูมิภาคอื่นของโลก ได้แก่ ไก่ฟ้าพญาลอ และหมาใน

แหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ

ผาช้ำทอง หรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า ผาภูเขาบขาว เป็นหน้าผาสูงชันและเป็นแหล่งน้ำซับ ประกอบกับมีไคเลนส์ที่มีสีเหลืองคล้ายสีทอง ซึ่งเรียกว่า “ผาช้ำทอง” เป็นจุดชมทิวทัศน์อีกจุดหนึ่ง อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติตามเส้นทางที่จะไปผาโหล่นน้อยประมาณ 2.5 กิโลเมตร และเป็นแหล่งชมพระอาทิตย์ตกที่สวยงามอีกที่หนึ่งเป็นลักษณะเขาสูงชันสลับซับซ้อนทำให้มีสายน้ำหลายสาย ไหลผ่าน เช่น ห้วยไผ่ ห้วยทรายขาว ห้วยหินลาดจะไหลไปรวมกันที่น้ำสานจากนั้นจะไหลลงสู่แม่น้ำเหือง ซึ่งเป็นแม่น้ำที่กั้นพรมแดนระหว่างไทยกับลาว มีอุณหภูมิหนาวเย็นเกือบตลอดทั้งปี อุณหภูมิเฉลี่ย 22.5 องศาเซลเซียส โดยเฉพาะช่วงฤดูหนาว อากาศเย็นมาก จนกระทั่งน้ำค้างบนยอดหญ้าแข็งตัว กลายเป็นน้ำแข็ง ซึ่งภาษาพื้นบ้านเรียกว่า “แม่คะนึ่ง”

ผาโหล่นน้อย เป็นจุดชมพระอาทิตย์ขึ้นที่สวยงาม สามารถมองเห็นภูหลวง ภูผาสาด ภูศรี และทะเลภูเขา อยู่ห่างจากที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ประมาณ 3 กิโลเมตรเป็นจุดที่สูงที่สุดในเขตอุทยานแห่งชาติ อยู่สูงประมาณ 1,365 เมตรจากระดับน้ำทะเลปานกลาง เป็นหน้าผาสูงชัน พื้นที่โดยรอบปกคลุมด้วยป่าสนเขา ทั้งสนสองใบและสนสามใบ สลับกับลานหินธรรมชาติ ต้องเดินขึ้นเขาจากผาโหล่นน้อยมาประมาณ 700 เมตร จากจุดนี้สามารถมองเห็นทัศนียภาพที่สวยงามได้รอบด้าน กระทบเห็นแม่น้ำเหือง และแม่น้ำโขง ซึ่งกั้นพรมแดนไทย-ลาว บนยอดเรือยั้งเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปนาวาบรรพต ซึ่งชาวภูเรืออัญเชิญมาจากอยุธยาด้วย จากยอดภูเรือมีเส้นทางเดินป่าผ่านบริเวณที่มีดอกไม้เล็กๆ เช่น กระดุมเงิน ดาวเรืองภู เปราะภู ซึ่งออกดอกสวยงามในช่วงหน้าหนาวที่ป่าสนบริเวณทุ่งกวางตาย มีดอกกระเจียวบานในช่วงต้นฤดูฝนราวเดือนพฤษภาคม นอกจากนี้ยังมีลานหินพานขันหมาก เป็นลานหินแตกเป็นรอยตื้นๆ ที่จะพบดอกไม้ที่ชอบขึ้นตามลานหิน เช่น เอื้องม้าวิ่ง อยู่ทั่วไป เส้นทางเดินป่าจะวกกลับไปลานกางเต็นท์ในบริเวณที่ทำการอุทยานแห่งชาติ

ลานสาวเอ้ มีลักษณะเป็นทุ่งหญ้ากว้าง สลับกับป่าเต็งรัง เป็นจุดที่สามารถชมทัศนียภาพได้กว้างไกลของพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเรือได้อีกด้วย บริเวณนี้ทางอุทยานแห่งชาติภูเรือได้จัดสร้างศาลาพักผ่อนไว้ให้นักท่องเที่ยวสามารถพักผ่อนเมื่อเวลาเดินทางมาถึงบริเวณลานสาวเอ้

สวนหินพาลี เป็นลานหินกว้างใหญ่เต็มไปด้วยก้อนหินรูปทรงแปลกตาตั้งอยู่เรียงรายบางก้อนคล้ายเสาหินสูง บางก้อนคล้ายดอกเห็ด สวนหินพาลีอยู่ใกล้บริเวณลานกางเต็นท์

หินค้ำหม้อ ตั้งอยู่ใกล้กับบริเวณหินววนอน หินค้ำหม้อมีลักษณะเป็นก้อนหิน 3 ก้อน มาวางเรียงกันและมีหินก้อนใหญ่อีกก้อนหนึ่งวางอยู่ข้างบนมีลักษณะเป็นหม้อที่วางไว้บนก้อนหินทั้ง 3 ก้อน เหมือนกับการประกอบอาหารในสมัยโบราณ

หินพานขันหมาก มีลักษณะเป็นก้อนหินก้อนเดียวที่ตั้งอยู่บริเวณลานหินพานขันหมาก รูปร่างลักษณะเหมือนกับพานขันหมากแต่กำลังพลิกคว่ำ อยู่ห่างจากศูนย์บริการนักท่องเที่ยวที่ 2 (ภูสน) ประมาณ 200 เมตร

อุทยานแห่งชาติยังมีจุดเด่นที่สวยงามอีกหลายแห่ง เช่น ลาดหินแตก หินววนอน หินพระคิวง สวนหินเต่า ศาลารับเสด็จ ลาดเหมือนแอ ทุ่งหินเหล็กไฟ น้ำตกแก่งสุข และสระสวรรค์ ตามตำนานรักภูทุ่ง (ภูเรือ) และภูศรี เป็นต้น

กิจกรรมสำหรับนักท่องเที่ยว

เดินป่าศึกษาธรรมชาติ ซึ่งจักรยานศึกษาธรรมชาติ ชมพรรณไม้ ชมทิวทัศน์ เทียนน้ำตก เที้ยวถ้ำ/ธรณีวิทยา ดูนก

การเดินทาง

รถยนต์ อุทยานแห่งชาติภูเรือ อยู่ห่างจากจังหวัดเลย ประมาณ 48 กิโลเมตร โดยเดินทางไปโดยทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 203 ถึงอำเภอภูเรือ จะมีป้ายอุทยานแห่งชาติอยู่ปากทางเข้าซึ่งอยู่ข้างที่ว่าการอำเภอภูเรือ (มาจากจังหวัดเลย ป้ายจะอยู่ทางด้านขวามือ มาจากจังหวัดเพชรบูรณ์ ป้ายจะอยู่ทางด้านซ้ายมือ) จากปากทางเข้าเดินทางต่อไปอีก ประมาณ 4 กิโลเมตร ก็ถึงที่ทำการอุทยานแห่งชาติ ถนนภายในอุทยานแห่งชาติเป็นถนนลาดยาง เป็นถนนบนภูเขา บางช่วงมีความลาดชัน นักท่องเที่ยวควรขับด้วยความระมัดระวัง ใช้เกียร์ต่ำ มิฉะนั้นจะทำให้เบรคไหม้ได้

เครื่องบิน การเดินทางโดยเครื่องบิน 1) เส้นทางกรุงเทพฯ-อุดรฯ และนั่งรถประจำทางสาย อุดรฯ - เมืองเลย 2) เส้นทางกรุงเทพฯ - ขอนแก่น นั่งรถประจำทางสายขอนแก่น-เมืองเลย เมื่อมาถึงจังหวัดเลย สามารถนั่งรถประจำทางประมาณ 50 กิโลเมตร ถึงอำเภอภูเรือ 3) กรุงเทพฯ-เพชรบูรณ์

รถโดยสารประจำทาง เดินทางจากกรุงเทพฯ มี 2 เส้นทาง คือ 1) รถสายกรุงเทพฯ-ภูเรือ 2) รถสายกรุงเทพฯ-เมืองเลย และนั่งรถประจำทาง ดังนี้ 1) สายเมืองเลย-ภูเรือ 2) นครพนม-เซียงราย 3) อุดรฯ-พิซญ์โลก และ 4) อุดรฯ-เซียงใหม่

อุทยานแห่งชาติภูเรือ มีเจ้าหน้าที่ 91 คน

1. ข้าราชการ (หัวหน้าอุทยาน)	1	คน
2. ลูกจ้างประจำ	6	คน
3. พนักงานราชการ	54	คน
4. ลูกจ้างเหมา	30	คน

สรุปวัตถุประสงค์การให้บริการในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ตามเกณฑ์การรักษามาตรฐานการให้บริการของอุทยานแห่งชาติ มีดังนี้

1. การให้บริการนักท่องเที่ยว
2. การให้คำแนะนำกับนักท่องเที่ยว
3. การประชาสัมพันธ์ภายในอุทยาน

และประสิทธิผลด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว อันประกอบด้วย การรักษาความปลอดภัย การอำนวยความสะดวก และการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยว

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

พรพิมล เจียมจิตร (2554) ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการดำเนินงานของห้องสมุดกลาง สำนักงานตำรวจแห่งชาติ ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการดำเนินงานของห้องสมุดกลาง ทุกด้านในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านตามลำดับ คือ ด้านบริการ ($\bar{X} = 3.37$) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ($\bar{X} = 3.31$) ด้านทรัพยากรสารสนเทศและด้านบุคลากร มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.28$) และด้านอาคารสถานที่ ครุภัณฑ์ ($\bar{X} = 3.11$) สำหรับผู้ปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจต่อทุกปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินงานของห้องสมุดกลาง มีค่าเฉลี่ยรวมในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยแต่ละด้านตามลำดับ คือ ลักษณะบุคลากรในองค์กร ($\bar{X} = 4.28$) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.26$)

ด้านนโยบายการบริหารและการปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.23$) ด้านลักษณะองค์กร ($\bar{X} = 4.16$) ด้านลักษณะงาน ($\bar{X} = 4.11$) สำหรับด้านผลตอบแทน ด้านความสำเร็จงาน และด้านการยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 4.00$)

พระมหาเตชินท์ สิทธาภิภู (ผากา) (2551) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่า ระดับประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยตามลำดับ คือ ด้านอาคารสถานที่ ($\bar{X} = 3.58$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{X} = 3.51$) ส่วนด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 3.49$) อยู่ในระดับปานกลาง การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร พบว่าประชาชนที่มีอายุต่างกัน มีทัศนคติในประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร แตกต่างกันในขณะที่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน ปัญหาอุปสรรคต่อการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ คือเจ้าหน้าที่ขาดมนุษยสัมพันธ์ที่ดีมีความรักบริการในงานให้บริการน้อย เอกสารอธิบายขั้นตอนการให้บริการในด้านต่างๆ ยังไม่เพียงพอ ด้านอาคารสถานที่ สภาพแวดล้อมโดยรวมไม่เหมาะสม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ขาดเจ้าหน้าที่แนะนำขั้นตอนการให้บริการและประชาสัมพันธ์ ข้อเสนอต่อการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ควรมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและสร้างความรักในงานให้บริการด้านอาคารสถานที่ควรปรับปรุงสภาพแวดล้อมโดยรวมให้เหมาะสม และด้านอำนวยความสะดวก ควรจัดเจ้าหน้าที่เพิ่มเติมในขั้นตอนการให้บริการและประชาสัมพันธ์ให้เพียงพอ

นงนุช ผ่องศรี (2556) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการศึกษาพบว่า อุทยานแห่งชาติพุเตยมีพื้นที่ป่าที่มีความงามตามธรรมชาติ มีความสมบูรณ์และมีศักยภาพในการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศค่อนข้างสูง เนื่องจากมีคุณค่ารวมทั้งมีวัฒนธรรมท้องถิ่นของชุมชนชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี ที่ควรรักษาให้คงสืบไป แต่ปัจจุบันอุทยานแห่งชาติพุเตยยังไม่มีแผนแม่บทในการบริหารจัดการอุทยานรวมทั้งไม่มีแผนงานหรือแนวทางที่ชัดเจนในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในทุกด้าน ได้แก่ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและกระบวนการ และด้านการมีส่วนร่วม การบริหารจัดการโดยรวมบริหารจัดการตามระเบียบของการจัดตั้งอุทยานและนโยบายของผู้บริหาร การดำเนินการด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศใช้การเสนอแผนงาน/โครงการ เพื่อของบประมาณสนับสนุน ซึ่งงบประมาณที่ได้รับในแต่ละปียังไม่เพียงพอ ดังนั้นการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจึงไม่สามารถดำเนินการได้ครบและครอบคลุมทุกด้านตามองค์ประกอบต่างๆ ได้อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนต่อการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี ด้านต่างๆ ได้แก่ ด้านการวางแผน พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการให้ความร่วมมือเมื่ออุทยานเชิญเข้าร่วมประชุมมากที่สุด ด้านการดำเนินกิจกรรม พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวสอดคล้องกับสภาพทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ระบบนิเวศ และวัฒนธรรมท้องถิ่นมากที่สุด

ด้านการใช้ประโยชน์ ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อมบริเวณบ้านเรือนและชุมชนให้สะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อยมากที่สุด และด้านการได้รับประโยชน์ พบว่า ชุมชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในการได้รับการอบรมด้านการอนุรักษ์ การดูแลรักษาฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศจากอุทยานมากที่สุด และกิจกรรมที่มีรายได้แต่ชุมชนไม่มีส่วนร่วมมากที่สุดคือ การเป็นลูกหาบ และการเป็นมัคคุเทศน์ท้องถิ่น ตามลำดับ

ธนากร วิชัยกุล (2545) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและการบริการบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติสวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างกันของเพศ อายุ สถานภาพทางการศึกษา อาชีพ รายได้ ประเภทกลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวนวันพัก และจำนวนครั้งที่มาศูนย์ศึกษาธรรมชาติสวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและการบริการบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติ สวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนความแตกต่างกันของสถานภาพสมรส ประสบการณ์การท่องเที่ยวศูนย์ศึกษาธรรมชาติต่างๆ และประเภทกิจกรรมนันทนาการ มีความพึงพอใจต่อสภาพแวดล้อมทางชีวภาพและการบริการบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติสวนป่าทองผาภูมิ จังหวัดกาญจนบุรี ไม่แตกต่างกัน

ปิยะ หนูนิล (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้บริการในอุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุอยู่ในช่วง 15 - 20 ปี ระดับการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา ไม่ได้ประกอบอาชีพ ไม่มีรายได้ ภูมิลำเนาของครัวเรือนอยู่ในเขตภาคกลาง มาท่องเที่ยวกับเพื่อน โดยมีระยะเวลาพักค้าง 2 คืน เดินทางมาโดยรถยนต์ส่วนตัว มาท่องเที่ยวช่วงวันหยุดปิดภาคเรียน มาเป็นครั้งแรก มีความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเป็นอย่างดี นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ตั้งใจมาเที่ยวชมน้ำตก และนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้บริการ โดยพบว่านักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวร้อยละ 84.30 ด้านความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ร้อยละ 89.90 ด้านความเต็มใจในการจ่ายค่าธรรมเนียมและ/หรือค่าบริการ ร้อยละ 89.75 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ร้อยละ 87.80 ด้านสื่อความหมายธรรมชาติ ร้อยละ 88.30 ส่วนความแตกต่างระหว่างภูมิหลังนักท่องเที่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้บริการ ผลการวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างของเพศ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ความรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายธรรมชาติ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน

อภิวัฒน์ สุวรรณพิพัฒน์ (2551) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด ทั้ง 5 ด้าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการตอบสนองความต้องการของผู้รับบริการมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านการจัดสถานที่ และด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการ ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมในการบริการมีความพึงพอใจในอันดับสุดท้าย เมื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการให้บริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุ เพศ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส อาชีพหลัก รายได้ ภูมิลำเนาเดิม

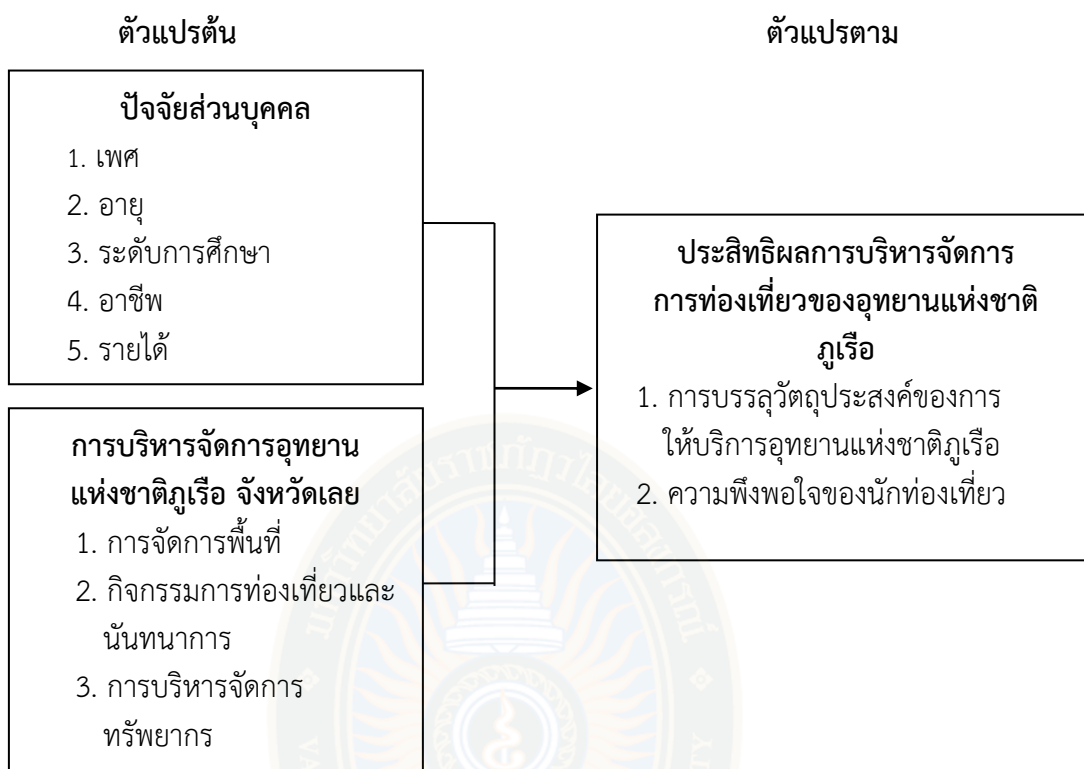
วันที่มาท่องเที่ยว ประเภทของกลุ่มนักท่องเที่ยว ขนาดของกลุ่มนักท่องเที่ยว ลักษณะการพักผ่อน วัตถุประสงค์ของการมาเยือน และการมีประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการบริการของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง จังหวัดตราด แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กาญจนพันธ์ คำแหง (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี จังหวัดกระบี่ พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 32 ปี โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 21-30 ปี สมรสแล้ว จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำการเกษตรเป็นอาชีพหลัก มีรายได้ครัวเรือนต่อปีเฉลี่ยเท่ากับ 335,000 บาท ภูมิลำเนาของครอบครัวอยู่ในพื้นที่ภาคใต้ เคยเข้ามาท่องเที่ยวในพื้นที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี ไม่เกิน 5 ครั้ง ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ในการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนในบรรยากาศที่สงบ ชมวิวและถ่ายภาพ เรียนรู้ศึกษาระบบนิเวศ เล่นน้ำและดำน้ำ โดยเดินทางมาท่องเที่ยวในลักษณะของกลุ่มเพื่อนและกลุ่มครอบครัว มีจำนวนไม่เกิน 6 คน ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นพาหนะในการเดินทาง ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี ประกอบด้วย ความสะดวกของเส้นทางคมนาคม การให้บริการความรู้และข้อมูลข่าวสาร ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ห้องน้ำ ห้องสุขาและห้องอาบน้ำ ป้ายสื่อความหมายและเส้นทางศึกษาธรรมชาติ การดูแลความปลอดภัย การดูแลรักษาความสะอาด ความเป็นมิตรและการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การบริการขายของที่ระลึกและภูมิทัศน์โดยทั่วไปของแหล่งท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก การทดสอบสมมติฐานการศึกษาพบว่า สภาพทางเศรษฐกิจและสังคม ประกอบด้วย อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษา อาชีพหลัก และกลุ่มในการเดินทางของนักท่องเที่ยว มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี จังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2.8 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ เชสเตอร์ (Chester, 1938 อ้างถึงใน สวัสดิ์ ภูทอง, 2546) มาเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยประสิทธิผล ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการ และนำแนวคิดของ มาสโลว์ (Maslow, 1970) มาเป็นแนวทางในการศึกษาความพึงพอใจ ส่วนการบริหารจัดการอุทยาน ผู้วิจัยได้นำแนวคิดของ ดร.นรี เอมพันธ์ (2555) มาเป็นแนวทางในการศึกษา ประกอบด้วย การจัดการด้านพื้นที่ การท่องเที่ยวและนันทนาการ และการมีส่วนร่วมของประชาชน และนำแนวคิดของ ธงชัย สันติวงษ์ (2543) มาเป็นแนวทางในการศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากร โดยสรุปกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

ภาพที่ 2.1 ตัวแปรที่จะศึกษาตามกรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3 วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย” ผู้วิจัยได้ศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และผลงานวิจัยต่างๆ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการศึกษาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยมีระเบียบและวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

- 3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
- 3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- 3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ
- 3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล
- 3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล
- 3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ศึกษากับประชากรและกลุ่มตัวอย่างดังนี้

3.1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ สถิตินักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ตั้งแต่กรกฎาคม 2556 - สิงหาคม 2556 จำนวน 5,723 คน

3.1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) จากประชากรจำนวน 5,723 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน โดยแจกแบบสอบถามแก่ผู้มาใช้บริการของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2557 ถึง เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2557 โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรในการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Taro Yamane (1973)

$$n = \frac{N}{1 + N e^2}$$

กำหนดให้ n = จำนวนนักท่องเที่ยวตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา

e = ค่าความคลาดเคลื่อนของการศึกษา (เท่ากับ 0.05)

N = จำนวนนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ ในช่วงเดือนกรกฎาคม - สิงหาคม 2556 (5,723 คน)

ในการศึกษาครั้งนี้ $N = 5,723$

$e = 0.05$

แทนค่าในสูตร $= \frac{5,723}{1 + 5,723 (0.05)^2}$

$$\begin{aligned}
 &= \frac{5,723}{1+5,723 (0.0025)} \\
 &= \frac{5,723}{15.30} \\
 &= 374.05
 \end{aligned}$$

เมื่อแทนค่าในสูตรจะได้จำนวนนักท่องเที่ยวตัวอย่าง จำนวน 374.05 ราย ซึ่งผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลสำหรับการศึกษาคั้งนี้ จำนวนทั้งสิ้น 400 ราย

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย สร้างขึ้นโดยมีขั้นตอน ดังนี้

3.2.1 ศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาและเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา และนำมาสร้างเป็นแบบสอบถาม โดยกำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม ขอบเขต และเนื้อหาให้ครอบคลุมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา

3.2.2 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไข เนื้อหา และภาษาที่ใช้ให้มีความชัดเจน เข้าใจตรงกันสำหรับผู้ตอบแบบสอบถาม

3.2.3 นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วนำไปใช้กับประชากรทั้งหมดที่ศึกษาโดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวม เป็นแบบสอบถามที่เป็นคำถามแบบปลายปิด (Closed Form) และปลายเปิด (Open Form) สำหรับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ในแต่ละด้านดังนี้

ส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย ด้านการจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 20 ข้อ ลักษณะข้อคำถามในตอนี่ 2 กำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาค (Interval Scale)

ส่วนที่ 3 ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จำนวน 10 ข้อ

ลักษณะข้อคำถามในตอนี่ 2 กำหนดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาค (Interval Scale) ซึ่งมีเกณฑ์การให้คะแนน แบ่งเป็น 5 ระดับ คือ

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	ปฏิบัติมากที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	ปฏิบัติมาก
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	ปฏิบัติปานกลาง
ระดับคะแนน 2	หมายถึง	ปฏิบัติน้อย
ระดับคะแนน 1	หมายถึง	ปฏิบัติน้อยที่สุด

จากนั้น นำมาคำนวณหาค่าเฉลี่ยและแปลความหมายระดับค่าเฉลี่ยที่มีต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ โดยแบ่งเป็น 5 ระดับ ซึ่งมีสูตรในการคำนวณ ค่าเฉลี่ย ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงกว้างคะแนนระหว่างชั้น} &= \frac{(\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด})}{\text{จำนวนชั้น}} \\ \text{ซึ่งแทนค่าได้} &= \frac{(5 - 1)}{3} \\ &= 1.33 \end{aligned}$$

เกณฑ์ในการแปลผลคะแนนประสิทธิผลการบริหารจัดการตามลักษณะข้อคำถามที่ได้จากการคำนวณค่าเฉลี่ย จากสูตรหารระดับชั้นเท่ากับ 1.33 โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

เกณฑ์ในการแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการ โดยแบ่งออกเป็น 4 ระดับ ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	แปลความหมาย
มากกว่า 0.91	สูงมาก
0.71 – 0.90	สูง
0.30 – 0.70	ปานกลาง
น้อยกว่า 0.30	ต่ำ

การวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ส่วนที่ 1-3 เป็นคำถามชนิดปลายปิด (Close - Ended Question) และส่วนที่ 4 เป็นคำถามชนิดปลายเปิด (Open - Ended Question) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ส่วนที่ 3 ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการสำหรับการพัฒนา แก้ไข และปรับปรุง ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

3.3 การสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบเครื่องมือ

3.3.1 การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำโดยใช้กรอบความคิดของการทำวิจัย ได้แก่ ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย และปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว โดยรายละเอียดของขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือดังต่อไปนี้

3.3.1.1 ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากตำรา แนวคิด ทฤษฎี หนังสือหรือเอกสารทางวิชาการ วิทยานิพนธ์ ผลงานวิจัยต่างๆ และเอกสารอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขตในการศึกษาและเป็นแนวทางในการสร้างข้อคำถาม เพื่อให้ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3.1.2 รวบรวมเนื้อหาและสาระต่างๆ ที่ได้จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถาม กำหนดโครงสร้างแบบสอบถาม โดยกำหนดขอบเขตและเนื้อหาให้ครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

3.3.1.3 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

3.3.1.4 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน จำนวน 20 ข้อ

3.3.1.5 สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย แบ่งเป็น 2 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว จำนวน 10 ข้อ

3.3.1.6 นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบ ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ และนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้ว เสนออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้งหนึ่ง ถ้ามีข้อแก้ไขดำเนินการตามคำแนะนำ หลังจากนั้นดำเนินการจัดทำเป็นแบบสอบถาม

3.3.2 การตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

3.3.2.1 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขสมบูรณ์แล้วและผ่านการตรวจสอบจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยการวิเคราะห์เนื้อหาและตรวจสอบเครื่องมือวิจัยคือค่าความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ (Item Objective Congruence, IOC) แล้วนำไปลองใช้ (Try Out) กับนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย จำนวน 30 คน และนำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Validity) แล้วไปทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นเป็นรายข้อ และค่าความเชื่อมั่นรวม โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ค่าที่ได้เท่ากับ 0.95

3.4 การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ขอความอนุเคราะห์จากหลักสูตรสาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้มีหนังสือถึงหัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการแจกแบบสอบถามในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย แก่นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จากนั้นนำแบบสอบถามมาตรวจสอบความสมบูรณ์และลงรหัส (Coding) นำไปประมวลผลข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3.5 การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามทั้งหมดมาวิเคราะห์ และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งมีขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.5.1 ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามทุกฉบับ จำนวน 400 ฉบับ จากนั้นจัดหมวดหมู่ของข้อมูลเพื่อทำการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

3.5.2 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาลงรหัส (Coding Sheet) ตามที่กำหนดรหัสไว้ล่วงหน้า

3.5.3 ทำการกรอกข้อมูลตามรหัสลงในโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.5.4 ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลและแก้ไขข้อผิดพลาดที่เกิดจากการกรอกข้อมูล

3.5.5 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.6 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

3.6.1 สถานภาพส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ใช้สถิติร้อยละ (Percentage)

3.6.2 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ใช้สถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.6.3 ใช้ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้ 2 กลุ่ม

3.6.4 ใช้ F-test สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

3.6.5 ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันอย่างง่าย (Pearson Correlation Coefficient) เพื่อหาค่าความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปร โดยทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติและประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และเพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ตั้งแต่เดือนกรกฎาคม 2557 - สิงหาคม 2557 จำนวน 400 คน จากประชากร จำนวน 5,723 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มสุทธาโร ยามาเน่ และการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t - test การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) โดยแบ่งการนำเสนอข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย
- 4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การนำเสนอการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1.1 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

4.1.2 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยวิเคราะห์เป็นรายด้าน จากค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.1.3 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้วยการทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA)

4.1.4 เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation)

4.2 สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในการแปลความหมายในการวิเคราะห์ข้อมูลและผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์และอักษรย่อที่ใช้ในการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการแปลความหมายของข้อมูล ดังนี้

N	หมายถึง	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	หมายถึง	ค่าเฉลี่ย
S.D.	หมายถึง	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
SS	หมายถึง	ผลรวมของความแปรปรวน
df	หมายถึง	ค่าองศาความเป็นอิสระ (Degree of Freedom)
MS	หมายถึง	ค่าเฉลี่ยของความแปรปรวน
t	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากแบบแจกแจงแบบ t
F	หมายถึง	ค่าที่ใช้พิจารณาความนัยสำคัญจากแบบแจกแจงแบบ F
p	หมายถึง	ค่านัยสำคัญทางสถิติ
r	หมายถึง	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่าย
Sig	หมายถึง	ระดับนัยสำคัญทางสถิติ (Significance)
*	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
**	หมายถึง	มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4.3 ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

4.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่

- 1) ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้
- 2) ตัวแปรด้านการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน

4.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

4.4 การเสนอผลการวิเคราะห์วิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้ค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้การทดสอบค่า t และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ระดับค่าเฉลี่ย	แปลความหมาย
3.68 – 5.00	มาก
2.34 – 3.67	ปานกลาง
1.00 – 2.33	ต่ำ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	แปลความหมาย
มากกว่า 0.91	สูงมาก
0.71 – 0.90	สูง
0.30 – 0.70	ปานกลาง
น้อยกว่า 0.30	ต่ำ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ตามลำดับดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามที่เป็นกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ค่าร้อยละ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ ระดับการศึกษา และรายได้ ดังตารางที่ 4.1–4.5

ตารางที่ 4.1 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	186	46.50
หญิง	214	53.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.1 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 53.50 และเป็นเพศชาย จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.50

ตารางที่ 4.2 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 18 ปี	18	4.50
19-30 ปี	139	34.70
31 - 40 ปี	148	37.00
41 ปีขึ้นไป	95	23.80
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.2 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 37.00 รองลงมา มีอายุระหว่าง 19 - 30 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 และอายุนักท่องเที่ยวที่มีอายุน้อยที่สุด คือ ต่ำกว่า 18 ปี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50

ตารางที่ 4.3 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ

อาชีพ	จำนวน	ร้อยละ
รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	127	31.70
ธุรกิจส่วนตัว	103	25.80
พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน	84	21.00
เกษตรกร	44	11.00
อาชีพอื่น ๆ (ระบุ).....	42	10.50
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.3 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80 รองลงมา มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.80 และอาชีพของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีอายุน้อยที่สุด คือ อาชีพอื่นๆ จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 10.50

ตารางที่ 4.4 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา

ระดับการศึกษา	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	11	2.80
มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	34	8.50
ปวส. หรือเทียบเท่า	74	18.50
ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	281	70.30
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.4 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษา ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 281 คน คิดเป็นร้อยละ 70.3 รองลงมา มีระดับการศึกษา ปวส. หรือเทียบเท่า จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 18.5 และระดับการศึกษาของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีระดับการศึกษาเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 2.8

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้

รายได้	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 5,000 บาท	16	4.00
5,001 – 10,000 บาท	59	14.80
10,001 ขึ้นไป	325	81.30
รวม	400	100

จากตารางที่ 4.5 ผลการวิเคราะห์โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage) พบว่า นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้ 10,001 ขึ้นไป จำนวน 325 คน คิดเป็นร้อยละ 81.30 รองลงมา มีรายได้ 5,001-10,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 14.80 และรายได้ของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีรายได้เฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 4.00

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้าน และโดยรวมทุกด้าน

ตารางที่ 4.6 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	ระดับประสิทธิผล		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง	3.74	0.57	มาก
2. การได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ	3.65	0.63	ปานกลาง
3. อุทยานแห่งชาติได้อนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ดี	3.72	0.62	มาก
4. อุทยานแห่งชาติมีการใส่ใจดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน	3.65	0.71	ปานกลาง
5. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์และอื่นๆ ให้ช่วยเกิดความรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น	3.53	0.71	ปานกลาง
รวม	3.66	0.49	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.6 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง ($\bar{X} = 3.74$) อุทยานแห่งชาติได้อนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ดี ($\bar{X} = 3.72$) การได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติมีการใส่ใจดูแลสภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์และอื่นๆ ให้ช่วยเกิดความรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ระดับประสิทธิผล		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	3.72	0.63	มาก
2. การดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยเป็นอย่างดี	3.69	0.67	ปานกลาง
3. อุทยานแห่งชาติได้อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	3.72	0.61	มาก
4. อุทยานแห่งชาติได้จัดทำแผนที่และป้ายแสดงจุดเสี่ยงเพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว	3.70	0.62	ปานกลาง
5. ความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ	3.71	0.64	มาก
รวม	3.71	0.50	มาก

จากตารางที่ 4.7 ผลการวิเคราะห์ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว กับ อุทยานแห่งชาติได้อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.72$) มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ ($\bar{X} = 3.71$) อุทยานแห่งชาติได้จัดทำแผนที่และป้ายแสดงจุดเสี่ยงเพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.70$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยเป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

ตารางที่ 4.8 สรุปผลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์เป็นรายด้านและโดยรวมทุกด้าน

ข้อความคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย	ระดับประสิทธิผล		แปลความหมาย
	$\bar{X}$	S.D.	
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	3.66	0.49	ปานกลาง
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.71	0.50	มาก
รวม	3.68	0.47	ปานกลาง

จากตารางที่ 4.8 ผลการวิเคราะห์สรุปผลระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ใช้ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.68$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มากกว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ

การวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 1 นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย อยู่ในระดับมาก

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 3 วิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้ t-test เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้ 2 กลุ่ม และใช้ F-test สำหรับทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่จำแนกได้มากกว่า 2 กลุ่ม โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

ตารางที่ 4.9 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามเพศ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	sig
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	ชาย	186	3.730	.5064	.706	.805
	หญิง	214	3.694	.5038		
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ชาย	186	3.640	.4965	-.765	.979
	หญิง	214	3.678	.4862		
รวม	ชาย	186	3.685	.4739	-.020	.864
	หญิง	214	3.686	.4697		

จากตารางที่ 4.9 เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ							
	ต่ำกว่า 18 ปี		19-30 ปี		31 - 40 ปี		41 ปี ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	3.67	0.36	3.73	0.48	3.70	0.51	3.68	0.53
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.66	0.31	3.68	0.44	3.68	0.50	3.58	0.54
รวม	3.66	.31	3.71	0.44	3.69	0.48	3.63	0.51

ตารางที่ 4.10 จำแนกตามอายุ พบว่า โดยรวมทุกกลุ่มอายุอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกลุ่มอายุ 19 - 30 ปี อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ทุกกลุ่มของอายุอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นกลุ่มอายุ 19 - 30 ปี อยู่ในระดับมาก ส่วนด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทุกกลุ่มของอายุ อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.11 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอายุ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	ระหว่างกลุ่ม	.153	3	.051	.199	.897
	ภายในกลุ่ม	101.399	396	.256		
	รวม	101.552	399			
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.764	3	.255	1.057	.367
	ภายในกลุ่ม	95.348	396	.241		
	รวม	96.112	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.351	3	.117	.526	.665
	ภายในกลุ่ม	88.190	396	.223		
	รวม	88.542	399			

จากตารางที่ 4.11 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุแตกต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.12 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยจำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา							
	ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3		มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า		ปวส. หรือเทียบเท่า		ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	3.74	0.54	3.60	0.42	3.67	0.48	3.73	0.51
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.67	0.68	3.62	0.47	3.61	0.49	3.67	0.48
รวม	3.70	0.59	3.61	0.43	3.64	0.45	3.70	0.47

ตารางที่ 4.12 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ทุกกลุ่มของ อาชีพอยู่ในระดับมาก ยกเว้นกลุ่มมัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า และปวส. หรือเทียบเท่า อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทุกอยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.13 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามระดับการศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	ระหว่างกลุ่ม	.631	3	.210	.825	.481
	ภายในกลุ่ม	100.921	396	.255		
	รวม	101.552	399			
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.293	3	.098	.404	.750
	ภายในกลุ่ม	95.818	396	.242		
	รวม	96.112	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.409	3	.136	.613	.607
	ภายในกลุ่ม	88.132	396	.223		
	รวม	88.542	399			

จากตารางที่ 4.13 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.14 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการ การท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ

ประสิทธิผลการ บริหารจัดการ การท่องเที่ยว	ระดับประสิทธิผลการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยาน แห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ									
	รับราชการ/ พนักงาน รัฐวิสาหกิจ		ธุรกิจ ส่วนตัว		พนักงาน บริษัท/ องค์กร เอกชน		เกษตรกร		อื่นๆ	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการ ให้บริการอุทยาน แห่งชาติภูเรือ	3.70	0.56	3.76	0.45	3.60	0.50	3.77	0.49	3.73	0.41
2. ด้านความพึงพอใจ ของนักท่องเที่ยว	3.66	0.56	3.66	0.42	3.56	0.44	3.76	0.52	3.72	0.41
รวม	3.68	0.53	3.71	0.40	3.58	0.46	3.77	0.49	3.73	0.39

ตารางที่ 4.14 พบว่า จำแนกตามอาชีพโดยรวมอยู่ในระดับมาก ยกเว้น อาชีพรับราชการ/
พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นราย
ด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ทุกกลุ่มของอาชีพ
อยู่ในระดับมาก ยกเว้นอาชีพ รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน
อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ทุกกลุ่มของอาชีพ อยู่ในระดับมาก
ยกเว้นกลุ่มอาชีพรับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ และพนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน อยู่ในระดับ
ปานกลาง

ตารางที่ 4.15 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามอาชีพ

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	ระหว่างกลุ่ม	1.486	3	.372	1.467	.212
	ภายในกลุ่ม	100.065	395	.253		
	รวม	101.552	399			
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	1.486	3	.371	1.550	.187
	ภายในกลุ่ม	94.626	395	.240		
	รวม	96.112	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.367	3	.342	1.548	.188
	ภายในกลุ่ม	87.175	395	.221		
	รวม	88.542	399			

จากตารางที่ 4.15 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอาชีพแตกต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ทั้งในภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4.16 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แสดงการวิเคราะห์ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้					
	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001-10,000 บาท		10,000 บาท ขึ้นไป	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ	3.71	.39	3.61	0.45	3.72	0.51
2. ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	3.76	0.43	3.58	0.48	3.66	0.49
รวม	3.73	0.37	3.60	0.44	3.69	0.47

ตารางที่ 4.16 พบว่า จำแนกตามรายได้โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้น รายได้ ต่ำกว่า 5,000 บาท อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ทุกกลุ่มของรายได้อยู่ในระดับมาก ยกเว้นรายได้ 5,001-10,000 บาท อยู่ในระดับปานกลาง

ตารางที่ 4.17 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามรายได้

ประสิทธิผลการบริหาร จัดการ การท่องเที่ยว	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p
1. ด้านการบรรลุ วัตถุประสงค์ ของการให้บริการอุทยาน แห่งชาติภูเรือ	ระหว่างกลุ่ม	.708	2	.354	1.393	.249
	ภายในกลุ่ม	100.844	397	.254		
	รวม	101.552	399			
2. ด้านความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยว	ระหว่างกลุ่ม	.484	2	.242	1.005	.367
	ภายในกลุ่ม	95.628	397	.241		
	รวม	96.112	399			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	.534	2	.267	1.205	.301
	ภายในกลุ่ม	88.007	397	.222		
	รวม	88.542	399			

จากตารางที่ 4.17 การเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ระหว่างผู้ตอบแบบสอบถามที่มีรายได้แตกต่างกัน มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ในภาพรวมและรายด้านพบว่าไม่แตกต่างกัน การวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย แตกต่างกัน

ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ในภาพรวมและราย ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตอนที่ 5 วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ตารางที่ 4.18 วิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

การบริหารจัดการการท่องเที่ยว	ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย		
	r	Sig	ความสัมพันธ์
1. การจัดการพื้นที่	.541**	.000	ปานกลาง
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ	.410**	.000	ปานกลาง
3. การบริหารจัดการทรัพยากร	.475**	.000	ปานกลาง
4. การมีส่วนร่วมของประชาชน	.813**	.000	สูง
รวม	.630**	.000	ปานกลาง

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 4.18 ผลการวิเคราะห์หาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยการทดสอบสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.63$) ในทิศทางเดียวกันเมื่อแยกเป็นรายข้อพบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนอยู่ในระดับสูง นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

การวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐานที่ 3 ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลางต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาวิจัยเรื่องประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลและเพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

การศึกษาคั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มนักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการที่อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ในช่วงกรกฎาคม 2557 - สิงหาคม 2557 จำนวน 400 คน จากประชากร 5,723 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มของทอโรยาโมเน่ การสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นที่ฉบับเท่ากับ 0.95

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์โดยผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติแบ่งออกเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย คือ การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ โดยใช้การทดสอบค่าสถิติ t การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.05

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 หาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Correlation Coefficient)

ผู้วิจัยได้นำมาสรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

5.1 สรุปผลการวิจัย

5.2 อภิปรายผล

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ผู้วิจัย นำเสนอข้อสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

5.1.1 ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จากการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.56$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.71$) มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มากกว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ($\bar{X} = 3.66$) ซึ่งสามารถสรุปประสิทธิผลในรายด้านได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.66$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง ($\bar{X} = 3.74$) อุทยานแห่งชาติได้อนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ดี ($\bar{X} = 3.72$) การได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติมีการใส่ใจดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ($\bar{X} = 3.65$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์และอื่นๆ ให้ช่วยเกิดความรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ($\bar{X} = 3.53$) ตามลำดับ

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.71$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่อุทยานแห่งชาติได้อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม ($\bar{X} = 3.72$) มีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ ($\bar{X} = 3.71$) อุทยานแห่งชาติได้จัดทำแผนที่และป้ายแสดงจุดเสี่ยง เพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ($\bar{X} = 3.70$) ส่วนข้อที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย เป็นอย่างดี ($\bar{X} = 3.69$) ตามลำดับ

5.1.2 เปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

จากการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย โดยจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ พบว่า นักท่องเที่ยวผู้มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกันมีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

5.1.3 หาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

จากการศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากรและการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยในภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.36$) ในทิศทางเดียวกัน เมื่อแยกเป็นรายข้อ พบว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนมีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย อยู่ในระดับสูง นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีประเด็นที่น่าสนใจและนำมาอภิปรายผล ดังนี้

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยมากกว่า ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ ซึ่งสามารถอธิบายรายละเอียด ได้ดังนี้

ด้านที่ 1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ

พบว่า ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง อุทยานแห่งชาติได้อนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ดี และการได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ และอุทยานแห่งชาติมีการใส่ใจดูแลสภาพสิ่งแวดล้อม และทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่านักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ต้องการที่จะมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจ ชมความสวยงามทางธรรมชาติ ซึ่งนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการบริการที่มีตามที่คาดหวังอยากเห็นความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่และต้องการที่จะได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ จากเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พร้อมทั้งมีกิจกรรมการท่องเที่ยวเพื่อให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลิน และมีความสุขจากการท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนพันธ์ คำแพง (2555) กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ เพลิดเพลินและมีความสุขจากการท่องเที่ยวหรือนันทนาการนอกเวลางานตามปกติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวเชิงนิเวศให้ความ

สำคัญต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวมากเพราะกิจกรรมต่างๆ นั้น จะเป็นสื่อกลางนำการท่องเที่ยวไปสู่เป้าหมายได้ กิจกรรมที่เหมาะสมจึงควรเป็นกิจกรรมที่เน้นการศึกษาหาความรู้ในระบบนิเวศและวัฒนธรรมท้องถิ่นควบคู่ไปกับการได้รับความเพลิดเพลิน ทั้งนี้ต้องเป็นกิจกรรมที่มีผลกระทบน้อยที่สุดหรือเป็นผลกระทบที่สามารถป้องกันหรือแก้ไขได้

ด้านที่ 2 ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดเรียงจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ มีความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว กับ อุทยานแห่งชาติได้อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสมมีความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ และอุทยานแห่งชาติได้จัดทำแผนที่และป้ายแสดงจุดเสี่ยงเพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่า นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ มีความพึงพอใจที่ต้องการให้การดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ มีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกในการแนะนำการท่องเที่ยว พร้อมทั้งจัดทำแผนที่และป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยว จุดเสี่ยงหรืออันตรายสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กาญจนพันธ์ คำแพง (2555) ให้ความหมาย การบริหารการท่องเที่ยวและนันทนาการ หมายถึง การบริหารอุทยานแห่งชาติในด้านการใช้ประโยชน์จากการท่องเที่ยว การพักผ่อนใจ และการนันทนาการของประชาชนที่เข้ามาใช้ประโยชน์ภายในอุทยาน และได้กล่าวถึงหลักการในการบริหาร ดังนี้

1) มีการควบคุม ดูแลและรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้คงสภาพเดิมมากที่สุดโดยเน้นถึงความยั่งยืนของทรัพยากรธรรมชาติ ภายใต้ขีดความสามารถในการยอมรับได้ ทั้งนี้ อุทยานส่วนใหญ่จะเน้นถึงการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ซึ่งหลีกเลี่ยงจากการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ธรรมชาติคงอยู่สำหรับประชาชนในยุคถัดไป นอกจากนี้ควรมีระบบการติดตามตรวจสอบและวัดผลเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวภายในอุทยาน

2) มีการให้ความรู้และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการอนุรักษ์ให้แก่นักท่องเที่ยวภาคเอกชนและชุมชน โดยรวมถึงพัฒนาและเพิ่มขีดความสามารถให้ประชาชนในท้องถิ่นมีบทบาทและมีส่วนร่วมมากขึ้นในการบริหารการท่องเที่ยวภายในอุทยานรวมถึงมีการทำวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบจากการท่องเที่ยวภายในอุทยาน

3) จัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของพื้นที่ ทั้งนี้รวมถึงระบบการรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวและกิจกรรมนันทนาการที่เหมาะสม ควรมีการออกแบบสิ่งก่อสร้างภายในอุทยานให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมมากที่สุด โดยพยายามใช้วัสดุภายในท้องถิ่นเป็นหลัก นอกจากนั้นควรมีการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานสำหรับการท่องเที่ยว เช่น การแบ่งเขต ป้ายสื่อความหมาย เส้นทางเดินธรรมชาติ พื้นที่ตั้งแคมป์ การจัดการขยะ ศูนย์การศึกษาและประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้

พบว่า ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ สามารถอภิปรายได้ว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ ที่แตกต่างกันไม่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะว่ากลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ต้องการที่มาท่องเที่ยวเพื่อต้องการมาสัมผัสความสวยงามตามธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ และต้องการศึกษาธรรมชาติ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกของนักท่องเที่ยว มีการจัดทำแผนที่และป้ายแสดงสถานที่ท่องเที่ยว จุดเสี่ยงหรืออันตรายสำหรับนักท่องเที่ยว เพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งสอดคล้องกับ พระมหาเดชนันท์ สิทธาภิภู (ผกา) (2554) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการให้บริการของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัมีทัศนคติในประสิทธิภาพการให้บริการแก่ประชาชนของเทศบาลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร แตกต่างกันในขณะที่เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนระดับการศึกษา ซึ่งไม่สอดคล้องกับ ปิยะ หนูนิล (2547) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการให้บริการในอุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย ที่นักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างของเพศ ระดับการศึกษา ภูมิลำเนา ความรู้ สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายธรรมชาติ มีความพึงพอใจต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่แตกต่างกัน ส่วนนักท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างของเพศ สิ่งอำนวยความสะดวก และการสื่อความหมายธรรมชาติ มีความพึงพอใจต่อการให้บริการที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อหาปัจจัยการบริหารจัดการการท่องเที่ยวที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ประกอบด้วย การจัดการพื้นที่ กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ การบริหารจัดการทรัพยากร และการมีส่วนร่วมของประชาชน มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับปานกลาง ต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ดรชณี เอมพันธ์ (2555) กล่าวถึง พันธกิจของการจัดการอุทยานแห่งชาติ ต้องมีการรักษาความหลากหลายและความมั่นคงทางระบบนิเวศ เพื่อสมดุลและบริการทางสิ่งแวดล้อม การบริการนันทนาการและการท่องเที่ยว การบริการให้ความรู้และแหล่งศึกษาวิจัยและต้องเป็นแหล่งช่วยเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของท้องถิ่น

5.3 ข้อเสนอแนะ

5.3.1 ข้อเสนอแนะระดับนโยบาย

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย พบว่าประสิทธิผลการบริหารจัดการอยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นควรดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาในด้านต่างๆ ดังนี้

5.3.1.1 ด้านการบริหารจัดการ ควรดำเนินการด้วยการส่งเสริมการบริหารจัดการพื้นที่ภายในอุทยานแห่งชาติ โดยให้มีการบริหารจัดการในพื้นที่แบบกลุ่มดูแลพื้นที่ป่า โดยให้มีประชาชน เข้ามามีส่วนร่วมเป็นที่ปรึกษาอุทยานแห่งชาติ เพื่อดำเนินการป้องกันรักษาป่าพื้นที่อุทยานแห่งชาติ และเจ้าหน้าที่ควรมีการให้ข้อมูลความรู้ในด้านกฎหมายให้กับประชาชน บังคับใช้กฎหมายอย่างเด็ดขาดอย่างเท่าเทียมกัน เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันดูแลพื้นที่

5.3.1.2 ด้านการบริการการท่องเที่ยว ควรมีการพัฒนาระบบการจองบ้านพักผ่านอินเทอร์เน็ต การชำระเงินค่าธรรมเนียม ผ่านระบบออนไลน์ และร้านสะดวกซื้อหรือไปรษณีย์ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว รวมทั้งการพัฒนาสิ่งก่อสร้างให้เหมาะสม สะดวก สะอาด สวยงาม เพื่อรองรับการให้บริการแก่นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศ เพื่อรองรับการเปิดประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (AEC) ในปี 2558

5.3.1.3 ด้านการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและการเตือนภัย ควรมีการพัฒนาระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับสภาพพื้นที่ สภาพภูมิอากาศและภัยธรรมชาติ เพื่อให้รับรู้ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงของสถานะอากาศ สภาพพื้นที่ สภาพแวดล้อม และจัดเตรียมพื้นที่รองรับกรณีการเกิดภัยพิบัติ ในลักษณะของศูนย์ข้อมูลติดตามการเปลี่ยนแปลงพื้นที่ป่า และเตือนภัยโดยมีการสำรวจข้อมูลพื้นที่และจุดเสี่ยงภัยต่างๆ

5.3.2 ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

5.3.2.1 ให้หน่วยงานอุทยานแห่งชาติภูเรือพิจารณานำข้อเสนอแนะและความต้องการของนักท่องเที่ยวมาพัฒนาและปรับปรุงการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือให้ดีขึ้น

5.3.2.2 ควรมีการจัดฝึกอบรมในด้านต่างๆ ให้กับเจ้าหน้าที่หรือบุคลากรภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ

5.3.2.3 ควรมีการปรับปรุงเส้นทางในการเดินทางไปท่องเที่ยวในบริเวณพื้นที่อุทยานแห่งชาติภูเรือให้มีความสะดวกมากยิ่งขึ้น

5.3.2.4 ควรมีการจัดทำข้อมูลสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆ ของอุทยานแห่งชาติภูเรือทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นสิ่งดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจในการมาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ

5.3.3 ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

5.3.3.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการศึกษาความสำเร็จของการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ อย่างต่อเนื่องเพื่อทราบถึงปัญหาในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเพื่อจะไปเป็นแนวทางให้กับอุทยานแห่งชาติอื่นๆ ต่อไป

5.3.3.2 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีผลต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อนำข้อมูลไปพัฒนาอุทยานแห่งชาติต่อไป

บรรณานุกรม

GRAD VRU

บรรณานุกรม

- กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช. (2557). ข้อมูลอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย
สืบค้นจาก http://park.dnp.go.th/visitor/nationparkshow.php?PTA_CODE=1016
- กรมป่าไม้. (2548). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. สืบค้นจาก <http://www.forest.go.th/WEFCOM/Part2TAT.html>
- กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม. (2548). การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ.
สืบค้นจาก <http://www.old.deqp.go.th/info/showNGODtl.jsp?ngolD=136en>
- กุลธน ธนาพงศธร. (2532). การบริหารงานบุคคล. เอกสารการสอนชุดวิชา 32304 สาขา
วิทยาการจัดการ. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2544). แผนปฏิบัติการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแห่งชาติ.
กรุงเทพฯ: อัสชา.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2537). แผนการตลาดการท่องเที่ยว. กรุงเทพฯ:
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2542). รายงานขั้นสุดท้ายของการดำเนินการเพื่อกำหนด
นโยบายการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ. พิมพ์ครั้งที่ 2 .กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- กองวางแผนโครงการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2540). บทบาทของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว
ต่อการการพัฒนาเศรษฐกิจรายงานผลการดำเนินงาน. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่ง
ประเทศไทย.
- กิตติศักดิ์ ทิมพูล (2554). คุณภาพการให้บริการของกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- กาญจนพันธ์ คำแหง. (2555). แนวทางในการบริหารจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติธารโบกขรณี
จังหวัดกระบี่. ประเมินตำแหน่งนักวิชาการป่าไม้ ระดับชำนาญการพิเศษ กรมอุทยาน
แห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- จรัส สุวรรณมาลา. (2539). การตรวจสอบผลการดำเนินงาน: กลยุทธ์ในการปรับปรุงบริการ
ภาครัฐ. เอกสารวิชาการปีแห่งการส่งเสริมการบริการประชาชนของรัฐ ลำดับที่ 11.
กรุงเทพฯ: กราฟิฟอร์แมท (ประเทศไทย) จำกัด.
- จิรพรรณ กาญจนจิตรา. (2540). สังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเบื้องต้น. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ฉลองศรี พิมพ์สมพงศ์. (2550). การวางแผนและการพัฒนาตลาดการท่องเที่ยว. พิมพ์ครั้งที่ 6.
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ดรชณี เอ็มพันธุ์. (2555). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศคอนวนศาสตร์. กรุงเทพฯ:
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

- เดชา ไต้สูงเนิน. (2543). การบริหารจัดการการท่องเที่ยวเกษตร กรณีศึกษาบ้านม่วงคำ ตำบล
โป่งแยง อำเภอแมริม จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ติน ปรัชญพฤทธิ. (2535). ศัพท์รัฐประศาสนศาสตร์. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวี นาคบุตร. (2545). ปัญหาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษานอกระบบ.
นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ทองหล่อ เดชไทย. (2544). การบริหารเชิงกลยุทธ์สำหรับหน่วยงานสาธารณสุขกรุงเทพฯ.
ภาควิชาการบริการงานสาธารณสุข คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ทิพาดี เมฆสุวรรณ. (2539). การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์. เอกสารวิชาการปีแห่งการส่งเสริมการบริการ
ประชาชนของรัฐ ลำดับที่ 11. กรุงเทพฯ: บริษัท กราฟิฟออร์แมท (ประเทศไทย) จำกัด.
- ธนา รัตน์ประโคน. (2549). การประเมินมูลค่าแหล่งท่องเที่ยว: กรณีศึกษาเกาะเสม็ด จังหวัด
ระยอง. วิทยานิพนธ์เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). องค์การและการบริหาร. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ธงชัย สันติวงษ์. (2543). หลักการจัดการ. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- นภวรรณ ฐานะกาญจน์. (2547). การจัดการผลกระทบด้านนันทนาการในอุทยานแห่งชาติ
ในรายงานสัมมนาการจัดการจัดการอุทยานแห่งชาติสำหรับผู้บริหารระดับสูง ระหว่าง
วันที่ 24-25 สิงหาคม พ.ศ. 2546 และการฝึกอบรมหลักสูตรหลักการจัดการอุทยาน
แห่งชาติ สำหรับหัวหน้าอุทยานแห่งชาติ ระหว่างวันที่ 24-30 สิงหาคม พ.ศ. 2546.
กรุงเทพฯ: สำนักอุทยานแห่งชาติ.
- นงนุช ผ่องศรี. (2556). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน โดยการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในเขตอุทยานแห่งชาติ จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏ
สวนดุสิต.
- บุญทัน ดอกไธสง. (2537). การจัดองค์การ. พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพฯ: มหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย.
- บุญเรียง ขจรศิลป์. (2528). การสร้างแบบวัดเจตคติ. วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์. 2(4), 25-28.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2554). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์. เชียงใหม่: คณะมนุษยศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยพร ทาวีกุล. (2544). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน:
กรณีศึกษาบ้านไหล่หิน ต.ไหล่หิน อ.เกาะคา จ.ลำปาง. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ปิยะ หนูนิล. (2547). ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และการ
ให้บริการในอุทยานแห่งชาติศรีสัชนาลัย จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์
วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรป่าไม้ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- พยางค์ ฉัตรวิรุฬห์. (2543). กฎหมายว่าด้วยการป่าไม้. กรุงเทพฯ: บริษัท อนิเมท พรินท์ แอนด์ ดีไซน์
จำกัด.
- ไพบุลย์ ช่างเรียน. (2532). วัฒนธรรมการบริหาร. กรุงเทพฯ: อักษรเจริญทัศน์.

- พระมหาเถรจันทร์ สิทธาภิภู (ผากา). (2554). **ประสิทธิผลการให้บริการของเทศบาลตำบลดงเย็น อำเภอเมือง จังหวัดมุกดาหาร**. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ภัทรพร จันตะนี. (2555). **การจัดการท่องเที่ยวบนพื้นฐานของชุมชน กรณีศึกษาวิสาหกิจชุมชน เห็ดตับเต่า ตำบลสามเรือน อำเภอบางปะอิน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา**. พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ยงยุทธ เกษสาคร. (2545). **การวางแผนและนโยบายทางด้านทรัพยากรมนุษย์**. กรุงเทพฯ: สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- ยุพาพร รุปงาม. (2545). **การมีส่วนร่วมของข้าราชการสำนักงานงบประมาณในการปฏิรูประบบราชการ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- โยธิน จันทวี. (2545). **การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของชุมชนบนพื้นที่สูง: กรณีศึกษา โครงการสถานีสาธิตและถ่ายทอดการเกษตร ป่าไม้ สิ่งแวดล้อม อันเนื่องมาจาก พระราชดำริ**. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการมนุษย์กับสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542**. กรุงเทพฯ: เจริญทัศน์การพิมพ์.
- รัฐจวน ทองรอด. (2542). **ท่องเที่ยวไทยในสหัสวรรษใหม่จะเป็นอย่างไร. จุลสารการท่องเที่ยว**. 2(4), 27-28.
- จำเริญพรธม แก้วสุริยะ. (2544). **หลักการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน**. เชียงใหม่: บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- วรเดช จันทรศร และ ไพโรจน์ ภัทรนรากุล. (2541). **การประเมินผลในระบบเปิด**. กรุงเทพฯ: สหยาบสื่อและการพิมพ์ จำกัด.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2545). **การบริหารเมืองหลวงและการบริหารท้องถิ่น: สหรัฐอเมริกา อังกฤษ ฝรั่งเศส ญี่ปุ่น และไทย**. กรุงเทพฯ: โฟร์เพช.
- วิรัช วิรัชนิภาวรรณ. (2548). **การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตาม รัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ**. กรุงเทพฯ: นิติธรรม.
- วิจิตร ศรีสะอ้าน. (2546). **การเป็นผู้บริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพ**. สัมมนาวิชาการ ทบวงมหาวิทยาลัย ทบวงมหาวิทยาลัยร่วมกับสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชน แห่งประเทศไทย.
- วิวัฒน์ชัย บุญศักดิ์. (2550). **การประเมินแหล่งท่องเที่ยว Tourism Resource Evaluation**. กรุงเทพฯ: สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว.
- วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน. (2531). **การพัฒนาชนบทไทย**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- วนอุทยานแห่งชาติ. (2539). **การศึกษากำหนดแนวทางควบคุมพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะเต่า**. กรุงเทพฯ: วนอุทยานแห่งชาติ.
- ศุภชัยวิชัยป่าไม้. (2541). **คู่มือพัฒนาและออกแบบสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวแบบ การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์**. กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคนอื่นๆ. (2539). **องค์การและการจัดการ**. กรุงเทพฯ: วิสิทธิ์พัฒนา.
- สถาบันวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2540). **รายงานขั้นสุดท้ายการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศ**. กรุงเทพฯ: กองบริการที่ปรึกษา ศูนย์บริการวิชาการ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2542). **การจัดการท่องเที่ยวอย่างเป็นระบบ**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สุรเชษฐ์ เชษฐมาศ และ ศิริลักษณ์ ปิ่นเกษร. (2535). **นันทนาการกับการป่าไม้ชุมชน สาขาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2514). **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: เกษมสุวรรณ.
- สมพงศ์ เกษมสิน. (2523). **การบริหาร**. พิมพ์ครั้งที่ 7. กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- สังัด อุทรานันท์. (2532). **พื้นฐานและหลักการพัฒนาหลักสูตร**. กรุงเทพฯ: มิตรสยาม.
- สวัสดิ์ ภูทอง. (2536). **การพัฒนารูปแบบการเรียนรู้จากประสบการณ์เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตสำหรับผู้ใหญ่ในชุมชนชนบทภาคเหนือ**. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เสาวลี ทองเจิม. (2544). **การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวแบบยั่งยืน: กรณีศึกษาสถานีพัฒนาและส่งเสริมการอนุรักษ์สัตว์ป่าเขาพระแทว จังหวัดภูเก็ต**. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- สำนักงานพัฒนาการท่องเที่ยว ร่วมกับสถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2555). **เอกสารประกอบการอบรม การประชาสัมพันธ์มาตรฐานแหล่งท่องเที่ยว 7 ประเภท**. วันที่ 15 กันยายน 2551. จังหวัดพิษณุโลก.
- สิทธิรัตน์ ปราจีนบุรวรรณ์. (2531). **ขีดความสามารถทางสังคมสำหรับการท่องเที่ยวชายหาดชะอำ**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหิดล.
- เสาวณิต ตั้งตระกูล. (2533). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อสภาพแวดล้อมทางกายภาพบริเวณชายหาดหัวหิน**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย. (2539). **รายงานความก้าวหน้าการดำเนินการเพื่อกำหนดนโยบายการท่องเที่ยวเพื่อรักษาระบบนิเวศน์ (ECO-TOURISM) เสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย**. กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- สรณะ ฉายประเสริฐ. (2541). **ศักยภาพและแนวทางการจัดการอุทยานแห่งชาติเพื่อการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาอุทยานแห่งชาติอ่าวพังงา จังหวัดพังงา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สายสุนีย์ สิงห์ทัศน์. (2555). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บทบาทและการดำเนินงานกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช**. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- สฤกษ์ แสงอรัญญา. (2548). **การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์หรือเชิงนิเวศ (Ecotourism)**. สืบค้นจาก www.dnp.go.th/NPO/html/Tour/Eco_Tour.html.

- อภิวัฒน์ สุวรรณพิพัฒน์. (2551). **ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อการบริการของอุทยานแห่งชาติเกาะช้าง จังหวัดตราด**. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อร่าม สัมพะวงศ์. (2541). **ความพึงพอใจของผู้รับบริการต่อการบริการของสำนักทะเบียนอำเภอศึกษาเฉพาะกรณีสำนักงานทะเบียนอำเภอเขมราฐ จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์ พัฒนาสังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- อัมพร ปานมงคล. (2555). **การนำระบบบูรณาการการจัดการเชิงพื้นที่มาใช้ในการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติตอยสุเทพ-ปุย**. ประเมินตำแหน่งนักวิชาการป่าไม้ ระดับชำนาญการพิเศษ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช.
- อคิน รพีพัฒน์. (2527). **การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาชนบทในสภาพสังคมและวัฒนธรรมไทย**. กรุงเทพฯ: ศักดิ์โสภณาการพิมพ์.
- อนันต์ เกตุวงศ์. (2523). **การบริหารการพัฒนา**. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- อนุศักดิ์ เป่าบุญ. (2542). **การวิเคราะห์แผนพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ศึกษาเฉพาะกรณีหาดแม่รำพึง อำเภอเมืองระยอง**. ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- Fitzgerald, M.R. & R.D. Durant. (1980). **Public Administration Review**. London: Longman.
- Good, V.C. (1959). **Dictionary of Education**. New York: Mc Graw-Hill Book.
- Herbert A. Simon. (1947). **Administrative Behavior**. New York: Macmillian,
- Korman, A. K. (1977). **The Psychology of Motivation**. Prentice Hall. Englewood Cliff, New Jersey.
- Krech, D. & R.S. Crutchfield. (1948). **Theory and Problems of Social Psychology**. New York: McGraw – Hill Book Company, Inc.
- Lucy, W.H., D. Gilbert & G.S. Birkhead. (1977). **“Equity in Local Service Distribution.” Public Administration Reviews**. 7(11–12).
- Mccullough, J.S. (1983). **General Concepts and Issues**. New York: McGraw-Hill.
- Millet, J.D. (1954). **Management in the Public Service**. New York: McGraw-Hill.
- Maslow, A.H. (1970). **Motivation and Personality**. New York: Harper & Row Publishers, Inc.
- Stranss, Q. & L.R. Sayles. (1960). **Personnel: The Human Problem of Management**. New Jersey: Prentice-Hall, Inc.
- Tiffin, J. & E.J. Mc Cormick. (1968). **Industrial Psychology**. 5th ed. London : George Allen & Urwin, Ltd.
- Yamane, T. (1973). **Statistics: an Introductory Analysis**. 3rd ed. Harper International Edition. Tokyo.

ภาคผนวก

GRAD VRU

ภาคผนวก ก

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจเครื่องมือ

GRAD VRU

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ประเวศน์ มหารัตน์สกุล

ด้วย นางสาวศศิภา รัตนยอดกฤษ รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑19 หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็นผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.บุญเรือง ศรีเหรียญ

ด้วย นางสาวศศินภา รัตนยอดกฤษ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑19
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณ
มา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ พิเศษ/ ๒๕๕๗

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

26 เมษายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอเชิญผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เรียน อาจารย์ ดร.ชรินทร์ สีทับทิม

ด้วย นางสาวศศิณภา รัตนยอดกฤษ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑19
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์
เรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย” โดยมี
ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เรียนเชิญท่านเป็น
ผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณ
มา ณ โอกาสนี้
จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

ที่ ศธ.ว.0551.13/024

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

13 ธันวาคม ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์ทดลองใช้เครื่องมือสำหรับการวิจัย

เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูกระดึง จังหวัดเลย

ด้วย นางสาวศศิณภา รัตนยอดกฤษ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑19
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญ
ทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ในการทดลองใช้เครื่องมือใน
การวิจัยของนักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(รองศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร

รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗

ที่ พิเศษ/2557

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปณจ.ประตุน้ำพระอินทร์ จ.ปทุมธานี
๑๓๑๘๐

3 พฤศจิกายน ๒๕๕๗

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัย

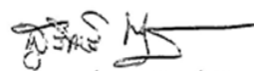
เรียน หัวหน้าอุทยานแห่งชาติภูเรือ

ด้วย นางสาวศศิณภา รัตนยอดกฤษ นักศึกษาปริญญาโท รหัสนักศึกษา ๕๕B๕๓๓๓๐๑19
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลย
อลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี ซึ่งอยู่ระหว่างการทำภาคนิพนธ์ เรื่อง “ประสิทธิผล
การบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย” โดยมี ศาสตราจารย์ ดร.บุญ
ทัน ดอกไธสง เป็นประธานควบคุมภาคนิพนธ์

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลสำหรับการวิจัยของ
นักศึกษาดังกล่าวข้างต้น และขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถือ

(ศาสตราจารย์ ดร. สุรินทร์ นียมางกูร)

ประธานกรรมการบริหารหลักสูตร
รัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิตและมหาบัณฑิต

โครงการหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรดุษฎีบัณฑิต
มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
โทรศัพท์ ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๗
โทรสาร ๐๒ ๕๒๙ ๔๐๔๖ ต่อ ๔๐๘

แบบสอบถาม

เรื่อง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

คำอธิบาย

1. แบบสอบถามฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาลัทธิรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชา รัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ซึ่งท่านเป็นบุคคล สำคัญที่สามารถให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้ ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้ผู้ศึกษาจะนำไปเสนอ ต่ออุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย เพื่อนำไปใช้ประกอบการพิจารณากำหนดแผนงานเพื่อปรับปรุงและ พัฒนาการบริหารจัดการการท่องเที่ยวให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นไปตามความต้องการหรือ ข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวได้ต่อไป
2. แบบสอบถามฉบับนี้ แบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้
  - ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม
  - ส่วนที่ 2 ข้อมูลการบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย
  - ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย
  - ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการสำหรับการพัฒนา แก่ไข และ ปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย
3. ผู้ศึกษาต้องกราบขอรหัสทุกท่านมา ณ ที่นี้ ที่การสอบถามข้อมูลครั้งนี้อาจารย์ขอเวลาการ ท่องเที่ยวของท่าน ทั้งนี้ ผู้ศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม จากทุก ท่านเป็นอย่างดี และขอขอบพระคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

(นางสาวศศินภา รัตนยอดกฤษ)

นักศึกษาปริญญาโท

หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ลำดับชุดที่

**ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว
ของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย**

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

คำชี้แจง โปรดกาเครื่องหมาย ลงใน ( ) ที่ตรงกับท่านมากที่สุดเพียงข้อเดียว

1. เพศ ( ) ชาย ( ) หญิง
2. อายุ
( ) ต่ำกว่า 18 ปี ( ) 19-30 ปี
( ) 31 – 40 ปี ( ) 41 ปีขึ้นไป
3. ระดับการศึกษา
( ) ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3 ( ) มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า
( ) ปวส. หรือเทียบเท่า ( ) ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพหลักของท่าน (ให้เลือกตอบอาชีพที่ทำรายได้ให้กับท่านมากที่สุดเพียงอาชีพเดียว)
( ) รับราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ ( ) ธุรกิจส่วนตัว
( ) พนักงานบริษัท/องค์กรเอกชน ( ) เกษตรกรรม
( ) อาชีพอื่น ๆ (ระบุ).....
5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือนประมาณ
( ) ต่ำกว่า 5,000 บาท ( ) 5,001 – 10,000 บาท
( ) มากกว่า 10,001 บาท ขึ้นไป

ส่วนที่ 2 การบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

คำชี้แจง กรุณาทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับ ความคิดเห็นของท่านมากที่สุด

การบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การจัดการพื้นที่					
1. มีการแบ่งเขตการบริหารจัดการพื้นที่เป็นเขตๆ เช่น เขตบริการ เขตนันทนาการ และเขตหวงห้าม เป็นต้น (zo1)					
2. มีการดูแลอนุรักษ์พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เช่น จัดตั้งด่านตรวจ การลาดตระเวนอย่างสม่ำเสมอ (zo2)					
3. มีการติดต่อประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติอย่างใกล้ชิด					
4. พื้นที่ป่าอนุรักษ์ได้รับการจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง					
5. มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการพื้นที่ภายในอุทยาน (zo5)					
กิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ (tr11)					
6. มีการกำหนดพื้นที่ที่ใช้สำหรับกิจกรรมการท่องเที่ยวและนันทนาการ					
7. มีการจัดฝึกอบรม เกี่ยวกับกิจกรรมนันทนาการและการเรียนรู้					
8. มีการจัดฝึกอบรมเยาวชน นักท่องเที่ยว และผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว					
9. มีการจัดค่ายอนุรักษ์หรือค่ายเยาวชน ในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ					
10. มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การอนุรักษ์ธรรมชาติภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย					

ส่วนที่ 2 (ต่อ)

การบริหารจัดการของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
การบริหารจัดการทรัพยากร (ma1-5)					
11. บุคลากรภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ให้คำปรึกษาและคำแนะนำในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
12. บุคลากรภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีเพียงพอในการปฏิบัติงาน					
13. กรมอุทยานแห่งชาติฯ มีการส่งเสริมและสนับสนุนการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว อุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย					
14. งบประมาณที่ได้รับมีเพียงพอต่อการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย					
15. วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวมีเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน					
การมีส่วนร่วมของประชาชน (pt1-5)					
16. อุทยานแห่งชาติได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ					
17. ประชาชนในพื้นที่อุทยานแห่งชาติมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและหวงแหนอุทยานแห่งชาติ					
18. ประชาชน/ชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติกับอุทยานแห่งชาติภูเรือ					
19. อุทยานแห่งชาติได้จัดให้มีการประชุมสัมมนาและการอนุรักษ์ธรรมชาติ					
20. ประชาชนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติให้ยั่งยืนในรูปแบบกลุ่มหรือชมรม					

ส่วนที่ 3 ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

ประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยว ของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย	ระดับการปฏิบัติ				
	มาก ที่สุด	มาก	ปาน กลาง	น้อย	น้อย ที่สุด
การบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ (ot1-5)					
21. นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมาย การท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง					
22. การได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับ การท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ					
23. อุทยานแห่งชาติได้อนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ดี					
24. อุทยานแห่งชาติมีการใส่ใจดูแลสภาพ สิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่ อย่างยั่งยืน					
25. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ และอื่นๆ ให้ช่วยเกิดความรักธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น					
ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (sf1-5)					
26. ความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
27. การดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว ในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย เป็นอย่างดี					
28. อุทยานแห่งชาติได้อำนวยความสะดวกต่อ นักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม					
29. อุทยานแห่งชาติได้จัดทำแผนที่และป้ายแสดง จุดเสี่ยง เพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว					
30. ความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์ บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติ ภูเรือ					

ส่วนที่ 4 ข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการสำหรับการพัฒนา แก้ไข และปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

คำชี้แจง โปรดระบุความคิดเห็น ข้อเสนอแนะและความต้องการของท่านเกี่ยวกับการพัฒนา แก้ไข และปรับปรุง ประสิทธิภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย ให้มี ประสิทธิภาพต่อไป

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามด้วยดี

GRAD VRU

ภาคผนวก ค

การตรวจสอบเครื่องมือ โดยการวิเคราะห์ เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น
ด้วยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC)

GRAD VRU

Cronbach's Alpha	N of Items
.95	30

Item-Total Statistics

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item-Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
zo1	108.3667	187.275	.604	.950
zo2	108.4667	185.568	.525	.951
zo3	108.4333	192.668	.280	.952
zo4	108.3667	187.757	.478	.951
zo5	108.8000	188.441	.503	.951
tr11	108.5000	185.776	.631	.950
tr22	108.6667	183.678	.667	.949
tr33	108.6667	182.506	.580	.950
tr44	108.6667	182.161	.699	.949
tr55	108.6667	182.713	.717	.949
ma1	108.1667	184.626	.679	.949
ma2	108.6667	180.161	.754	.948
ma3	108.1667	180.213	.722	.949
ma4	108.7667	185.082	.596	.950
ma5	108.8333	188.626	.454	.951
pt1	108.5000	183.362	.713	.949
pt2	108.4667	184.395	.667	.949
pt3	108.4333	185.909	.596	.950
pt4	108.7000	185.597	.610	.950
pt5	108.6667	183.885	.614	.950
ot1	108.3667	185.964	.575	.950
ot2	108.3667	183.482	.586	.950
ot3	108.1333	183.982	.642	.949
ot4	108.1667	184.833	.667	.949
ot5	108.6333	186.654	.452	.951
sf1	108.1333	185.913	.635	.950

	Scale Mean if Item Deleted	Scale Variance if Item Deleted	Corrected Item- Total Correlation	Cronbach's Alpha if Item Deleted
sf2	108.0667	184.616	.666	.949
sf3	108.2000	180.441	.730	.949
sf4	108.6333	183.757	.717	.949
sf5	108.1333	183.223	.639	.949

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติ
ภูเรือ จังหวัดเลย โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

Statistics

ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยานแห่งชาติภูเรือ

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. นักท่องเที่ยวได้รับการบริการที่บรรลุเป้าหมายการท่องเที่ยวตามที่คาดหวัง	400	149	3.7450	.57950
2. การได้รับความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้นเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในอุทยานแห่งชาติ	400	149	3.6525	.63463
3. อุทยานแห่งชาติได้อนุรักษ์ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่ได้ดี	400	149	3.7250	.62478
4. อุทยานแห่งชาติมีการใส่ใจดูแลสภาพสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรธรรมชาติให้คงอยู่อย่างยั่งยืน	400	149	3.6500	.71328
5. การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์และอื่นๆให้ช่วยเกิดความรักธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น	400	149	3.5325	.71780
รวม	400	149	3.6610	.49080

ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
1. ความพึงพอใจในการให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	400	149	3.7275	.63581
2. การดูแลรักษาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยวในบริเวณอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลยเป็นอย่างดี	400	149	3.6925	.67756
3. อุทยานแห่งชาติได้อำนวยความสะดวกต่อนักท่องเที่ยวอย่างเหมาะสม	400	149	3.7250	.61671
4. อุทยานแห่งชาติได้จัดทำแผนที่และป้ายแสดงจุดเสี่ยงเพื่อประโยชน์ต่อนักท่องเที่ยว	400	149	3.7000	.62928
5. ความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในอุทยานแห่งชาติภูเรือ	400	149	3.7100	.64182
รวม	400	149	3.7110	.50450

ผลรวมระดับประสิทธิผลการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการอนุรักษ์ทรัพยากร การฟื้นฟูธรรมชาติ และด้านความพึงพอใจของผู้รับบริการ

สรุปผลรวมระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว	N		Mean	Std. Deviation
	Valid	Missing	Valid	Missing
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ของการให้บริการอุทยาน แห่งชาติภูเรือ	400	149	3.6610	.49080
ด้านความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว	400	149	3.7110	.50450
รวม	400	149	3.6860	.47107

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลที่มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล การศึกษา

Descriptives

	N	$\bar{X}$	S.D	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		Minimum	Maximum
					Lower Bound	Upper Bound		
Sumsf 15	11	3.7455	.54473	.16424	3.3795	4.1114	3.00	5.00
1. ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ปีที่ 3	34	3.6000	.42355	.07264	3.4522	3.7478	3.00	4.40
2. มัธยมศึกษา ปีที่ 6 หรือ เทียบเท่า	74	3.6784	.48293	.05614	3.5665	3.7903	2.00	4.60
3. ปวส. หรือ เทียบเท่า	281	3.7317	.51758	.03088	3.6709	3.7925	2.00	5.00
4. ปริญญาตรี หรือสูงกว่า ปริญญาตรี								
Total	400	3.7110	.50450	.02522	3.6614	3.7606	2.00	5.00

	N	$\bar{X}$	S.D	Std. Error	95% Confidence	Minimum	Maximum
--	---	-----------	-----	---------------	-------------------	---------	---------

						Interval for Mean			
						Lower Bound	Upper Bound		
Sum sf15	1. ต่ำกว่า มัธยมศึกษาปีที่ 3	11	3.6727	.68861	.20762	3.2101	4.1353	2.60	5.00
	2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือ เทียบเท่า	34	3.6235	.47677	.08177	3.4572	3.7899	3.00	4.80
	3. ปวส. หรือ เทียบเท่า	74	3.6135	.49138	.05712	3.4997	3.7274	2.00	4.80
	4. ปริญญาตรี หรือสูงกว่า ปริญญาตรี	281	3.6776	.48532	.02895	3.6206	3.7346	2.00	5.00
Total		400	3.6610	.49080	.02454	3.6128	3.7092	2.00	5.00
Sum otsf	1. ต่ำกว่า มัธยมศึกษา ปีที่ 3	11	3.7091	.59069	.17810	3.3123	4.1059	3.00	5.00
	2. มัธยมศึกษา ปีที่ 6 หรือ เทียบเท่า	34	3.6118	.43259	.07419	3.4608	3.7627	3.00	4.60
	3. ปวส. หรือ เทียบเท่า	74	3.6459	.45816	.05326	3.5398	3.7521	2.00	4.40
	4. ปริญญา ตรีหรือสูงกว่า ปริญญาตรี	281	3.7046	.47488	.02833	3.6489	3.7604	2.00	4.90
	Total		400	3.6860	.47107	.02355	3.6397	3.7323	2.00

ANOVA

		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
ด้านการบรรลุวัตถุประสงค์ ของการให้บริการอุทยาน แห่งชาติภูเรือ	Between Groups	.631	3	.210	.825	.481
	Within Groups	100.921	396	.255		
	Total	101.552	399			
ด้านความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยว	Between Groups	.293	3	.098	.404	.750
	Within Groups	95.818	396	.242		
	Total	96.112	399			
รวม	Between Groups	.409	3	.136	.613	.607
	Within Groups	88.132	396	.223		
	Total	88.542	399			

Post Hoc Tests

Multiple Comparisons

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
Sufa14 (ต่อ)		3. อนุปริญญา	.60465	.35724	.582	-.5057	1.7150
		4. ปริญญาตรี	.46898	.34916	.772	-.6163	1.5542
		5. สูงกว่าปริญญาตรี	1.25000	.45692	.117	-.1702	2.6702
Sumsf15	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.14545	.17511	.875	-.3462	.6371
		3. ปวส. หรือเทียบเท่า	.06708	.16313	.982	-.3909	.5251
		4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	.01378	.15516	1.000	-.4218	.4494

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
	2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.14545	.17511	.875	-.6371	.3462
		3. ปวส. หรือเทียบเท่า	-.07838	.10459	.905	-.3720	.2153
		4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.13167	.09167	.560	-.3890	.1257
	3. ปวส. หรือเทียบเท่า	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.06708	.16313	.982	-.5251	.3909
		2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.07838	.10459	.905	-.2153	.3720
		3. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.05329	.06596	.884	-.2385	.1319
	4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.01378	.15516	1.000	-.4494	.4218
		2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.13167	.09167	.560	-.1257	.3890
Sumsf15 (ต่อ)		3. ปวส. หรือเทียบเท่า	.05329	.06596	.884	-.1319	.2385
Sumot15	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	1. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.04920	.17063	.994	-.4298	.5282
		2. ปวส. หรือเทียบเท่า	.05921	.15895	.987	-.3871	.5055
		3. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.00485	.15119	1.000	-.4293	.4196
	2. ธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.04920	.17063	.994	-.5282	.4298

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95 % Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
		2. ปวส. หรือเทียบเท่า	.01002	.10191	1.000	-2761	.2961
		3. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.05405	.08932	.947	-.3048	.1967
	3.ปวส. หรือเทียบเท่า	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.05921	.15895	.987	-.5055	.3871
		2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	-.01002	.10191	1.000	-.2961	.2761
		3. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.06407	.06427	.803	-.2445	.1164
	4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	.00485	.15119	1.000	-.4196	.4293
		2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.05405	.08932	.947	-.1967	.3048
		3. ปวส. หรือเทียบเท่า	.06407	.06427	.803	-.1164	.2445

GRAD VRU

Dependent Variable	(I) การศึกษา	(J) การศึกษา	Mean Difference (I-J)	Std. Error	Sig.	95% Confidence Interval	
						Upper Bound	Lower Bound
Sumotsf	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	1. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.09733	.16364	.950	-3621	.5568
		2. ปวส. หรือเทียบเท่า	.06314	.15245	.982	-3649	.4911
		3. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	.00446	.14500	1.000	-4026	.4116
	2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.09733	.16364	.950	-.5568	.3621
		2. ปวส. หรือเทียบเท่า	-.03418	.09774	.989	-.3086	.2402
		3. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.09286	.08566	.759	-.3334	.1476
	3. ปวส. หรือเทียบเท่า	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.06314	.15245	.982	-.4911	.3649
		2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.03418	.09774	.989	-.2402	.3086
		4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	-.05868	.06164	.824	-.2317	.1144
	4. ปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี	1. ต่ำกว่ามัธยมศึกษาปีที่ 3	-.00446	.14500	1.000	-.4116	.4026
		2. มัธยมศึกษาปีที่ 6 หรือเทียบเท่า	.09286	.08566	.759	-.1476	.3334
		3. ปวส. หรือเทียบเท่า	.05868	.06164	.824	-.1144	.2317

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาปัจจัยการบริหารจัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย มีผลต่อประสิทธิผลการบริหารจัดการการท่องเที่ยวของอุทยานแห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย

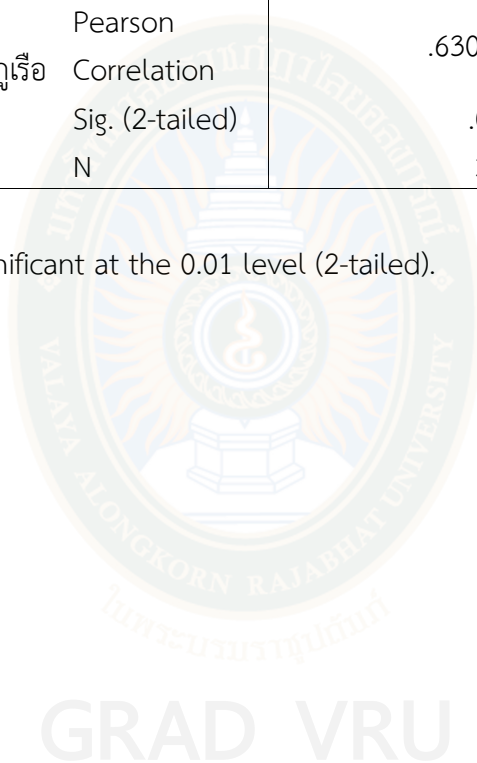
		sumzo	sumtr	summa	sumpt	sumotsf
1. การจัดการพื้นที่	Pearson Correlation	1	.541(**)	.384(**)	.481(**)	.422(**)
	Sig. (2-tailed)		.000	.000	.000	.000
	N	400	400	399	400	400
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวและ นันทนาการ	Pearson Correlation	.541(**)	1	.410(**)	.542(**)	.422(**)
	Sig. (2-tailed)	.000		.000	.000	.000
	N	400	400	399	400	400
3. การบริหารจัดการ ทรัพยากร	Pearson Correlation	.384(**)	.410(**)	1	.475(**)	.522(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.000		.000	.000
	N	399	399	399	399	399
4. การมีส่วนร่วมของ ประชาชน	Pearson Correlation	.481(**)	.542(**)	.475(**)	1	.576(**)
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000		.000
	N	400	400	399	400	400
ประสิทธิผลการ บริหารจัดการการ ท่องเที่ยวของอุทยาน แห่งชาติภูเรือ จังหวัดเลย	Pearson Correlation	.422(**)	.422(**)	.522(**)	.576(**)	1
	Sig. (2-tailed)	.000	.000	.000	.000	
	N	400	400	399	400	400

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Correlations

		การบริหารจัดการ อุทยานแห่งชาติภูเรือ	ประสิทธิผลการบริหาร จัดการอุทยานแห่งชาติภูเรือ
การบริหารจัดการอุทยาน แห่งชาติภูเรือ	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	1 399	.630(**) .000 399
ประสิทธิผลการบริหาร จัดการอุทยานแห่งชาติ ภูเรือ	Pearson Correlation Sig. (2-tailed) N	.630(**) .000 399	1 400

** Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ - นามสกุล	ศศินภา รัตนยอดกฤษ
วัน เดือน ปี ที่เกิด	28 มิถุนายน 2528
สถานที่เกิด	จังหวัดนครปฐม
ที่อยู่ปัจจุบัน	218 หมู่ 2 ตำบลผาตั้ง อำเภอสังขม จังหวัดหนองคาย
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2551	วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาวิชาพืชศาสตร์ - พืชสวน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี วิทยาเขตปทุมธานี
ประวัติการทำงาน	
พ.ศ. 2551 - 2551	ผู้ช่วยนักวิจัย หน่วยงานส่งออกต่างประเทศ
พ.ศ. 2551 - 2552	ครูอัตราจ้าง โรงเรียนเลิศพัฒนศึกษา
พ.ศ. 2552 - ปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป สำนักงานผู้ตรวจราชการกรม เลขที่ 61 ถนนพหลโยธิน แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร
ที่ทำงานปัจจุบัน	กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช

GRAD VRU